

vedtoges med 122 stemmer mod 26.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Forhandling om arbejdsministerens redegørelse af 4. februar 1981:

Redegørelse om beskæftigelsessituationen og de initiativer, som regeringen agter at tage for at bekæmpe arbejdsløsheden.

(Redegørelse nr. IV. Anmeldt 14/1 81. Redegørelsen givet 4/2 81. Meddelelse om forhandling 4/2 81).

Forhandling

Formanden:

Jeg skal gøre opmærksom på, hvis nogen af ordførerne ønsker at gøre bemærkninger om specielt den næste sag på dagsordenen, men i og for sig også de to følgende sager – det drejer sig om forslag til folketingsbeslutning om fremskaffelse af lære- og praktikpladser af Fogh Rasmussen (V) m.fl., forslag til folketingsbeslutning om forpraktik inden for sundheds- og socialuddannelserne af Bertel Haarder (V) m.fl. og forslag til folketingsbeslutning om adgangen til at tegne lærekontrakter af Bertel Haarder (V) m.fl. – at dette er tilladt, dog uden forlænget taletid. Det vil vel i praksis sige, da der synes at være lidt uklarhed om denne aftale, at hvis ordførere, som ikke er ordførere vedrørende redegørelsen, finder, at de bør komme ind i debatten, sådan som den udvikler sig, må de bede om ordet, når ordførrunden er overstået. Det må vist være måden, man gør det på, hvis man ikke vil vente, til de pågældende sager kommer til forhandling som anført på dagsordenen.

Jeg gør samtidig opmærksom på, at det er hensigten at holde pause så nær kl. 12 som muligt til kl. 13.

Søren B. Jørgensen (S):

Indledningsvis vil jeg takke arbejdsministeren for redegørelsen, og jeg vil godt tilføje, at jeg ville finde det hensigtsmæssigt, om vi mindst én gang om året fik en debat om ar-

bejdsløshedsproblemet, som 75 pct. af befolkningen anser for det væsentligste samfundsproblem.

Der er ikke mange lyspunkter at hente i baggrunden for redegørelsen. At OECD regner med, at vi i 1982, altså næste år, vil have 25 mill. arbejdsløse i industrilandene og herunder en meget høj ungdomsledighed, virker ikke særlig opløftende, og det er en dårlig trøst for os, at der også i andre lande har været en meget høj arbejdsløshed.

Den sidste prognose fra arbejdsmarkedsnævnene levner heller ikke mulighed for bare en smule optimisme; man forudser en merarbejdsløshed for første halvår i år på 62.000 fuldtidsledige, heraf 42.000 mænd og 20.000 kvinder.

Vi har hidtil sat ind mod arbejdsløsheden med særlige foranstaltninger i form af beskæftigelsesplaner, hvoraf den sidste, B 81, endnu ikke er slået igennem, og der er behov for yderligere initiativer.

Den foruroligende kraftige stigning i arbejdsløsheden i de sidste måneder har rejst spørgsmålet, om nogle af de midler, vi i år skal bruge til udbetaling af dagpenge, ikke kan bruges på en mere konstruktiv måde, f.eks. ved at etablere arbejdspladser og til uddannelse.

Redegørelsen indeholder en række konkrete forslag og en del tanker og ideer til videre overvejelse og forhandling med de kommunale myndigheder og arbejdsmarkedets parter. Det er alle forslag, som socialdemokratiet gerne vil drøfte, fordi vi tror, at det er en ny og farbar vej til supplering af det, der allerede er iværksat.

Det er nok væsentligt at slå fast, at de initiativer og tanker, der er lagt frem, ikke løser vore beskæftigelsesproblemer, men de vil alle trække i den rigtige retning. Der er behov for en fordomsfri debat om arbejdsløshedsbekæmpelsen, og der ligger da også i redegørelsen en indbydelse til alle om at komme med ideer og forslag, vel især ideer og forslag, der er rettet mod det alvorlige ungdomsarbejdsløshedsproblem. Arbejdsministeren lægger også i redegørelsen megen vægt på en sådan indsats.

Der vil ske en væsentlig udvidelse af de erhvervsfaglige uddannelser, og det er socialdemokratiets opfattelse, at gør vi ikke noget nu på dette felt, kommer både de unge og erhvervslivet i klemme, men vi skal passe på,

[Søren B. Jørgensen]

at vi ikke her gør noget i blinde. Vi må derimod være meget opmærksomme på, hvad det er for uddannelser, vi i de kommende år får brug for. De fleste er enige om, at vi skal producere os ud af vanskelighederne. Vi må derfor sikre, at der er uddannelseskapacitet nok i de sektorer og inden for de erhverv, der skal producere og eksportere.

Vi får i de nærmest kommende år en voksende tilgang til arbejdsmarkedet af unge. Det er af den allerstørste vigtighed, at den uddannelse, de får, bliver den rigtige. Vi kan ikke om nogle år uden store vanskeligheder lave denne uddannelse om, fordi tilgangen af unge mennesker vil falde drastisk sidst i 1980'erne.

Lige så vigtigt som det er at finde de rigtige uddannelser, er det at finde lære- og praktikpladser nok. Kan vi ikke løse dette problem, er det omsonst med en udvidelse af skolekapaciteten.

Det er ikke alene regeringens initiativer, som de fremgår af redegørelsen, vi skal bygge på. Det er glædeligt, at der også andre steder tages initiativer. Der er en lang række initiativer på vej fra LO og Dansk Arbejdsgiverforening, bl. a. også fra Metal, der går helt utraditionelle veje. Hvis vi kan plukke de bedste af de mange ideer, der kommer frem, tror jeg også, at denne opgave vil være overkommelig.

Specielt når det gælder ungdomsarbejdsløsheden, er det måske værd at overveje en kontakt til ungdomsorganisationerne. Det er trods alt dem, der har kontakten til ungdommen og kender dens indstilling, ønsker og behov.

Regeringen påtænker også en udvidelse af kapaciteten på specialarbejderskolerne. Her er det socialdemokratiets ønske, at vi overvejer mulighederne for at etablere længerevarende uddannelser for den del af arbejdsstyrken, der i de unge år ikke fik lejlighed til at få en uddannelse.

Det vil i høj grad blive en hjælp også til indsatsen mod kvindearbejdsløsheden. Det vil give mulighed for at motivere til uddannelse uden for de områder, vi hidtil har betegnet som deciderede kvindefag. Skal vi ud over de initiativer, der er indeholdt i beskæftigelsesplanerne, og som der bliver peget på i redegørelsen, angribe kvindearbejdsløsheden, må en af vejene være, at kvinderne selv søger ind i andre fagområder end de traditio-

nelle, og at arbejdsgiverne så yder deres bidrag ved at ansætte dem efter uddannelse.

Jobtilbudsordningen har, i den tid den har virket, skaffet mange tusinde i arbejde. Redegørelsen lægger op til en gradvis forbedring af denne ordning, som skulle være, at alle, der har gået ledige i et år, skal have tilbud om et job. Jobtilbuddene er vigtige især for de unge, for her gælder det, at de vil få en forkert indstilling til samfundet, såfremt de får den opfattelse, at samfundet ikke har brug for dem. Skal denne nye ordning praktiseres, betyder det, at der skal fremskaffes 15.000 flere jobtilbud om året. Det kan altså godt volde nogle vanskeligheder, men de kan overvindes. Med den øgede støtte til den private sektor, som der lægges op til, må det være rimeligt at antage, at man i denne sektor vil antage flere langtidsledige, og en andel på 25 pct. er ikke urealistisk. Hidtil har kommunerne måttet tage sig af resten, og det vil med den foreslåede fremrykning blive en meget vanskelig opgave, men forpligter staten og amterne sig til hver at skaffe 10 pct. af jobtilbuddene frem, mener jeg, at vi også nok kan klare denne opgave.

Der har lydt nogle mislyde omkring jobtilbudsordningen. Derfor skal det slås fast, at ansættelse efter denne ordning fortsat skal ske på normale løn- og ansættelsesvilkår, og der skal være tale om en nettoudvidelse af arbejderstaben, ligesom medarbejderne skal have indflydelse på, om en langtidsledig kan og bør ansættes.

Jeg har så stor tiltro til vore faglige tillidsmænd og -kvinder på arbejdspladserne, at skulle der være en arbejdsgiver, der fristes til at misbruge denne ordning, skal de nok vide at forhindre det.

Arbejdsministeren lancerede i redegørelsen et nyt begreb i arbejdsmarkedspolitikken, nemlig »jobskabelse«. Med begrebet lægger han op til en bred drøftelse af et udvidet samarbejde mellem de offentlige myndigheder, organisationerne og de private virksomheder. De initiativer, som bør iværksættes, skal så diskuteres mellem disse instanser. Specielt tænkes der på produktioner, der ikke er økonomisk rentable for den enkelte virksomhed, men derimod rentable for samfundet. Genbrugsområdet har været nævnt i denne forbindelse. Vi tror på, at der er store muligheder, især hvis vi griber det rigtigt an. Jeg skal her pege på det store initiativ, som

[Søren B. Jørgensen]

SiD i øjeblikket arbejder med, netop med genanvendelse. Alene den kendsgerning, at der i dag kommer fem gange så mange ansøgninger om tilskud til særlige foranstaltninger til bekæmpelse af arbejdsløsheden, som der for tiden er afsat midler til, styrker troen på, at vi ad denne vej kan skaffe arbejdspladser.

Men arbejdsløshedsbekæmpelsen er ikke alene en opgave for folketinget og regeringen. Det er i høj grad en opgave for hele befolkningen, og skal det være effektivt, skal arbejdsløshedsbekæmpelsen vel især ske lokalt. Det er her, der er muligheder for at sætte konkrete aktiviteter i gang. En af måderne kunne være at oprette lokale selvejende institutioner, hvor der sad repræsentanter for det offentlige og for arbejdsmarkedets parter. En sådan institution kunne iværksætte og koordinere forskellige initiativer, herunder også egentlig produktionsvirksomhed på områder, hvor det er rentabelt ud fra en samfundsøkonomisk synsvinkel.

Bekæmpelse af arbejdsløsheden bør være en folkeopgave. Jeg tror på, at der overalt i landet sidder mennesker med ideer og med forslag til produktioner inden for energiområdet, genbrugsområdet eller miljøområdet, og her vil lokale selvejende institutioner netop være de organer, hvor sådanne ideer og forslag kan afleveres, efterprøves og eventuelt realiseres. Alle ideer og forslag behøver jo ikke at være så detaljeret udarbejdet som Bremerplanen, der i visse egne af landet vil være et velegnet projekt at gå i gang med.

Socialdemokratiet er villigt til en drøftelse af, hvordan hele ideen om jobskabelse bringes ud i livet. Der er mange aspekter i dette begreb, og der vil blive brug for alle gode ideer og megen fantasi.

Arbejdsministeren kommer i redegørelsen ind på spørgsmålet om uddannelse ved afskedigelse. Vi, der deltog i arbejdsmarkedsudvalgets rejse til Sverige, ved, at det dér har været en succes. Vi ved, at udviklingen og brugen af den avancerede teknologi og produktion går hurtigere og hurtigere og vil stille større krav om viden ikke blot til virksomhedslederne, men i allerhøjeste grad også til medarbejderne. Derfor er ideen om uddannelse ved afskedigelse rigtig. Det er en af de måder, vi har til at sikre, at vi hele tiden har en arbejdsstyrke, der er uddannet i takt med udviklingen.

Men hvorfor skal det kun være ved afskedigelser, eller hvis en virksomhed skruer ned for blusset, at der kan oprettes kurser for medarbejderne på en fabrik? Udviklingen kræver hele tiden ny viden, ikke mindst af medarbejderne. Derfor tror jeg, det er vigtigt, at der på virksomheder, der udvikler ny teknik og produktionsformer, etableres medarbejderkurser, så man kan få et langt større indblik f. eks. i de planer, virksomheden har, kendskab til produktionen og til de stoffer, man arbejder med.

Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg gerne ser en ordning, hvor mindst 5 pct. af hele arbejdsstyrken hele tiden er under uddannelse, og det vil være ønskeligt, om den foreslåede ordning kan føre i den retning.

Redegørelsen peger på andre områder, hvor regeringen mener der bør sættes ind, alt sammen områder, som jeg kan tilslutte mig, og som vi fra socialdemokratiets side er villige til at gå nærmere ind i en drøftelse af.

I den indtil nu førte debat om redegørelsen er det sagt, at der intet nyt er. Det vil jeg nu ikke rigtig give kritikerne ret i. Det er min vurdering, at der på det uddannelsesmæssige område er lagt op til en udvidelse, så langt det fysisk, skolekapacitetsmæssigt, er muligt at gennemføre her og nu, samtidig med en intensivering af arbejdet med at fremskaffe lære- og praktikpladser.

I øvrigt finder jeg det ikke forkert at udbygge og intensivere ordninger, der indtil nu har fungeret godt. Iværksættelse af de initiativer, redegørelsen peger på, samt de gode ideer og forslag, der i den kommende tid måtte blive peget på, løser ikke vort problem; det skal og må vi ikke foregøgle befolkningen. Men det er uomtvisteligt, at det vil trække i den rigtige retning, og resultatet vil også for en stor del afhænge af, hvor mange personer det lykkes os at få inddraget i dette arbejde.

I den kommende tid vil socialdemokratiet deltage positivt i en drøftelse af alle de forslag, der måtte fremkomme. Vi tilsiger vor medvirken til en løsning af denne store opgave, og vi vil se med velvilje på de forslag, regeringen har bebudet den vil komme med i den nærmeste fremtid.

Hans Jørgen Holm (V):

[Hans Jørgen Holm]

Baggrunden for debatten er jo statsministerens udtalelser i Århus kort før jul. Disse udtalelser gav anledning til en voldsom offentlig debat og skabte uden tvivl hos en stor gruppe arbejdsløse en forventning om, at der nu virkelig skulle gøres noget ved arbejdsløshedsproblemet.

Vi må i dag sige, at arbejdsministerens redegørelse står i skærende kontrast til de forventninger om epokegørende nydannelser, som statsministeren lagde op til. Det er i det hele taget svært at se, hvor statsministerens nytænkning har præget regeringens politik.

Arbejdsministeren gennemgår i redegørelsen landets økonomiske situation og lægger næsten, må man sige, som sædvanlig skylden på olien. Jeg vil gerne understrege, at det hjælper os ikke, at vi fortsat lægger skylden på olien og de andre. Skal vi have styr på beskæftigelsessituationen og på økonomien, er der ikke andre end os selv til at løse denne opgave.

Arbejdsministeren karakteriserer den økonomiske situation på samme måde, som forhenværende finansminister Heinesen gjorde det i et interview i B.T. den 29. januar 1981, hvor han brugte billedet, at vognen er vendt. Hr. Heinesen sagde, at den var på vej væk fra afgrunden, men at det gik uendelig langsomt. Det er vel et spørgsmål, om vognen overhovedet rokker sig af stedet.

Vi ved i hvert fald endnu meget lidt om, hvorvidt de forudsætninger, regeringen selv har opstillet, vil blive opfyldt i 1981, om stigningerne i de offentlige udgifter vil blive bragt til ophør, og om reallønsudviklingen vil blive holdt på et meget lavt niveau.

Om selve arbejdsløshedsproblemet er redegørelsen meget sparsom med hensyn til oplysninger. Det begrænser sig faktisk til en afskrift af Nyt fra Danmarks Statistik om ledigheden i november. Den opgørelse kan vi godt selv læse. Vi havde mere brug for en analyse af ledighedstallene som baggrund for debatten. Vi får at vide, at ledigheden i gennemsnit var 180.000 personer i 1980, og at det nu må forventes, at arbejdsløsheden forøges yderligere i 1981 til gennemsnitligt over 200.000 personer. Ja, sandheden er vel, at vi i øjeblikket er oppe på 250.000 personer i gennemsnit, og at de seneste oplysninger om industriens ordrebeholdninger ikke giver noget som helst grundlag for at tro, at der foreløbig kommer en bedring i situationen.

Disse gennemsnitsbetragtninger er en yderst primitiv måde at betragte ledighedsproblemet på. Generelt kan det siges, at der er stadig flere personer, der bliver berørt af ledighed, og at ledighedsperioderne bliver stadig længere og længere. Det gennemsnitlige ledighedsniveau på 200.000–250.000 personer dækker over, at der på årsbasis nu vil være omkring eller over 800.000 forskellige personer, der bliver berørt af ledigheden i kortere eller længere perioder; dertil skal så egentlig lægges, at der er 60.000 personer, der er trukket ud af arbejdsmarkedet som efterlønsmodtagere, og endvidere de personer, der er placeret i beskæftigelsesprojekter enten som langtidsledige eller som ungdomsarbejdsløse, vel et antal af nogenlunde samme størrelsesorden. Det er faktisk hver tredje i den samlede arbejdsstyrke, der er berørt af ledighed.

Ud af dette meget store tal er der forholdsvis få – godt 13.000 – der er uafbrudt ledige i mere end et helt år. Mere relevant er måske antallet af personer, der har været ledige i mere end tre måneder. Det er den gruppe, der må betragtes som langtidsledige eller i hvert fald som en gruppe, der har stor risiko for at blive langtidsledige. Denne gruppe omfatter skønsmæssigt 40.000–50.000 personer.

Når jeg trækker disse tal frem, er det, fordi bekæmpelsen af ledigheden, hvis den skal være systematisk i hvert fald, nødvendigvis må opdeles i to problemkrede, nemlig 1) de personer, der er ledige i kortere perioder, og som har en løsere eller fastere tilknytning til bestemte virksomheder, og 2) personer, der er langtidsledige eller er i en situation, hvor de er i fare for at blive langtidsledige.

For den første gruppes vedkommende drejer det sig om mange mennesker, over 700.000. Det typiske for denne gruppe er, at de faktisk har et job, som de har en løsere eller fastere tilknytning til, og problemet er derfor, at de i første række skal have mulighed for fuldt ud at udnytte disse job. Det er en meget stor del af den samlede ledighed, der kommer fra denne gruppe, men trods det berører redegørelsen stort set ikke dette problem. En løsning er da også nøje knyttet til den økonomiske politik.

Arbejdsministeren beder i redegørelsen om gode ideer fra partierne, og det skal jeg gerne give ham. Jeg synes, det ville være en god

[Hans Jørgen Holm]

idé, hvis arbejdsministeren og den øvrige regering ville være mere åben over for den tankegang, der blev lagt op til i venstres økonomiske plan, og som blev præsenteret for folketinget allerede ved folketingsårets start. Men på dette område er det tilsyneladende svært at give regeringen råd.

Det kunne også være en idé at tage hele dagpengesystemet op til vurdering. Bør arbejdsmarkedets parter ikke have et medansvar? Nok betaler de bidrag til arbejdsløshedsforsikringen, men noget egentligt medansvar er der jo ikke tale om. Med et medansvar vil ledigheden i højere grad end i dag blive et naturligt led i pris- og løndannelsen. Erhvervslivets interesse for at give jobtilbud til langtidsledige vil også blive styrket ved et sådant medansvar.

Det skal også nævnes, at et øget antal jobtilbud i den private sektor er en væsentlig forudsætning for en fremrykning af jobtilbudstidspunktet, og det er helt afgørende for den langtidslediges genplacering på arbejdsmarkedet. Jobtilbuddene i den offentlige sektor fører kun i ringe omfang til varig erhvervsbeskæftigelse og tjener måske derfor i højere grad til genoptjening af dagpengeretten.

Arbejdsministerens redegørelse retter sig stort set alene mod den anden gruppe, de langtidsledige, med forslag eller måske rettere udbygninger af kendte ordninger, og det er da positivt, at arbejdsministeren vil sætte jobtilbud ind efter et års ledighed, at arbejdsministeren vil hjælpe dem, der har været ledige et helt år eller mere. Det drejer sig om 13.835 personer. Erfaringsmæssigt ved vi, at 40 pct. af forskellige årsager siger nej tak til et jobtilbud, og det vil sige, at kun små 10.000 mennesker egentlig får et jobtilbud. Hvad med resten af de 40.000-50.000 i gruppen, der er truet af langtidsarbejdsløshed?

Venstre finder, det er rigtigt at give jobtilbud til alle, der har haft et års ledighed, men vi ser ikke nogen grund til, at det kun skal være dem med en sammenhængende ledighedsperiode. Vi finder, det vil være mere hensigtsmæssigt at formulere det som dem, der har haft et års ledighed inden for de sidste 1½ år, således at genplaceringen på arbejdsmarkedet sker så hurtigt som muligt efter, at de har mistet en fast kontakt til arbejdsmarkedet. Derfor bør 26 ugers reglen i

dagpengelovens § 55 over en periode strammes op til de nævnte 1½ år.

Konsekvensen af en sådan opstramning er også, at de personer, der afslår det offentlige tilbud om et rimeligt arbejde og dermed forsøget på genplacering på arbejdsmarkedet, ikke med nogen rimelig ret kan hævde, at de har tilknytning til arbejdsmarkedet. Et afslag skal derfor også have konsekvenser for dagpengeretten.

Jeg skal kort om erhvervs- og arbejdsmarkedsuddannelserne sige, at her mangler redegørelsen et kvalificeret grundlag for bedømmelsen af indsatsen. Hr. Fogh Rasmussen vil redegøre for venstres forslag og i den forbindelse knytte nogle kommentarer til regeringens politik.

»Jobskabelse« er blevet det nye ord i regeringens beskæftigelsespolitik. Umiddelbart ser det mest ud som et nyt ord for »beskæftigelsesarbejder«. Ministerens tanker om at binde person og virksomhed sammen med uddannelses tilbud vil bremse mobiliteten på arbejdsmarkedet, en ting, som ministeren i redegørelsen lægger op til ad anden vej at øge.

Øg så får vi det gammelkendte forslag om overarbejde. Det er ministerens antagelse, at overarbejde kan omsættes til nye job. Den betænkning, vi har fået, giver ikke noget grundlag for at sige noget som helst om merbeskæftigelse.

Når pynten bliver pillet af denne 18 siders redegørelse, hvad er det så for kontante forslag, ministeren vil præsentere folketinget for? Hvornår kommer lovforslaget om epokegørende nydannelser? Redegørelsen indeholder ikke stort andet, end hvad ministeren hele tiden har kunnet gøre ad administrativ vej.

(Kort bemærkning).

Tyroll (VS):

Der er kommet nogle urigtige bemærkninger, som jeg vil anfægte her.

Det blev sagt, at begge arbejdsmarkedets parter betaler til den arbejdsløshedsunderstøttelse, der bliver udbetalt til de arbejdsløse, og som man altså forsøger at angribe fra venstres side. Det er under 5 pct. af arbejdsløshedsunderstøttelsen, der udbetales af arbejdsgiverne. Så lidt er det, man er involveret med fra arbejdsgiverens side.

[Tyroll]

Til gengæld misbruger de arbejdsløshedsunderstøttelsen på en række punkter. Alene i den opgørelse, der ligger fra arbejdsformidlingens side, er der tale om, at der er 915 virksomheder med arbejdsfordelingsordninger, hvorimod der var 366 i november 1979. Det er altså en væsentlig stigning, og det er arbejdsgiverne, der misbruger det uden selv at betale til arbejdsløshedsdagpengene. Derfor er der tale om, at de misbruger det ved at stille arbejde i udsigt til nogle personer, så de har dem gående på arbejdsløshedsunderstøttelse og har dem billigt i reserve. Så jeg må nok sige, at hvis der er nogen, der skal bestemme over disse arbejdsløshedspenge, så er det de faglige organisationer; de skal administrere dem.

Formanden:

En kort bemærkning til hr. Hans Jørgen Holm, og så går vi videre i ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Hans Jørgen Holm (V):

For korrekthedens skyld vil jeg oplyse, at arbejdsgiverne betaler to gange det maksimale dagpengebeløb pr. arbejdstager.

Fogh Rasmussen (V):

Jeg vil gerne tage fat dér, hvor hr. Hans Jørgen Holm slap. Midt i den alvorlige arbejdsløshedssituation må især den alt for store ungdomsarbejdsløshed vække bekymring, men netop de unge må føle skuffelse over beskæftigelsesredegørelsen. I stedet for uddannelsesstilbud, der varigt kan forbedre de unge arbejdsløses beskæftigelseschancer, fortsætter regeringen ad de vante spor med beskæftigelsesprojekter o. lign.

Der er i regeringens forslag intet incitament til at etablere lære- eller praktikpladser, hverken for de unge, for kommunerne eller for arbejdsgiverne. Tværtimod får de unge en højere løn, kommunerne får en stor besparelse, og arbejdsgiverne får et større tilskud, hvis de unge tager et jobtilbud fremfor at få en læreplads eller en anden erhvervsuddannelse. Regeringens tilbud til de unge er i virkeligheden en varmestue i stedet for en uddannelse, der kan hjælpe dem fremad.

Hovedparten af de midler, som hidtil har været afsat til bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden, er blevet anvendt til arbejds-

markedsforanstaltninger såsom offentlige beskæftigelsesprojekter eller tilskud til ansættelse af unge i private virksomheder. De hidtidige erfaringer viser, at denne passive hjælp i form af beskæftigelsestilbud i private virksomheder eller ved kommunale beskæftigelsesprojekter ikke medfører en varig forbedring af de unges beskæftigelsesmuligheder.

Efter venstres opfattelse kræver en varig forbedring af de unges beskæftigelseschancer, at de får en erhvervsuddannelse. Der er derfor behov for en fuldstændig omlægning af indsatsen mod ungdomsarbejdsløsheden. I stedet for at holde de unge beskæftigede i kommunale beskæftigelsesprojekter eller ved regulære løntilskud til ansættelse i private virksomheder skal de have et tilbud om en kompetencegivende erhvervsuddannelse.

Venstre har opstillet en plan i 12 punkter til bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden. Vi foreslår for det første, at antallet af lære-/praktikpladser i private virksomheder bliver kraftigt forøget, bl. a. ved at give et særligt tilskud til de arbejdsgivere, som for første gang tager en lærling eller en praktik-elev ind. Vi ønsker også at gøre det nemmere at få godkendt en lære- eller praktikplads. Dernæst foreslår vi, at det bliver mere favorabelt for kommuner og private virksomheder at tilbyde de unge en læreplads fremfor at holde dem beskæftigede ved forskellige mere eller mindre meningsfyldte projekter. Endelig stiller vi en række forslag, som betyder, at der kan optages flere elever på de erhvervsfaglige skoler, så længe indslusningen af de ekstraordinært store ungdomsårgange varer.

Vi har da med interesse noteret os, at arbejdsministeren i nogle af sine formuleringer har lagt sig tæt op ad venstres forslag. Men det er kendetegnende for arbejdsministerens redegørelse, at der ikke siges noget som helst om, hvordan regeringen vil nå sine mål. I modsætning til regeringen har venstre fremlagt 12 klare og konkrete forslag til bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden. Derudover er venstres plan billigere, og den virker hurtigere end regeringens.

Venstres plan til bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden skal ses i sammenhæng med den trefløjede økonomiske plan, venstre lagde frem i folketinget sidste efterår. Det er nemlig en misforståelse, når arbejdsministeren tror, at vi kan fremkalde en selv bærende

[Fogh Rasmussen]

og varig fremgang i beskæftigelsen ved kunstige foranstaltninger som kommunal produktion o. lign. Det ligner mest af alt et forsøg på at trække sig selv op ved håret.

En varig forbedring af de unges beskæftigelsesforhold kræver en generel forbedring af den danske økonomi, en forbedring af virksomhedernes afsætningsmuligheder og dermed en forbedring af virksomhedernes konkurrenceevne. Men betingelsen for at nå dette mål er til gengæld en omlægning af den økonomiske politik efter de retningslinjer, venstre har lagt frem i sin økonomiske plan.

Jeg vil gerne sige, at venstre er helt enig i regeringens målsætning om at få noget produktivt ud af understøttelsesmilliarden, men sandheden er, at venstres plan i langt højere grad end regeringens egen lever op til princippet om at gøre den passive hjælp aktiv.

Venstre vil med sin beskæftigelsesplan i hånden af al kraft forsøge at forbedre regeringens forslag. Det vil ske i en positiv ånd i en anerkendelse af arbejdsløshedspolsets alvorlige karakter, men også i erkendelse af, at vi anskuer løsningen af problemet fra to modsatte synsvinkler.

Grethe Fengler Møller (KF):

Da statsministeren holdt sin nu berømte tale i slutningen af 1980 i Århus om, hvordan han havde forestillet sig at man mere utraditionelt kunne bekæmpe arbejdsløsheden, var der mange, der lyttede. Jeg tror, at statsministerens tanker om, at det er bedre at sætte folk i arbejde end blot at lade dem gå passivt og modtage arbejdsløshedsdagpenge, har vundet gehør hos mange i befolkningen. Der kom ikke så meget ud af det oplæg, statsministeren kom med; det mest konkrete resultat er vel den debat, vi i dag har her i folketinget.

Nu har vi fået en redegørelse fra regeringen om, hvordan man kan tænke sig at bekæmpe arbejdsløsheden, og hvis man havde forestillet sig, at regeringen nu ville komme med et meget spændende, et meget utraditionelt oplæg, så er man blevet noget skuffet.

Det afgørende er sådan set ikke, hvordan denne debat kommer til at forløbe. Det afgørende er, hvad der kommer til at ske i tiden efter denne debat. Vil denne debat bare gå over i historien som et par timer brugt af

folketingets tid til endnu en form for studiekreds, eller vil denne debat munde ud i, at en række partier på tværs af ideologiske forskelle og uden at slynge dogmerne i hovedet på hinanden vil kunne samles om at bekæmpe væsentlige elementer i arbejdsløsheden? Det må vi håbe, for det er et stort problem, vi står over for.

Arbejdsministerens redegørelse er ikke særlig optimistisk, hverken når det drejer sig om den bedømmelse, OECD har anlagt af udviklingen i arbejdsløsheden, eller når det drejer sig om de prognoser, vi har for den danske beskæftigelsessituation. Det er formentlig hverken første eller sidste gang, vi her i folketinget kommer til at drøfte arbejdsløsheden, men man må håbe, at vi nu kommer videre.

Vi har mange gange fra konservativ side sagt til regeringen, at den måde, hvorpå man reelt skal bekæmpe arbejdsløsheden, er ved at føre en ordentlig erhvervspolitik og en økonomisk politik, som kan vende udviklingen. Hvis vi skal bekæmpe arbejdsløsheden, må vi skaffe flere arbejdspladser, vi må have bedre vilkår for erhvervslivet, vi må forbedre vores konkurrenceevne og holde omkostningsniveauet nede. Vi har endnu ikke fået gennemført en sådan politik.

Arbejdsministerens redegørelse ligner sådan set den politik, regeringen indtil nu har ført. Man har ligesom ønsket at gøre alting på én gang. Man har ønsket at gøre noget for de unge arbejdsløse, noget for de voksne, noget for alle grupper. Det, der er blevet resultatet indtil nu gennem de ordninger, der er iværksat, og som kører, og som er blevet forlænget, er, at de ikke har hjulpet, at arbejdsløshedstallene stiger, at det ikke er nok. I stedet for at bebrejde hinanden det og fortælle hinanden, hvordan vi har stemt i sager, må vi sige: ja men hvad kan vi så bruge den viden til? Hvordan kommer vi videre på en konstruktiv måde?

Dér tror jeg, at man må erkende, at man ikke kan klare alting på én gang. Selv om det er et problem for alle arbejdsløse at være uden beskæftigelse, så tror jeg, det er væsentligt, at vi siger: lad os være realistiske, lad os bekæmpe arbejdsløsheden i etaper og lad os begynde med det, som er det væsentlige.

I arbejdsministerens redegørelse er der elementer, som vi fra konservativ side er modstandere af. Vi er modstandere af, at

[Grethe Fenger Møller]

man vil klare nogle af problemerne ved at komme med sit gamle forslag om forbud mod overarbejde. Vi har heller ikke tro på, at man kan klare problemerne ved at indføre kommunal beskæftigelse, kommunal produktion, for det kan måske betyde, at andre i de pågældende områder bliver arbejdsløse. Der er elementer i forslaget, vi ikke er særlig begejstrede for, som vi ikke synes er væsentlige, men der er også ting, som vi synes er meget vigtige.

Det, som jeg mener er meget vigtigt i redegørelsen, og som må have førsteprioritet i bekæmpelsen af arbejdsløsheden, er, hvad kan vi gøre for de unge. Jeg tror, at det er dér, vi må tage fat. Jeg tror, at vi må sætte bekæmpelsen af ungdomsarbejdsløsheden i første række, at vi må sige, at det gælder i første omgang om at gøre noget for denne gruppe. Vi skal ikke bare placere de unge i kortvarige, kunstfærdige ordninger, som giver de unge en følelse af, at de er overflødige, og som måske ikke indebærer, at de unge kan få varig tilknytning til arbejdsmarkedet.

Det er sagt mange gange i debatten, men det er vigtigt at gentage det, at det er et forfærdeligt pres for de unge at gå direkte fra et skoleforløb eller en uddannelse ud i arbejdsløshed uden at kunne få prøvet kræfterne og uden at kunne vise, hvad de duer til. De unge må forstå, at samfundet har brug for dem, og det må være vores opgave at gøre det klart for dem.

Vi har, når vi diskuterer arbejdsløshed, meget ofte også en debat om, hvad der er meningsfyldt arbejde, og jeg tror, det er rigtigt, hvad også arbejdsministeren har været inde på, at meningsfyldt arbejde er arbejde, der er samfundsnyttigt. Jeg tror, det er vigtigt, at vi tager en sådan debat om, hvad der er meningsfyldt arbejde, og ligesom gør den bredere. Der har været en tendens til at sige, at meningsfyldt arbejde kun var arbejde, der direkte havde med mennesker at gøre, men det er altså også meningsfyldt at sikre vores miljø, at sørge for, at vi har ordentlige veje, så transporten kan fungere.

De unge må sikres erhvervskompetence. Der må derfor oprettes flere lære- og praktikpladser, og vi må have en nøje undersøgelse af, hvor mange pladser der egentlig er behov for, hvor stort behovet er i dag, og hvor stort det vil være, når vi når frem til sommer.

Vi må også erkende, at der i dag er en del unge, måske 20–25 pct., der efter skolen ikke er motiverede til at gå i gang med en form for uddannelse. De siger: jeg ønsker tilknytning til arbejdsmarkedet, jeg ønsker at kunne tjene en ugeløn. Jeg tror også, det er vigtigt, når vi diskuterer ungdomsarbejdsløshed, at vi gør noget for denne gruppe unge, at vi sikrer dem beskæftigelse, og at vi samtidig sikrer, at hvis disse unge på et senere tidspunkt siger: ja men jeg vil egentlig godt have en uddannelse, så har vi en fleksibel struktur, som gør, at de kan komme ind i uddannelsessystemet igen. Jeg tror, det ville være rimeligt, at man overvejede, om vi ikke kunne lave en ordning, således at unge, f. eks. over 19 år, som har været ude i det praktiske liv, og som ønsker at påbegynde en EFG-uddannelse, kunne springe basisåret over og gå direkte ind i systemet.

Det er selvfølgelig også vigtigt, at vi gør noget for at styrke de unges erhvervsuddannelse og arbejdsmarkedsuddannelserne på bredt plan. Jeg tror, det er meget væsentligt – det har vi sagt mange gange fra det konservative folkepartis side – at hovedvægten lægges på at placere de unge på det private arbejdsmarked.

Men selv om vi laver alle disse generelle ordninger, så tror jeg også, det er meget væsentligt, at vi har en fleksibel struktur, således at vi kan tilpasse ordningerne til de lokale forhold. Jeg tror, det er meget væsentligt, at man kan tilpasse uddannelsesmulighederne til de praktiske muligheder, der er for beskæftigelse i det område, hvor de unge bor.

Jeg tror også, det er vigtigt, at vi vurderer, i det omfang vi skal have det, kommunale og amtskommunale projekter, om ikke det bør være sådan, at de skal godkendes i arbejdsmarkedsnævnet, således at vi får et godt og styrket samarbejde mellem disse grupper.

Det er klart, at ungdomsarbejdsløsheden ikke kan bekæmpes helt eller måske delvis ved forskellige former for projekter, og det er vigtigt, at vi også inddrager andre elementer. Det er klart, at vi også må se på økonomien i en bred sammenhæng. Vi ved, at en medvirkende årsag til ungdomsarbejdsløsheden er, at ved overgangen til det 18. år går de unge over til voksenløn, og det har betydning, at mange unge er blevet arbejdsløse. Hvad kan vi gøre for at sikre, at dette ikke sker i fremtiden?

[Grethe Fenger Møller]

Men det er selvfølgelig også væsentligt, at vi vender det om og siger, at det heller ikke må være økonomien, som hindrer, at de unge kommer ind på arbejdsmarkedet eller kommer ind i et uddannelsessystem, og det bør heller ikke være økonomien, der hindrer, at man kommer ind og påbegynder basisåret. Selv om man påbegynder basisåret, ved vi også, at der ikke er nogen garanti for, at man derefter kan komme videre i systemet. Vi må altså prøve på at sikre, at der ikke er stopklodser hele vejen igennem.

Jeg tror også, det er meget væsentligt, at der er et meget tæt samarbejde mellem arbejdsministeren og undervisningsministeren i denne sag, og jeg tror ikke, at vi kan løse de meget væsentlige problemer, der er, uden at vi også ser på erhvervsvejledningen. Det er min erfaring, at der stadig væk er mange fordomme og traditioner, der gør sig gældende hos de unge, måske også hos deres forældre, måske også hos dem, der skal vejlede de unge, når det drejer sig om, hvilke muligheder der er. Der tror jeg det er meget væsentligt, at vi bruger megen fantasi og mange kræfter på at gøre erhvervsvejledningen så god som muligt.

Jeg er glad for, at arbejdsministeren i sin redegørelse så udførligt omtalte de problemer, der er i forbindelse med kvindernes arbejdsløshed, og det har selvfølgelig også betydning, når vi skal se på erhvervsvejledningen, hvad det er, vi vejleder til. Er det traditionelle kvinde- og mandefag? Hvad kan vi gøre? Jeg har i hvert fald nogle erfaringer, som siger, at kvinder, piger, tænker meget traditionelt. Hvad kan det nytte, at man vil ind i en uddannelse, hvis enhver kan se, at der ikke er en jordisk chance for, at man får beskæftigelse bagefter? Vi skal altså bryde kønsbarriererne, men vi skal også lave en erhvervsvejledning, så de unge føler sig motiverede til at søge ind i de uddannelser, hvor der er en rimelig chance for beskæftigelse bagefter.

Ungdomsarbejdsløsheden har mange former. Vi ved, at den er stor i dag, vi ved, at den er steget voldsomt, og vi ved også, at der nu kommer nogle store årgange, som kommer til at forværre problemet og belaste løsningen af det. Jeg tror, det er væsentligt, at vi tænker langsigtet, at vi laver en fleksibel struktur, således at vi nu kan komme med en stærkt målrettet indsats, men ikke bygger

nogle ting op, som ikke kan holde, når vi når til midten af 1980'erne, hvor det talmæssige pres måske bliver noget formindsket. Men selv når det er sagt, bliver altså det andet problem tilbage, det med at få de unge placeret i uddannelser inden for beskæftigelser, hvor der også er en varig chance for en placering. Jeg tror, at der i befolkningen er en meget stor interesse for og forståelse for, at der skal gøres noget ved disse problemer.

Når jeg har brugt min taletid på at tale om de unge, så er det ikke, fordi vi i det konservative folkeparti er ligeglade med de problemer, de andre arbejdsløse i Danmark har. Det er vi ikke, og vi er også klar over, at der må gøres noget på dette område. Men vi mener, at det er væsentligt at bekæmpe arbejdsløsheden i etaper, først og fremmest at gøre noget for de unge. Det er min opfattelse, at der i det danske samfund er en meget stor bekymring for, hvordan det skal gå de unge. Det gælder de unge selv, det gælder deres forældre, og det er et problem, som rammer på tværs af alle befolkningsklasser og befolkningslag. Jeg tror derfor, det er et problem, hvor det er væsentligt, at vi på tværs af politiske skel går ind i en konstruktiv drøftelse om, hvad vi egentlig kan gøre for at få løst dette problem, således at den økonomiske krise ikke skal få til resultat, at en generation af unge kommer til at blive tabere helt indtil år 2000.

Vi vil fra konservativ side gå ind i en drøftelse om, hvordan disse forslag kan udmøntes. Det kan være, at vi under den fortsatte behandling kan få flere ideer, det er ikke udelukket. Jeg har sagt, at arbejdsministerens redegørelse ikke var dramatisk eller meget spændende. Måske er det ikke muligt at bekæmpe arbejdsløsheden med meget utraditionelle midler eller på en meget dramatisk måde, men derfor kan vi godt få flere ideer under de fortsatte overvejelser. Jeg tror, at det er meget væsentligt, at der fra folketingets side gøres en meget positiv indsats for at få løst disse problemer.

Lawaetz (FP):

Det var en lidt sørgelig indgangsbøn, ordføreren for socialdemokratiet, hr. Søren B. Jørgensen, åbnede denne alvorlige debat med, idet han udtalte, at det var hans håb, at man mindst én gang om året skulle have en

[Lawaetz]

sådan debat om arbejdsløsheden. Deri ligger, at hr. Søren B. Jørgensen er bange for, at denne situation fortsætter langt frem i tiden, og jeg er glad for, at jeg som repræsentant for landets næststørste arbejderparti kan udtale en noget større optimisme.

Hvilket parti var det første, der kom ind på tanken om, at det måske var klogere og mere menneskeligt, mere samfundsnyttigt, at bruge pengene til at få noget nyttigt udført fremfor at udbetale dem til understøttelse for ingenting at lave? Det var fremskridtspartiet. Vi har luftet det emne i lang tid uden at vinde gehør. Reaktionen på fremskridtspartiets forslag kommer altid med nogen forsinkelse, nemlig når andre partier kommer frem med dem i en lidt blødere udførelse.

Den 29. oktober 1980 fremsatte vi vores lovforslag nr. L 52 gående ud på, at man skulle arbejde for at få sin understøttelse eller i det mindste absolut være til rådighed for arbejdsmarkedet. Grundtanken var opfyldelsen af grundlovens § 75 om samfundets pligt til at varetage almenvellet i form af at skaffe arbejde til menneskene og samtidig ønsket om at få noget nyttigt ud af de mange milliarder kroner, samfundet i dag bruger til understøttelse.

Vort forslag blev ikke just venligt modtaget, det var synd at sige. Må jeg tillade mig at citere nogle af arbejdsministerens udtalelser fra førstebehandlingen den 25. november 1980, Folketingstidende 1980-81, sp. 2837-2838, hvor arbejdsministeren siger:

»Man tænker sig, at de arbejdsløse med hatten i hånden én gang i døgnet skal møde til mønstring og modtage almissen mod at blive tvangsudskrevet til arbejde... Fremskridtspartiet forestiller sig, at kommunerne holder auktion over den ledige arbejdskraft...«

Og videre:

»Jeg tror, man skal helt tilbage til den gamle fattiglovgivning for at finde noget tilsvarende...«

Socialdemokratiets ordfører den dag, hr. Kaj Poulsen, forsøgte at overgå sin arbejdsminister - sp. 2839:

»...på de kommunale mødesteder kan værkføreren eller værkmeesteren møde op og se på de flotte arbejdere og se, om der skulle være nogle, han kan bruge. Er det ikke tilstrækkeligt, går tankerne tilbage til fjernsynsserien »Rødder« om Kunta Kinte.«

Arbejdsministeren og hr. Kaj Poulsen er sikkert stolte af disse oratoriske mesterværker, og det var dengang selvfølgelig godt pressestof og faktisk det eneste, pressen skrev om.

Jeg er ked af disse taler, men de skulle fyres af for at få rent bord og glemme noget negativt. Jeg synes ikke, udtalelserne var helt værdige for to af socialdemokratiets mest veltimerede personer. Hvad om man havde sagt: vi kan ikke fordrage jeres yderliggående forslag og jeres alt for kontante måde at udtrykke jer på, men når vi får pillet det værste væk set med vore øjne, ligger der så ikke en idé, ligger der så ikke en nytænkning, som simpelt hen går ud på at få noget nyttigt for milliarderne og glæde menneskeheden?

Det var derfor interessant for os senere at erfare om statsministerens meget omtalte År-hustale, hvor han var inde på den samme grundtanke. Arbejdsministeren og andre i socialdemokratiet var vel ikke just lykkelige for statsministerens udtalelser. Men hvad er det, der ligger foran os i dag? En redegørelse fra arbejdsministeren med den samme grundtanke: kan vi på samme tid nedsætte arbejdsløsheden og få noget nyttigt ud af pengene? Det er en fremragende grundidé, som vi naturligvis kan blive enige om. Nu ved jeg godt, at arbejdsministeren bliver nervøs, hver gang der er noget, han er enig med mit parti eller med mig om, men denne gang har arbejdsministeren indbudt samtlige partier til en fordomsfri og åben drøftelse i tinget og udenfor, og denne indbydelse tager også fremskridtspartiet imod.

Vi er enige om målet i arbejdsministerens redegørelse, men ifølge sagens natur naturligvis uenige om nogle af midlerne og en del af indholdet i redegørelsen.

Bortset fra grundtankerne savner jeg nytænkning - det er nævnt tidligere - det er de gamle travere, der er trukket ud af stalden og pudset lidt op. Det er klart, at dette vor tids allerstørste problem fortjener en meget grundig debat inden en følgelovgivning. Den bedst mulige løsning har enorm indflydelse på den kommende tid. Hvordan løser vi på én gang problemet med beskæftigelse, handelsunderskud og økonomi? Hvordan løser vi det, så det kommer erhvervslivet til gode gennem øget konkurrenceevne? Hvordan løser vi det, så arbejdskraften i størst muligt omfang kommer ud i det private erhverv?

[Lawaetz]

Hvordan løser vi problemerne uden unødigt yderligere at forøge den offentlige sektor? For det er jo ikke lykken, dersom man tænker økonomisk. Jeg kan blot henvise til tidligere overvismand Bent Rold Andersens udtalelse i Berlingske Tidende så sent som 2. februar i år, hvor han siger:

»Den offentlige sektor er et forbenet instrument i samfundsudviklingen, som er ganske overordentlig udueligt til at tilpasse sig ændrede vilkår og nye opgaver.«

For at forbedre noget må man ærligt se selv den mest uhyggelige sandhed i øjnene. Arbejdsministeren forsøger nogenlunde realistisk at trække situationen op, men hans politiske indstilling og hans rimelige forsøg på at forsvare sit parti og den regering, der har igangsat rutscheturen mod afgrunden, gør naturligvis, at der er pyntet på tingenes tilstand hist og her.

Arbejdsministeren glæder sig over, at parterne på arbejdsmarkedet selv har afsluttet overenskomstforhandlingerne med et rimeligt resultat, og mange andre politikere og traditionelt tænkende organisationsfolk glæder sig med ham. Man kan glæde sig over, at der ikke bliver ballade og arbejdsstandsninger – bortset måske fra nogle få kommunistisk ledede forbund, men de skal vel ikke have lov til at ødelægge det hele? Men hvad er der ellers at glæde sig over? Ingen tør sige det, men for landets økonomi er det helt ærligt et elendig resultat. Med 3 dyrtidsportioner i år giver forhøjelserne mellem 7 og 8 pct. Hertil kommer den sidste overraskelse: antagelig ½ pct. af lønnen på ATP. En ny omkostning, som ingen er glad for, da menneskene regner med en væsentlig større forrentning, hvis de sætter pengene i banken.

Når jeg i stedet for den udbredte tilfredshed her ærligt giver udtryk for det modsatte, er det, fordi jeg ser ud i verden på de lande, vi skal konkurrere med. Sverige nøjes med en lønstigning på 7,1 pct. over en 2-årig periode – altså under det halve af, hvad vi giver – og Belgien overvejer en nulstilling i 2 år. En økonomisk analyse med hensyntagen til en række hovedfaktorer placerer os som nr. 14 blandt 15 konkurrerende lande. Det er den nøgne, usminkede sandhed om situationen, vi skal arbejde ud fra i 1981 og antagelig i år fremover. Vi havde nøgternt set været bedre tjent med alle sammen at gå 5 pct. ned i indtægt og give reallønsforhøjelse i form af

skattelettelse, men det vil som med andre positive forslag fra fremskridtspartiet tage tid, inden fornuften i dette trænger ind hos befolkningen.

At vi ikke kan leve af at klippe håret af hinanden, burde efterhånden gå op for os. Højere lønninger, igen højere priser, ingen reallønsstigning, ingen forbedret konkurrenceevne – det er resultatet. Hvornår ser vi hele sandheden i øjnene og kommer helt ned til ondets rod? Jeg ved det desværre ikke.

Ungdommen skal i arbejde, ja, det er det vigtigste af alt. Det er rigtigt, at man kan udvide EFG-uddannelsen, men hvad nytter det at stoppe 5.000–10.000 flere ind på basisåret, hvis man ikke har et tilsvarende antal praktikpladser? Altså må det gøres tiltrækkende for folk at tage lærlinge fra EFG ud i praktikpladser. Er det bevidst, at arbejdsministeren slet ikke har nævnt mesterlæren? Måske har han glemt den, men den eksisterer fortsat og er slet ikke så tosset, for de får løn fra den første dag.

Jeg har forgæves som overenskomstpарт forsøgt at få en lavere begyndelsesløn for de 18–20-årige, men uden resultat. Jeg har gang på gang herinde fremført det samme: at det ville være en hjælp til de unge, om vi satte lønnen ned. I dag bliver man støttet af både Berlingske Tidende og Information. Det er klart, at man ikke vil give 45 kr. inklusive sociale ydelser til én på 18 år, der intet som helst kan.

Formanden for Arbejdernes Fællesorganisation på Stevn, hr. Svend H. Olsen, siger, at som lønmodtager bliver man harm over, at unge i meningsløse beskæftigelsesarbejder får en timeløn, der er langt højere end garantibeløningen. Han har forstået det. Men arbejdsministeren og hr. Thomas Nielsen har ikke forstået det – eller måske mere rigtigt sagt: vil ikke forstå det.

Hvorfor skal langtidsledige, der får et jobtilbud, ikke begynde med garantilønnen? Det er da direkte uretfærdigt, at folk, som har arbejdet med det samme arbejde i 20 år, ikke skal have højere løn end en langtidsledig, der er helt uøvet. Hvorfor er ordet karenstage et så fantastisk uartigt ord? Bare 1 eller 2 dage ville hjælpe. Hvorfor kan man ikke rejse fra Roskilde til Vejle, hvis der er arbejde i Vejle og ikke i Roskilde? Vi må se, hvad man kan gøre ved det, og tage det positivt op. Hvorfor kan man ikke tage arbejde i et andet fag? Er

[Lawaetz]

det da ikke bedre at gå over i et andet fag bare for at få arbejde end at gå og ingenting have at lave?

I princippet er vi selvfølgelig kede af tilskud til arbejdsgiverne for at tage langtidsledige, men i den helt særlige situation er det måske et af midlerne til at få flere ind i erhvervslivet. Og lad os så blive fri for at høre om den billige arbejdskraft, som man hører det fra visse sider. Skulle det endelig være, at en virksomhed fik lidt billig arbejdskraft, kan det kun styrke konkurrenceevnen, så den ulykke kan ikke være så stor.

Erhvervsuddannelse, arbejdsmarkedsuddannelse, efteruddannelse og omskoling vil vi gerne diskutere. Det er noget positivt, men i denne debat indgår, at vi ikke må uddanne til arbejdsløshed, og at vi ikke må gøre folk overkvalificerede.

Hr. Camre luftede for nylig tanken om 11 års obligatorisk skolegang. Det var en nem måde at få et par årgange ud af arbejdsmarkedet på. Om den var billig, har hr. Camre ikke taget stilling til. Men er det en rigtig måde? Det ville jo være synd for dem, der er skoletrætte og ikke særlig indstillede på boglig viden. Det viser sig, at flere og flere forlader 9. klasse; de vil hellere ud i det praktiske liv. Man må i alle sine teoretiske betragtninger tage med i billedet, at alle ikke har lige stor lyst til læsning, at alle ikke har lige store evner, og endelig, at der også er brug for mennesker til almindeligt, manuelt arbejde, til betjening af halv- og helautomatiske maskiner, og de behøver ikke studentereksamen. Jeg tror, at her er et punkt, man skal holde lidt fast på.

Hvad man kunne ønske sig, var måske en behovsanalyse for, hvad der i og for sig er brug for inden for alle disse områder. Vi bruger så megen tid i landet på statistik, på nedsatte kommissioner og udvalg, men en behovsanalyse, ikke just måske for læger og dyrlæger, men for smede og snedkere og tømrere frem i tiden, er ikke lavet. Der tror jeg, at nogle af de mange mennesker, der er beskæftigede i den offentlige sektor, kunne gøre et nyttigt arbejde, således at man ikke uddannede folk til arbejdsløshed eller gjorde dem overkvalificerede.

Jeg vil håbe, at der i alle tilfælde kommer noget positivt ud af denne debat. Det er nødvendigt, og det fortjener den. Jeg vil håbe og ønske, at blot en lille smule af de ingredien-

ser, som fremskridtspartiet putter ind i debatten, må vinde gehør til gavn for menneskene og til gavn for samfundets økonomi.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Jeg skal selvfølgelig stå ved de meget flotte citater, som hr. Lawaetz kom frem med ved behandlingen af lovforslaget om opfyldelse af grundlovens § 75, et forslag, som i realiteten går ud på genindførelse af slaveri i Danmark. Det lyder meget rigtigt, når fremskridtspartiet, som hr. Lawaetz gjorde det, står op og fortæller, at det, det drejer sig om, er, at man skulle arbejde for sin lønning, idet han fuldstændig afviste vore tanker omkring slaveri i forslaget. Lad mig citere et par steder fra bemærkningerne til forslaget:

»Der er intet til hinder for, at kommunen udliciterer den dagpengesøgende til privat virksomhed.«

Lidt senere i samme afsnit:

»Kommunerne må selvsagt derudover tilstræbe, at efterspørgsel fra privatfirmaers side fortrinsvis efterkommes fra de virksomheder, der byder kommunen det højeste beløb.«

Er der noget at sige til, at associationerne går tilbage til Kunta Kinte? Når fremskridtspartiet kalder det for nye tanker, må det være, fordi fremskridtspartiet endnu lever i tiden for et par århundreder siden. Tanker som dem, fremskridtspartiet her har givet udtryk for, er tanker, som ikke hører hjemme i en moderne retsstat.

(Kort bemærkning).

Lawaetz (FP):

Debatten drejer sig ikke om Kunta Kinte. Hr. Kaj Poulsen er en velbegavet mand, og hvis han hørte efter, ville han have opfattet, at jeg egentlig prøvede at slå en streg over alt det sludder. Det skulle i virkeligheden forstås som en venlighed. Jeg ved godt, hr. Kaj Poulsen var meget stolt den dag og har gået med det citat i inderlommen siden. Men det er ikke det, vi diskuterer. Vi diskuterer, hvad vi kan gøre for arbejdsløsheden. Jeg slog en streg over det og arbejder positivt. Vi kan da godt blive ved med at køre på citater, men det tror jeg formanden vil sætte sig imod, så lad os gå over til en mere positiv debat frem-

[Lawaetz]

for at tale om Kunta Kinte, for det er et par hundrede år siden.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Hr. Kaj Poulsen får ordet for en kort bemærkning vedrørende den forhandling, det drejer sig om.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Jeg skal kort sige, at jeg synes, det er positivt, at fremskridtspartiet nu erklærer, at deres lovforslag nr. L 52 er noget sludder, og at vi kan komme i gang med en fornuftig og positiv debat til fordel for beskæftigelsen.

(Kort bemærkning).

Poulsaard (FP):

Hvad slaveagtigt er der i, at folk, der får deres løn fra det offentlige – arbejdsløshedsunderstøttelsen udbetales jo stort set af det offentlige – skal gøre en indsats for det offentlige? Det kan jeg ikke se noget som helst slaveagtigt i. Der er intet som helst slaveri i dette forslag, hr. Kaj Poulsen. Det står den enkelte frit for at søge det arbejde.

De citater, hr. Kaj Poulsen kom med, er selvfølgelig fuldstændig korrekte, men de er revet ud af en sammenhæng. Hr. Kaj Poulsen kender så meget til arbejdsmarkedsforhold, at han ved, der ikke er én arbejdsgiver i dag, der ville gøre, som hr. Kaj Poulsen antyder. Han ville møde op den første dag, og derefter ville han selvfølgelig ansætte den arbejdskraft, og så ville det være til normal tariffmæssig, overenskomstfremmende løn. Det ved hr. Kaj Poulsen, men han vil ikke forstå det.

(Kort bemærkning).

Lawaetz (FP):

Som jeg sagde dengang, var det meget velkomment pressestof, og det var også meget underholdende, hvis man ellers kunne se det. Men mit forslag gik ud på, at vi nu drøftede det mere alvorligt. Jeg har selvfølgelig aldrig sagt, at vores lovforslag var noget sludder, men det er noget sludder at blive ved med at køre på Kunta Kinte; han har ingenting med den sag at gøre.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Så kan vi vist gå videre i talerlisten.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Fra alle sider bombarderes vi for tiden med ualmindelig høje ledighedstal. Noget tyder på, at de tal, vi vil få frem om 4 dage, vil vise, at ledigheden de seneste måneder har været stærkt undervurderet. Tallet, der tales om nu, er 270.000 ledige, og det er det største i Danmarkshistorien.

Af oplysninger fra OECD ved vi, at arbejdsløsheden ikke vil falde, tværtimod. Af finansministerens budgetredegørelse kan vi læse, at der i de kommende år vil være stigende ledighed. Tallet, der dér har været fremme, har været 250.000 ledige i 1984. Disse tal er allerede overhalet af virkeligheden.

Den politik, der er ført både her i Danmark og i de lande, vi samhandler med, går ud på at reducere betalingsbalanceproblemet, hvilket heller ikke er uvæsentligt. Men strammes der for hårdt, går det ud over beskæftigelsen, og det er det, vi har resultatet af nu: ledigheden stiger. Det er for galt, at der ikke føres en økonomisk politik, der angriber både arbejdsløshed og betalingsbalanceproblemet, f. eks. ved en energipolitik, der er oliebesparende og bygger på det, vi kalder alternativ energi.

Det er for galt, at der stadig væk gives generelle tilskud til erhvervslivet, i stedet for at man udvælger de sektorer, der er klart importkonkurrerende, men det er specielt ondartet med de offentlige besparelser, der forøger arbejdsløsheden og næsten intet betyder for betalingsbalancen. Fastholdes den hidtil førte politik af flertallet herinde, ender vi med at få generationer, der ikke på nogen måde vil solidarisere sig med de grupper, der også i de kommende år har brug for solidaritet. Jeg tænker her på arbejdsløse, syge, pensionister samt andre udsatte grupper. Vi lever i et af de rigeste lande i verden, men vi har indrettet os så tåbeligt, at vi ikke fordeler arbejdet ordentligt, og de unge kan med fuld ret sige, at de bliver svigtet.

Arbejdsløsheden er for de unge en katastrofe. Men når så lovgivningen laves sådan, at de unge ikke engang må sætte sig på skolebænken og læse enkeltfag ud over 12 timer ugentligt, uden at det får følger for arbejdsløshedsunderstøttelsen, så er vi derhenne,

[Lilli Gyldenkilde]

hvor der spændes ben for unge, der gerne vil bruge arbejdsløshedssituationen til noget fornuftigt. Tager de unge til f. eks. udlandet for at prøve lykken dér – det kan være på u-landsarbejde el. lign. – og fagforeningen og A-kassen holdes ved lige, står de i den situation, når de kommer hjem, at de ikke kan modtage understøttelse, før de har haft 5 ugers arbejde. Og hvem kan skaffe dem det? Jeg vil egentlig godt høre ministeren, om ikke der hurtigt bør ske nogle ændringer på de områder.

Når jeg nævner de ting, er det, fordi jeg finder det helt usandsynligt, at vi fremover vil kunne få arbejde alle sammen 40 timer ugentlig, og da vi nu er ved vejs ende med overenskomstforhandlingerne, eller næsten da, og må se i øjnene, at de faglige ledere og Dansk Arbejdsgiverforening ikke har fået taget hul på arbejdstidsnedsættelsen, hvilket jeg i øvrigt kan beklage, bliver det nødvendigt ikke blot at lappe på ledigheden som beskrevet i redegørelsen, men også at få ryddet op i lovgivningen dér, hvor den blokerer for, at de ledige kan bruge sig selv fornuftigt.

Er redegørelsen her så et udtryk for, at nu skal der tages fat? Nej, desværre. Målsætningen er den EF'ske: man skal sikre en tilstrækkelig kvalificeret og veluddannet arbejdsstyrke samt fastholde eller udvide beskæftigelsen i den private sektor, og kun i det omfang det ikke lader sig gøre, skal man lade det offentlige indgå i den direkte beskæftigelsesfremmende sektor.

Det er den filosofi, man har lavet krisepolitik på under hele krisen. Den filosofi ved vi gavner ikke meget. Der var en klog mand, der engang sagde, at vi i dette land har flere til at passe på vores penge, end vi har til at passe på vores børn. Den ovennævnte filosofi indebærer, at det er bedre at bygge bankfilialer på hvert et gadehjørne, end det er at bygge daginstitutioner. Enhver må kunne indse, at der er noget galt med den filosofi.

Hvad er det, der forhindrer, at vi får byggeriet i gang? Hvorfor får vi ikke det antal almennyttige boliger, der vitterlig mangler? Enhver, der i dag læser aviser, vil kunne se det stigende antal tvangsauktioner næsten daglig. De mennesker – og mange, der ikke er nået til tvangsauktionen endnu – står allerede i kø. De mangler boliger, de har råd til at bo i.

Der mangler så mange plejehjem, at hospitalerne, hvor de gamle må ligge, til de kan komme på plejehjem, har ventelister, der er alenlange, og både personalet, de gamle og de pårørende har det rigtig skidt. Når jeg nævner disse ting, er det, fordi der i redegørelsen ikke står et eneste ord om tiltag på bygge- og anlægsområdet.

I øvrigt skal jeg da heller ikke undlade at sige, at bygge- og anlægsområdet for kommunernes vedkommende er faldet så meget, at en opgørelse i *Entreprenørbladet* viser, at det drejer sig om ca. 4 mia kr. for 1981. Her ser vi følgerne af de sparerammer, som kommunerne er blevet pålagt. Dette virker grotesk, når samme kommuner nu skal ud og lede med lys og lygte for at sætte beskæftigelse i gang. Jeg skal her ikke undlade at pege på den skade, de borgerlige folketingsmedlemmer har påført beskæftigelsen i og med, at de forhindrede bolig- og byfornyelsesloven i at blive sat i gang.

SF noterer som noget positivt, at der gøres en indsats for at skaffe flere EFG-pladser, basispladser, og ligeledes at der skaffes en udbygning af skolekapaciteten på lærlingeområdet, men vi vil godt påpege, at vi anser det for lidt utilstrækkeligt. Hvorfor stilles der egentlig ikke krav til private virksomheder i lighed med det, der nu påtænkes i den offentlige sektor, krav om, at de skal stille lærlinge- og praktikpladser til rådighed? F. eks. giver vi egnsudviklingsstøtte. Hvorfor ikke stille kravet dér, når man giver støtten? Ligeledes gives der generel erhvervsstøtte. Derfor er det rimeligt, at det private erhvervsliv tager deres del af disse opgaver.

SF anser det for et lille fremskridt, at der sker en udvidelse af specialarbejderuddannelserne, omskolingen og efteruddannelserne. Jeg kan ikke umiddelbart se, om udvidelsen på de 15 pct. kan dække efterspørgslen på disse kurser, men det får vi vel mulighed for at undersøge nærmere i udvalget. Når dette siges, er det, fordi jeg ved, at der allerede står 15.000 på ventelister for at komme ind på disse kurser.

Jeg vil spørge, hvorfor der ikke har været noget med i redegørelsen om sundhedsområdet. Vi mangler sygeplejersker, vi mangler hjemmehjælpere, vi mangler sygehjælpere. Ikke et ord er med om det.

Jeg skal sige et par ord om jobtilbudsordningen. Principielt anser vi det i SF for vig-

[Lilli Gyldenkilde]

tigt, at ledige får tilbudt et job så tidligt som overhovedet muligt, og vi lægger megen vægt på, at dette er et tilbud. Det kan ikke for SFs vedkommende komme på tale, at der skal gennemføres nogle skrappe regler om, at man ikke kan beholde understøttelsen, såfremt den ledige ikke modtager et tilbud. Det er mennesker, vi har med at gøre, og de må have fuld ret til at sige fra over for et job, de af den ene eller anden grund ikke mener de kan udføre.

Af redegørelsen fremgår det, at kvinder er i overtal inden for jobtilbudsordningen, og det fremgår ligeledes, at fremrykningen derfor vil være til størst glæde for dem. Det er godt, at kvinderne har indsneget sig her, for ellers er det jo sparsomt, hvor meget man taler om kvinder i redegørelsen. Kvinderne er jo dem, der bliver jaget væk fra arbejdsmarkedet, såfremt de ikke kan stå til rådighed for arbejdsmarkedet på grund af børnepasningsproblemer. Hvis jobtilbudsordningen fremrykkes, vil der blive sendt endnu flere ud af arbejdsmarkedet, så det, der står som en forbedring for dem her i redegørelsen, vil nok vise sig at være det modsatte.

Jeg skal ikke undlade at sige, at jeg finder det udmærket, at der bliver tale om en jobtilbudsordning med overenskomstmæssig løn til dem, der kommer ind under ordningen.

At sætte beløbet op til 30 kr. i timen pr. ansat i den private sektor tror jeg vil vise sig ikke at give ret mange job. Erfaringerne fra den eksisterende jobtilbudsordning viser, at det private arbejdsmarked ikke er særlig begejstret for denne ordning. Det vil jeg godt komme lidt nærmere ind på i anden ombæring, for det hænger sammen med dette, at man tror på, at bare lønningerne bliver sat ned, så skal man nok få arbejdspladser.

Vi mener i SF, at de penge, man her vil bruge til jobtilbudsordningen, kan bruges fornuftigere. I øvrigt mener vi, at der indlægges meget vide fortolkninger i lovens bestemmelser om, at de ansatte skal være medbestemmende om, hvorvidt der skal nogen ind på jobtilbudsordningen, men det er en sag, vi arbejder med i arbejdsmarkedsudvalget i øjeblikket. Jeg havde håbet at få svar til i dag på et spørgsmål, jeg havde stillet. Det er ikke lykkedes, men nu må vi se, om det ikke snart kommer.

Jobskabelsesordningen lider lidt af den skavank, at den er holdt i ret vage og upræ-

cise vendinger. Det kan være lidt svært at se, om den er en forbedring eller den er en forværring. Jeg er godt klar over, at det er nogle ting, der er på bedding, så det kan vel ikke være anderledes, men jeg vil godt ofre et par ord på den alligevel.

Det er rigtig, at de nuværende muligheder for amter og kommuner til igangsætning af beskæftigelsesarbejder, der giver reel produktion, er ret begrænsede, og vi har da også stillet spørgsmål til indenrigsministeren via fru Birthe Nielsen om at prøve at røre lidt ved den kommunale fuldmagt i håb om at få løst op og få lavet nogle regler, der giver mulighed for, at man kan producere. Jeg læser redegørelsen på dette punkt sådan, at det ikke just er det, arbejdsministeren påtænker at skabe mulighed for, men at det i højere grad skal involvere erhvervslivet i den pågældende kommune. I samarbejde med erhvervslivet skal en række direkte tilskud – dels beskæftigelsesmidler, dels § 97 a-midler, dels tilskuddet på 30 kr. i timen – ledes over i ekstrabeskæftigelse, helst i det private erhvervsliv.

Når jeg derimod ser på de ting, der er foreslået som beskæftigelse, er det isolering, energiinitiativer, miljø, kollektiv trafik og almene byfornyelsesaktiviteter. Det er ting, som SF har arbejdet meget på, og som SFere rundt om i kommunerne har arbejdet meget med at fremme, så det vil vi godt have uddybet nærmere og være med til at se på. Men hvis dette afsnit skal forstås derhen, at det f. eks. ikke mere bliver muligt at oprette genbrugsvirksomheder, som vi kender dem fra Århus, beklager vi det. Netop sådanne genbrugsvirksomheder har vist sig at være noget af det, der tiltaler unge på beskæftigelsesarbejder, fordi de kan se fornuften i at beskæftige sig med dette arbejde og omgås ressourcerne med sparsommelighed.

Det er med ret stor beklagelse, jeg ser, at Johannes Bremer-planen ikke rigtig er indarbejdet i dette her. Jeg havde regnet med den, ikke mindst fordi den medtager det meget spændende energiområde, som på længere sigt vil vise sig både at kunne give beskæftigelse og at være valutabesparende. Ikke mindst SiD har jo peget på, at denne plan burde indgå med stor vægt i bestræbelserne for at mindske importen af den dyre olie. Når jeg nævner det her, er det, fordi vi skal have en fordomsfri drøftelse af disse ting,

[Lilli Gyldenkilde]

går jeg da ud fra, og her håber jeg, den kan komme til at indgå med langt større vægt.

På jobskabelsesområdet er det hensigten, at det skal være arbejdsmarkedsnævnet, der skal koordinere og være initiativtagende. Jeg må sige, at det anser vi ikke for at være et fremskridt. Vi vil derfor godt appellere til, at kommunerne får lige så meget at skulle have sagt i arbejdsmarkedsnævnet på dette område omkring jobskabelsesordningen, fordi vi frygter, at det ellers vil blive ved med at være sådan, at man af konkurrencehensyn ikke får sat noget som helst i gang. Vi vil godt gøre opmærksom på, at kommunerne må stærkt med ind i det billede.

Jeg skal sige et par ord om kvindeledigheden. SF mener, at tiden nu må være inde til, at der gøres en ekstraordinær indsats for kvinderne. Jeg skal gøre ministeren opmærksom på det betænkningssbidrag, der blev lavet af SF og socialdemokratiet, da lov nr. 488, der handler om beskæftigelsen, blev forlænget. Det gik ud på, at der skulle tages forhandlinger op med kommuner og amter med henblik på, at beskæftigelsespengene skulle bruges i forhold til den faktiske ledighed fordelt på kønnene. Jeg vil godt spørge, om der overhovedet er sket noget på dette område. Hvis ikke, så mener jeg, at tiden må være inde til, at det indarbejdes her.

Når redegørelsen læses med henblik på, hvad der skal gøres for kvindeledigheden, forekommer det nogle steder tilføjet som et appendiks: og så skal kvinderne Det er vi jo så vant til. Vi er også vant til at gøre opmærksomheder herover. Vi anmoder ministeren om, at hele denne beskæftigelsesplan omfattes af bestræbelser på at få flest muligt kvinder i arbejde og i uddannelse. Det gøres bedst ved simpelt hen at forlange kvotering af disse penge.

Generelt må jeg sige, at redegørelsen naturligvis er en skuffelse. Det er ikke engang lykkedes arbejdsministeren at få regeringens accept af, at det, der skal sættes i gang i kommuner og amter af beskæftigelse, skal holdes uden for de sparerammer, kommunerne er pålagt. Det er trist, for så vidt jeg er orienteret, var det ellers hensigten i det første udkast til redegørelse.

Der er ca. 270.000 ledige; der skaffes job eller uddannelse til 10.000 her i år. Resten er vage erklæringer og løse tanker. Der er dog visse stramninger over for de ledige, og dem

vil vi naturligvis ikke være med til. Vi foretrækker kommunal produktion fremfor jobskabelsesordning. Manglerne heri er soleklare. Nedsættelse af arbejdstid, afspadsring af overarbejde, en væsentlig udvidelse af barselorlov, ekstra ferie til udsatte grupper – det er den vej, vi skal. Vi skal fordele arbejdet bedre.

Bolvig (RV):

I den demokratiske verden er der i øjeblikket omkring 25 millioner arbejdsløse, især unge, især kvinder, især folk uden uddannelse. Næste år er der måske 30 millioner. Og sker der en dramatisk stigning i oliepriserne, bliver det måske 40 millioner eller 50 millioner. Saudi-Arabiens moderate olie-minister, sheik Yamani, har selv antydnet, at allerede til vinter vil der muligvis ske virkelige forhøjelser i olieprisen. Vi ved her i Europa, at et af resultaterne er en øjeblikkelig stigning i ledigheden. Det er egentlig en forfærdelig tanke, at hele vores samfunds opbygning måske hviler på, hvorvidt der bliver revolution i Saudi-Arabien eller ej.

Med disse store ledighedstal kommer 1930'erne i erindring, og jeg kan ikke lade være med at spørge, om vi i den demokratiske verden er i stand til at klare den udfordring med de mange ledige, om ikke det vil give så store sociale spændinger, at vi måske vil se, at visse af de demokratiske samfund bryder sammen. Det er en stor udfordring og et stort ansvar for politikere i Danmark som for politikere i alle andre demokratiske lande.

Vi ved meget vel, at en varig løsning herhjemme af vores alvorlige beskæftigelsesproblem naturligvis, som det også fremgår af arbejdsministerens redegørelse, ligger i en varig forbedring af vores konkurrenceevne, således at vi i vort lille samfund er i stand til at producere og eksportere mere. Det skulle også være muligt. Heldigvis er der tal, der tyder på, at vi gradvis er på vej til at komme ind på det rette spor. Det er givet, at med den idérigdom og det talent, som er kendetegnende for det danske erhvervsliv, ligger der gode muligheder inden for hele den alternative energisektor og inden for miljøsektoren. Men skal vi have en varig løsning, en varig tilbageholdenhed, i det danske samfund, vil jeg gerne pege på, som det radikale

[Bolvig]

venstre har gjort ved flere lejligheder og i mange debatter, at det er nødvendigt, at vi indfører en obligatorisk overskudsdeling, et medeje, således at man til gengæld for en udvist tilbageholdenhed også får en rimelig andel af det forhåbentlig øgede overskud og indtjening, der bliver på de enkelte virksomheder. Vi må også gøre det mere attraktivt at foretage aktiv investering i erhvervslivet, altså bedre vilkår for aktieerhvervelser, lettelse af generationsskifteproblemer og alle disse mange ting.

Men vi må erkende, at det vil kun være ting, som virker på lang sigt. Vi står over for akutte, katastrofale problemer i øjeblikket. Det er vel også baggrunden for, at arbejdsministeren nu har fremlagt denne plan, vi diskuterer i øjeblikket, en plan, som ifølge arbejdsministerens opgivelser vil give arbejde til omkring 45.000 mennesker. Det er et højt tal, det erkender jeg gerne, men vi må have i baghovedet, at selv om det lykkes os at skabe ekstra job til 45.000 mennesker, vil det i heldigste tilfælde bevirke, at arbejdsløsheden ikke stiger.

Læg mærke til, at vi sidste år gang på gang drøftede paradoksproblemet. Det er der ingen der gør mere. Paradoksproblemet eksisterer overhovedet ikke, for arbejdsløsheden er nu udtalt overalt fra Skagen til Gedser, i by og på land.

Det radikale venstre kan støtte de forslag, der er fremlagt i ministerens plan. Vi kan støtte, at vi skal udbygge erhvervsuddannelserne og arbejdsmarkedsuddannelserne, men vil foreslå, at for at skaffe endnu flere pladser end de 15 pct.s forøgelse, som ministeren er inde på, må vi i en sådan akut situation, som vi står i, sætte kravene ned, da må vi acceptere højere klassekvotienter, da må vi acceptere, som også venstre er inde på i deres fremlagte plan, at man kan have både formiddags- og eftermiddagsundervisning eller aftenundervisning. Vi må være tilstrækkelig smidige.

En af de vigtigste ting, som ministeren er inde på i planen, er en udvidelse af lære- og praktikpladser. Det er også vigtigt. Det er katastrofalt, at efter sommerferien vil der være mindst 10.000 unge, som ikke kan få en lære- eller praktikplads. Derfor er det rigtigt, at det offentlige nu for alvor går ind og kan tilbyde unge lære- og praktikpladser. Vigtigt er det naturligvis, at vi kan opmuntre det

private erhvervsliv til at oprette flere pladser. Derfor ønsker jeg på det radikale venstres vegne arbejdsministeren meget held med de drøftelser, som man antyder nu skal foregå med arbejdsmarkedets parter. Jeg er bare ikke sikker på, at selv alle mulige gode ønsker er nok. Hvis ikke man er i stand til at få frivillige aftaler, tvinges vi til at overveje andre løsninger og andre muligheder.

Vi er meget glade for, at jobtilbuddene nu bliver givet på et tidligere tidspunkt. Vi erkender, at man ikke kan komme længere ned sådan lige en-to-tre, for så får vi nogle administrative problemer, vi ikke kan klare, så vi kan støtte målet med, at jobtilbud gives efter et år, og håbe, at det kun er yderligere skridt på vejen til, at vi kommer frem til at kunne give et jobtilbud efter ganske få måneders ledighed. Det må være det mål, vi stiler efter.

Vi har bemærket, at arbejdsministeren holder om en varm kartoffel, når han taler om at stå til rådighed for arbejdsmarkedet. Jeg vil gerne tilsige på det radikale venstres vegne, at det spørgsmål vil vi gerne drøfte, også med arbejdsministeren. Det er nok muligt, at der kræves nytænkning på det område.

Med hensyn til arbejdsministerens nye program for jobskabelse tror jeg i hvert fald heller ikke, at gode ønsker er nok, for der er mange barrierer, og vi må erkende, at de forsøg, der er gjort lokalt i kommuner og amter, stort set har været en fiasko. Derfor skal der nye initiativer i gang. Ministeren har ret i – det ved vi alle sammen – at der ligger udmærkede arbejdsopgaver inden for isolering, inden for vedvarende energi, inden for genbrug. Vi ved også, at der inden for hele miljøsektoren ligger mange vigtige arbejdsopgaver. Der er mange fordomme i det danske samfund, og hvis arbejdsmarkedsnævnene får ret til at nedlægge veto, så er jeg bange for, vi ikke kommer ret langt. Der sidder repræsentanter for arbejdsmarkedets parter, og de skal selvfølgelig forsvare velerhvervede rettigheder. Vi erkender, at dansk erhvervsliv er så smidigt og så hurtigt kan omstilles, at mange af de arbejdsopgaver laves eller vil blive lavet af eksisterende virksomheder. Derfor tror jeg altså, at arbejdsministeren må være indstillet på at kunne diktere arbejdsmarkedsnævnene, ellers frygter jeg, at vi kommer ind i nøjagtig det samme problem, som vi stod over for tidligere.

[Bolvig]

Jeg vil gerne på det radikale venstres vegne sige til arbejdsministeren, når vi nu får de drøftelser, som arbejdsministeren lægger op til i sin redegørelse, at der er i hvert tilfælde ét område, hvor der er talrige meningsfulde arbejdsopgaver for en masse unge, og det er i udviklingslandene. Vi ved alle sammen, at hele den teknologiske verden selvfølgelig sender den teknologiske verdens produkter til Asien, Afrika og Latinamerika. De har ikke baggrunden, de har ikke den tilstrækkelige teknologiske viden til at kunne udnytte de produkter, vi sender ud. Derfor får vi alle disse talrige rapporter om, at der står glimrende produkter, som bare ikke kan udnyttes. Hvis vi i kommunal eller amtskommunal regie tillod kommunerne at iværksætte produktioner af lavteknologiske produkter – måske produkter, som var egnede i 1930'erne, og som vi både har viden om og tegninger til – og sørgede for, at disse produkter kunne blive produceret og sendt til udviklingslandene, så gav vi mulighed for at lave virkelig meningsfuldt, udviklende, værdifuldt, berigende arbejde, som ikke konkurrerede med eksisterende dansk produktion, og samtidig ville det være en hjælp til de udviklingslande, som vi i øvrigt hjælper alt for lidt.

Hvis vi kobler vores u-landsproblematik ind, er jeg overbevist om, at der findes mange andre opgaver. Man kunne forestille sig ungdomslejre, et tilbud til unge, som gerne vil have horisonten udvidet. Man kunne sørge for, at de i samarbejde med unge fra et eller flere udviklingslande kunne påtage sig i disse lande andre meningsfulde arbejdsopgaver, ligesom man kunne forestille sig, at Danida placerede ordrer hos dansk industri, mod at denne industri til gengæld påtog sig at ansætte mange unge ledige. Jeg tror, det er nødvendigt, at vi anskuer disse problemer på en ny måde.

Et andet meget vigtigt område, hvor vi efter det radikale venstres opfattelse kunne sætte ind, er det, vi med en flot overskrift kalder iværksætterproblematikken. Det er givet, at det er værdifuldt, hvis vi kan inspirere og opmuntre iderige mennesker til at etablere ny produktion, ja, lave en slags egnsudviklingslov for iværksættere, eller hvad man skal kalde det. Hvis samfundet erkendte vigtigheden af, at der blev startet ny produktion, er jeg overbevist om, at det ville skabe mange nye job og give mange nye mu-

ligheder. Vi ved alle sammen, at både Danfos og Grundfos og andre kendte virksomheder alle sammen har været små engang. Derfor er det et mene mene tekel for os alle sammen, at der i de sidste par år er lukket flere virksomheder, end der er startet, og at den gruppe af mennesker, som normalt etablerer ny produktion, bliver mindre og mindre, for folk med en højere uddannelse starter nemlig ikke, det viser alle rapporter.

Danmark har vel simpelt hen verdens bedste rådgivningsservice teknologisk og økonomisk, men forudsætningen for enhver form for produktion er salg, og derfor er det område, hvor vi skal sætte ind, især tilbud til mindre og mellemstore virksomheder. Kunne vi hjælpe dem med hensyn til salget, hjælpe med, at der blev åbnet nye markeder og nye muligheder i en lang række udlande, tror jeg, det ville være en virkelig værdifuld håndsrækning. Her er det manglende led i en i øvrigt værdifuld dansk konsulent- og serviceydelsestjeneste.

Jeg har tidligere sagt, og jeg vil gerne understrege det, at jeg tror, det er nødvendigt, at vi styrker arbejdsformidlingen, styrker den mere, end vi har gjort, giver arbejdsformidlingen større muligheder. Arbejdsmarkedsudvalget var i Sverige, og jeg tror, vi alle sammen blev inspireret af at se, at takket være udnyttelsen af EDB-teknikken var hele Sverige ét stort og efter min opfattelse velfungerende arbejdsmarked, hvor tilbud om arbejde rundt omkring i det udstrakte land øjeblikkeligt kunne blive givet i enhver krog af Sverige. Jeg tror, vi skal ind på den vej.

Jeg vil anbefale arbejdsministeren at sikre, at arbejdsformidlingen også bliver anvendt af det offentlige. Det er klart, at arbejdsformidlingen – meget uretfærdigt, egentlig – i mange kredse får et dårligt ry, fordi det er den sidste mulighed, en arbejdsgiver anvender. Hvis det som i Sverige var naturligt for alle mennesker, uanset hvilken baggrund man havde, at henvende sig til arbejdsformidlingen, når man ønskede et job, ville arbejdsformidlingen blive mere estimeret, og det tror jeg virkelig ville hjælpe.

Arbejdsministeren beder om nye forslag. Jeg betragter arbejdsministerens redegørelse som et håndslag og som en opfordring til os om at drøfte alle mulige forskellige former for forslag. En af de ting, jeg gerne vil have at arbejdsministeren overvejer, er, om ikke vi

[Bolvig]

skulle være så dristige måske at sige til alle danske virksomheder eller alle danske eksportvirksomheder: for hver ekstra, I ansætter nu, efter den 1. februar f. eks. og det næste år, vil der blive udbetalt halv arbejdsløshedsunderstøttelse. Jeg tror, det virkelig ville kunne hjælpe. Vi ved alle sammen, at der står en masse maskineri, som ikke benyttes. Et sådant tilbud og en sådan mulighed tror jeg pludselig vil bevirke, at man vil bruge også det produktionsapparat, som i øjeblikket står stille.

Vi skal vise solidaritet med de udsatte, solidaritet med kvinderne og med de unge, og vi har et ansvar. Vi må nok erkende fra alle partier, at vi ikke har været dygtige nok til at klare dette problem. Det er baggrunden for, at vi nu må lægge fordomme og egen prestige til side og modtage den indbydelse, der er kommet, til, at vi i fællesskab forsøger at gennemgå alle de ideer og synspunkter, vi har, med åbent sind og en åben vilje til samarbejde, således at vi ved en tilsvarende debat næste år kan erkende, at vi er inde på rette vej, at vi ikke længere kun anvender, når planen her bringes til udførelse, 25 pct. af midlerne til en aktiv indsats og 75 pct. af de mange milliarder kroner, vi bruger til ledighedsbekæmpelse, til en passiv indsats. Det skulle næste år gerne være modsat.

Arne Melchior (CD):

Min overskrift lyder: CD vil som hidtil medvirke til ethvert initiativ til nedbringelse af ledighedstallet. Dette er bl. a. en væsentlig årsag til, at vi er deltagere i det nuværende forlig, som blandt sine bestemmelser har en lang række foranstaltninger med dette vigtige formål for øje.

Når dette er sagt, vil jeg tillade mig at stjæle en af de korteste boganmeldelser, der nogen sinde er skrevet her i landet, til en vis karakteristik af den redegørelse, som arbejdsministeren har lagt på bordet til os. Boganmeldelsen lød sådan:

»Denne bog indeholder meget, som er nyt, og meget, som er godt. Desværre er det nye ikke godt og det gode ikke nyt.«

Det er måske en lidt hård karakteristik, men der er dermed også sagt, at der er gode ting i den. Det er i hvert fald ikke ment som en bebrejdelse til vores ihærdige og kompetente arbejdsminister. Men selvfølgelig, set i

lys af oplægget, som kom fra statsministeren i begyndelsen af december, må vi jo nok sige, at det er lidt af en fuser. Selv om arbejdsminister Svend Auken rager højt op, hvad angår fysisk højde, har han ikke kunnet nå de himmelske højder; der er ikke foregået nogen åbenbaring, som har givet sig udslag i, hvad han her har skrevet til os.

Han skal have ros for, at indledningen især er meget realistisk. Beskrivelsen af situationen er sørgeligt realistisk. Den tilvækst i arbejdsløsheden, som er sket i løbet af de sidste 6-12 måneder, er efter min opfattelse sørgeligt ægte. Paradoksproblemet er så godt som forsvundet fra det danske arbejdsmarked, og derfor trænger løsninger – og enhver delløsning er velkommen – sig selvfølgelig stærkere på nu end tidligere.

Hr. Søren B. Jørgensen sagde på socialdemokratiets vegne – eller var det kun på sine egne? – at der rundt omkring i landet sidder masser af mennesker med gode ideer til at få denne arbejdsløshed nedbragt og afskaffet. Det lyder næsten utroligt. Sidder de virkelig med dem rundt omkring i landet og kommer ikke frem med dem? Er der ikke tusinde læserbreve i aviserne hver dag, er der ikke kommunikationsveje på alle leder og kanter? Sidder de virkelig rundt omkring med dem? Hvor er det, de sidder? I amterne, i kommunerne, i arbejdsanvisningen, i skolerne? Det er netop at se væk fra det realistiske. Det passer jo ikke. Hr. Søren B. Jørgensen har vel så megen forbindelse med græsrodderne, at han ville vide at skaffe dem frem, hvis de fandtes.

Noget af det mest konkrete, der findes, er Bremerplanen, som flere har nævnt her. Jeg kan forstå, at arbejdsministeren ikke anser den for en åbenbaring. Det anser jeg den heller ikke for at være, men jeg anser den for at være ret værdifuld, og det undrer mig egentlig, at denne ikke mindst fra forskellige fagforbunds side meget anbefalede bog overhovedet ikke synes at have sat sig nogen spor i arbejdsministerens redegørelse. Det er med denne Bremerplan, som Storm P. har sagt om vejret: alle taler om den – det har de også gjort her i dag – men der er ikke rigtig nogen, der gør noget ved den. Hvorfor gør de ikke det? Formanden for Specialarbejderforbundet, Hardy Hansen, har givet den den anbefaling, at det er på høje tid, at regering og folketing samler sig sammen for at reali-

[Arne Melchior]

sere de tanker, der er i denne plan. Jeg kan godt forudsige, at det måske ikke varer mange dage, før nogle partier her i tinget forsøger virkelig i konkretiseret form at gøre noget sådant. Men det har altså ikke inspireret arbejdsministeren.

Nu er det altså også en næsten uløselig opgave, og derfor skal man ikke love nogen mirakler, således som statsministeren kom for skade at gøre det for ca. 3 måneder siden. Man skal ikke love folk at afskaffe arbejdsledigheden. Det er en modbydelig ærgrelse for dem, som ikke bliver bragt i arbejde, når partier både i valgkampe og uden for valgkampe bestandig fremstiller det, som om de har mirakelstaven i tornystret. Opgaven må være at begrænse antallet af ledige samt at lindre tilværelsen for dem, som trods alt – forhåbentlig kun i en overgangsperiode – må være ledige. Det svære i denne opgave er, at samtidig med at man søger den løst, må man ikke forfuske hovedmålet, som er dette at bringe den danske konkurrenceevne højere op, end den er. Her vil jeg påstå, at erhvervsvenlighed, positiv indstilling over for erhvervslivet, er nøjagtig det samme som en positiv holdning til ledighedsproblemet. Uden et konkurrencedygtigt – også på internationalt område konkurrencedygtigt – erhvervsliv vil selve hovedformålet, at næsten afskaffe eller at nedbringe arbejdsledigheden, ikke kunne opnås. Derfor bør vi alle sige nej til tvangsmidler og til afgifter på at have folk i arbejde og den slags ting, som også er indbygget som strøtanker i den foreliggende redegørelse.

Man skal også være opmærksom på den situation, vi er i med de store årgange, som i midten af 1980'erne vil falde ganske betydeligt, således at der ikke bygges institutioner, ikke oprettes ting under betydelige omkostninger, som i løbet af ganske få år, ja, næsten før de begynder at fungere, vil vise sig at være overflødige, simpelt hen fordi antallet af mennesker, disse institutioner er beregnet for, vil være stærkt faldende.

Jeg savner i redegørelsen i høj grad en analyse af især ungdomsarbejdsledighedens karakter og sammensætning. Når redegørelsen siger, at man i løbet af et par år vil bringe 20.000–25.000 unge i lære- og praktikpladser, er der i hvert fald i denne redegørelse ikke indeholdt noget om, hvorfor det netop er dette tal. Er det, fordi det er det mest op-

nåelige, eller er det, fordi det er det, der er brug for? Måske mangler der bare en henvisning til, hvor materialet kan findes.

Jeg vil i denne forbindelse erindre om et par sætninger i forliget af 5. maj 1980:

»Regeringen har iværksat en undersøgelse af de eksisterende støtteformer for unge under erhvervsmæssig uddannelse under deltagelse i de særlige foranstaltninger til afhjælpelse af ungdomsarbejdsledigheden, herunder såvel uddannelses- som beskæftigelsesprojekter. Sigtet med undersøgelsen er at koordinere de forskellige aflønnings- og støtteformer med henblik på at lette de unges uddannelsesmuligheder og indpasning på det almindelige arbejdsmarked.«

Jeg tror ikke, vi har fået denne undersøgelse, som altså er lovet iværksat i maj i fjor. Jeg tror, den er meget vigtig. Ingen må forstå dette som noget hjerteløst, når man efterlyser rent konkret materiale, når man efterlyser foranstaltninger, således at man ikke på grund af mindstelønsordninger på 50 kr. og derover simpelt hen umuliggør den intention, man har: at få de unge i arbejde. Det er ikke af hjerteløshed eller af misundelse over for nogen, at vi efterlyser dette materiale og foranstaltninger til at afhjælpe disse problemer, men det er simpelt hen af naturlig trang til at få problemet løst. Det kan man altså kun gøre, når man har det nødvendige talmateriale og den nødvendige analyse.

I redegørelsen taler arbejdsministeren om, at mange vil forlade skolesystemerne, uden at de får mulighed for at tilpasse sig de normer og betingelser, der gælder for at kunne begå sig på en arbejdsplads. Undervisningsministeren, som også følger denne debat, bør lægge sig disse ord på sinde, for det er meget nødvendigt, at man i selve undervisningen bereder de unge på at være positivt indstillet på at påtage sig opgaver på arbejdsmarkedet, også sådanne opgaver, som ikke har med pasning af børn, syge og gamle eller til nød med pasning af dyr og pleje af dyr at gøre. Man må virkelig i skolen berede de unge til at stå positivt over for selve dette at få betroet en opgave i arbejdslivet.

I denne forbindelse vil jeg for 15. gang efterlyse en grundig redegørelse for, hvordan man i Holland og i Frankrig løser nogle af ungdomsarbejdsledighedens svære overgangsproblemer. Jeg har selv bragt mig i besiddelse af noget materiale. Jeg kan henviser til en

[Arne Melchior]

rapport, nr. 12 af maj 1980, der hedder »Arbejdsløshed i Århus amt«. Der har vi en beskrivelse, et notat om den hollandske ungdoms mindsteløn. Det viser sig, at man i Holland har et system for de 16-23-årige, således at de med en lavere løn end mindstelønnen, som man også opererer med i Holland, kan blive, om jeg så må sige, sluset ind, bragt ind på arbejdsmarkedet. Det er sådan efter den nugældende ordning, at for hvert år under 23 i alder tages der 7½ pct. af mindstelønnen, således at mindstelønnen for de 16-årige altså er ca. halvdelen af den løn, som gælder for de voksne over 23 år. Jeg mener, at vi i meget høj grad skal studere disse ordninger, fordi de i et land som Holland, som vi jo ikke kan hævde har andre intentioner med disse ting, end vi selv har, med stort resultat har kunnet arbejde på denne måde.

Jeg vil også opfordre til, at vi gennemgår lærlingeloven. Jeg vil næsten opfordre ministeren til at nedsætte et hurtigt arbejdende udvalg, således at det bliver gjort attraktivt at få lærlinge. Der er en hel mængde ting, der står i vejen for, at private arbejdsgivere har den nødvendige interesse herfor. Jeg kan nævne blanketgangen, før sådanne kontrakter kan oprettes. Jeg kan nævne, at hvis en virksomhed har flere afdelinger i samme by, må de ikke flytte en lærling fra en afdeling, hvor der ikke er travlt, til en afdeling, hvor der er travlt. En hel masse andre restriktioner og barrierer er sat op, som hindrer virksomhederne i at tage de lærlinge, vi gerne vil animere dem til at tage.

Det bør også gøres næsten umuligt at afvise tilbuddene om job eller uddannelse. CD er meget skeptisk over for at lægge afgørelsen af, om man er til rådighed for arbejdsmarkedet, ud til lokale instanser. Vi er bange for det, vi er skeptiske over for det. Men vi er absolut pro jobtilbudsordningen og fremrykkelsen af den, således at den kan træde i kraft allerede efter 1 års ledighed. Vi vil gerne i samme forbindelse minde om det forslag, der ligger på folketingets bord, fremsat af venstre, om deltidsarbejde. Til bekæmpelse af arbejdsløshed er fri og nem adgang til deltidsarbejde, herunder også vikarvirksomhed, af absolut stor betydning.

Må jeg så nævne et par af de punkter, om hvilke jeg mener, at de nok er nye, men ikke særlig gode. Jobskabelsordningen er, som SF's ordfører sagde, meget upræcis. Det er,

ligesom man måtte have en smuk afslutning, og så har man fundet et sidste halmstrå, men man ved egentlig ikke rigtig, om det har rødder ned i jorden, så det kan holde. Jeg er bange for, at noget sådant nemt bare vil betyde en omflytning af nogle, som er i arbejde, fra én virksomhed til en anden virksomhed. Det vil meget ofte gå ud over de små arbejdspladser, herunder håndværksvirksomheder, og derfor er jeg meget skeptisk over for dette.

Tanken om at bringe overarbejdsloven frem igen tror jeg arbejdsministeren ikke skal bruge sin tid på. Begynd dog selv i den offentlige sektor! Kan man afskaffe væsentligt overarbejde for lærere og læger eller i DSB eller i postvæsenet, ja men så giv et godt eksempel, hvis det kan lade sig gøre! Så længe det ikke kan lade sig gøre, og så længe selv ministre må arbejde over og passe flere ministerier, skal man lade være at ulejliges den private sektor med den slags ting.

Jeg er ligeledes skeptisk over for punkt 12 i redegørelsen, som taler om, at virksomheder skal beholde overflødig arbejdskraft mod at få et tilskud og så sende de pågældende mennesker på uddannelse. Jeg tror, det er i strid med det, jeg sagde i starten, om den absolut nødvendige konkurrenceevne, som vi ikke må angribe, men tværtimod skal fremme.

De sidste sider i redegørelsen taler – egentlig uden nogen form for dokumentation – om det antal af mennesker, man forventer kan blive bragt i arbejde. Under et kommende udvalgsarbejde og forligskredsarbejde og andre diskussioner, der følger denne debat, vil vi gerne have noget mere dokumentation for de tal, der står dér, ligesom vi ikke tør være så optimistiske som arbejdsministeren at tro, at der ikke skal være nogen nettoudgift ved ordningen. Der er tale om en bruttoudgift på ½ mia kr. i indeværende år, og dér kommer forligspartierne jo meget naturligt ind i kredsen, men som sagt i starten: vi tilsiger positiv holdning, hvis vi kan se, at pengene er givet godt ud til fremme af beskæftigelsen.

Man siger til sidst, at alle skal deltage i denne brainstorming, og det skal vi da i høj grad også gøre, men jeg må advare, når min forgænger på talerstolen, hr. Bolvig, sagde, at når vi om et år diskuterer disse ting igen, skal det kunne vides i land og rige, at så har

[Arne Melchior]

vi næsten løst problemerne. Det tror jeg er et af de løfter, man skal være forsigtig med at give, for det giver bare nogle falske forhåbninger, som ikke kan indfries. Vi skal gøre os al mulig umage, benytte alle de tanker og alle de penge, vi overhovedet kan skaffe til disse formål, men vi skal ikke bilde nogen ind, at det er et problem, der er løsbart i løbet af et år.

Må jeg slutte med en efterskrift: CD ønsker, at det skal være nemt for dem, der uden egen skyld bliver arbejdsløse; men vi vil gerne være med til at gøre det meget svært for dem at forblive arbejdsløse i længe tid.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.10.

Mødet udsat kl. 11.59

Mødet genoptaget kl. 13.10

Forhandlingen genoptoges.

Kurt Hansen (VS):

Denne redegørelse skulle være det store spring fremad i arbejdsløshedsbekæmpelsen, ja, næsten århundredets reform, reformen, der skulle gribe effektivt ind i systemets modsætninger og sikre, at en stor del af dem, der går på arbejdsløshedsunderstøttelse, skulle sættes i gang med en masse af de opgaver, det umiddelbart er muligt at tage fat på, og som kunne tilfredsstille store dele af lønarbejdernes behov.

Det, det er blevet til, er jo ganske enkelt et banalt, men nok så hårdhændet angreb på de arbejdsløse. Regeringen proklamerede i december 1980, at de penge, der gives ud til arbejdsløshedsunderstøttelse, skal anvendes aktivt.

Hertil kan vi sige: selvfølgelig er det himmelråbende vanvittigt, at skatteyderne – og det vil i overvejende grad sige lønarbejderne – skal betale omkring 16 mia kr. i ekstra skat om året, fordi det kapitalistiske system ikke kan sikre arbejde til alle. Det er i selve det kapitalistiske system, de dybereliggende årsager til arbejdsløsheden skal findes.

Det er ikke muligt at afskaffe arbejdsløsheden varigt og sikre en planøkonomisk produktion, som tager udgangspunkt i lønarbejdernes behov, uden at gennemføre socialismen, men det er selvfølgelig muligt at tage kampen op imod arbejdsløshedens omfang og virkninger. Der findes bestemt områder, hvor det ville være rigtigt at bruge understøttelsen til at sikre, at de arbejdsløse kom i arbejde. Eksempelvis inden for det område, der hedder kollektiv trafik, og på daginstitutionsområdet, og det kunne være nyttigt virkeligt at sætte gang i det almennyttige boligbyggeri, hvor vi jo oplever, at folk står i lange køer for overhovedet at få en bolig. Man kunne give boligselskaberne det beløb, man bruger på arbejdsløshedsunderstøttelse, og disse penge kunne så til gengæld bruges til at billiggøre det almennyttige boligbyggeri, så folk havde råd til at bo der. Det ville egentlig være et meget godt svar på kæmpearbejdsløsheden inden for hele byggesektoren. Men det lader sig kun gøre, fordi der er tale om en 100 pct. afsætningssikret produktion, som betyder, at der ikke er andre bygningsarbejdere, som bliver arbejdsløse, fordi pengene ikke havner i private lommer, men netop bliver brugt til at billiggøre det almennyttige boligbyggeri, og fordi ansættelsen af disse bygningsarbejdere selvfølgelig skal ske på helt normale overenskomstmæssige vilkår.

De her nævnte principper skal være opfyldt, førend VS kan støtte nogle ordninger, der betyder, at arbejdsløshedsdagpengene bruges til støtte for beskæftigelsen, men det er jo ikke det, der ligger i arbejdsministerens plan, hverken i forbindelse med den såkaldte jobtilbudsordning eller det nye påhit, der hedder jobskabelsesordningen. Tværtimod retter disse ordninger sig ind efter at gøre produktionen mere profitabel: det er det private erhvervsliv, der skal have billiggjort sin produktion.

Vi kan kun vurdere redegørelsen som et knæfald for det, der i realiteten skaber arbejdsløsheden, nemlig kapitalismen. Den skal forgyldes yderligere gennem nye milliardtilskud, og de arbejdsløse skal mødes med nye stramninger. Vi oplever også, at redegørelsen slet og ret er en lovprisning af indkomstpolitikken, reallønsnedgangen og de minusoverenskomster, der er indgået, og som totalt har solgt de arbejdsløses krav; eksempelvis er kravet om 35 timers arbejdsuge uden lønnet-

[Kurt Hansen]

gang og tempoopskruning overhovedet ikke blevet seriøst forhandlet.

Af de ændringer, som denne redegørelse lægger op til, er ændringen af den såkaldte jobtilbudsordning langt den alvorligste. De arbejdsløse skal have et såkaldt jobtilbud efter et års arbejdsløshed, siger arbejdsministeren. Men hvad er det, arbejdsministeren kombinerer denne fremrykkelse af jobtilbudsordningen med? Det er nogle sanktioner, der går ud på, at hvis disse mennesker siger nej til at modtage det såkaldte jobtilbud, som vi ved er meget vilkårligt og tilfældigt, vil de ryge ud af A-kassen. Der vil, som vi kan vurdere det, være overordentlig stor fare for, at dette bliver en tvangsarbejdslov, hvor 200.000 mennesker om året skal jobplaceres på tværs af faggrænser, og uden at der vil blive taget hensyn til tidligere arbejde endsige kvalifikationer eller de arbejdsløses egne ønsker. Ændringerne vil yderligere betyde, at der skal gives storstillede milliardtilskud til de private arbejdsgivere; støttebeløbet for at antage en langtidsarbejdsløs på jobtilbudsordningen skal hæves fra 20 kr. i timen til 30 kr. i timen, og vi er ret overbeviste om, at der med et så tillokkende beløb pr. time for arbejdsgiverne nok vil ske en hel del fyringer af ansatte på helt ordinære vilkår. For selvfølgelig ved vi godt – og det ved arbejdsministerne også – at det er fuldstændig ukontrollabelt på det private arbejdsmarked at sikre, at jobtilbudsordningen bliver anvendt på den måde, at den skaber nye arbejdspladser, at der reelt er tale om en udvidelse af produktionen. Det er ikke til at kontrollere; det synes jeg det er vigtigt at få slået fast.

Jeg talte før om sanktioner i forbindelse med jobtilbudsordningen. Der står i redegørelsen:

»Såfremt en langtidsledig afslår et jobtilbud efter ordningen, bør det medføre, at spørgsmålet, om den langtidsledige er til rådighed for arbejdsmarkedet, tages op til en konkret vurdering.«

I den forbindelse vil jeg gerne spørge arbejdsministeren, hvordan man har tænkt sig at administrere rådighedsbegrebet i forhold til, at jobtilbudsordningen er rykket frem. Skal det forstås sådan, at den langtidsarbejdsløse, der får et såkaldt jobtilbud, ryger ud af A-kasserne, hvis han afslår? Vil det ikke være det generelle? Vi har jo allerede en

lang række erfaringer for, hvordan begrebet »at stå til rådighed for arbejdsmarkedet« bliver anvendt. Vi har set, hvordan kvinder, der har børnepasningsproblemer, hårdhændet bliver frataget deres arbejdsløshedsunderstøttelse, fordi man siger, de ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet. Vi har set, hvordan indvandrere, som efter A-kassens og arbejdsformidlingens vurdering ikke taler tilstrækkelig godt dansk, bliver frataget deres arbejdsløshedsunderstøttelse, for de kan jo på grund af de manglende sprogkunderskaber ikke stå til rådighed for arbejdsmarkedet. Det sidste eksempel, vi har oplevet, på, hvordan dette rådighedsbegreb bliver kynisk brugt over for de arbejdsløse, er en kvinde, der har arbejdet i en meget belastende sektor, fiskerisektoren, som efter lang tids arbejde dér er blevet syg og har fået lægeerklæring på, at hun ikke kan tåle den type arbejde, hvorefter hun kommer på arbejdsformidlingen og vil søge sig noget andet, hvad hun efter lægeligt skøn sagtens kan, og får frataget sin arbejdsløshedsunderstøttelse med den begrundelse, at hun, når hun ikke lige bestemt kan påtage sig det arbejde, som har gjort hende syg, ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet.

Det er med udgangspunkt i, hvordan vi ved at rådighedsbegrebet er blevet anvendt over for de arbejdsløse, at vi siger, der er en meget stor fare for, at der generelt vil være tale om, at der bliver indført sanktioner over for dem, der vægrer sig ved at tage et såkaldt jobtilbud. Men jeg vil gerne have nogle præcise og klare udtalelser fra arbejdsministeren, der går på, hvordan man tænker sig dette anvendt, og ikke noget vævende, uforpligtende som det, der er udtrykt i redegørelsen.

Generelt om jobtilbudsordningen må vi sige, at vi har været modstandere af dette princip, af denne ordning, fra den blev indført. Erfaringerne viser, at arbejdsløse fuldstændig vilkårligt bliver flyttet fra ét fagområde til et andet. Vi har set, hvordan faglærte flyttes over på et ufaglært område og går væsentligt ned i løn; jobtilbudsordningen er altså et angreb på den enkeltes lønforhold. Vi har endda oplevet, hvordan langtidsarbejdsløse efter jobtilbudsordningen er blevet anvist decideret strejkebryderarbejde, noget, som arbejdsministeren har givet sin tilslutning til her i folketinget i et svar til VS.

[Kurt Hansen]

Hverken den eksisterende jobtilbudsordning eller den kommende, opstrammede udgave, som jo indeholder sanktionsmuligheder, vil give flere job. Der vil blot være tale om en omfordeling af arbejdet, og det vil gælde såvel inden for det private område som inden for det offentlige. Vi mener, det er nødvendigt at gå ganske andre veje for at forhindre en ophobning af langtidsarbejdsløse og for at imødegå arbejdsgivernes fraserter af arbejderne, nemlig at anvisningen og kontrollen føres tilbage til fagforeningerne, og at anvisningen sker ud fra princippet »længst arbejdsløs, først tilbud om arbejde«.

Nu vil regeringen indføre pligt til, at offentlige virksomheder ansætter lærlinge i forhold til, hvor mange der i øvrigt er ansat. Hertil vil vi sige, at det synes vi var på tide; det kunne have været gjort lang tid i forvejen. Vi har oplevet, at det i årevis har været umuligt at skaffe det tilstrækkelige antal praktikpladser, og på trods af at presset for netop at gøre sådanne ting har været voldsomt, ikke mindst fra lærlingene selv, har regeringen indtil nu undladt at bruge denne mulighed. Men o.k., bedre sent end aldrig.

Men det er ikke kun inden for det offentlige område, at en sådan ordning skal gælde, hvis det er op til VS; det bør naturligvis også gælde inden for det private område. Men her påtænker regeringen jo at gå ganske andre veje. Der skal laves en ordning, som kan virke som en opmuntring til arbejdsgiverne, som opretter lære- og praktikpladser, og jeg vil gerne spørge arbejdsministeren eller undervisningsministeren, hvem der nu måtte kunne svare på et sådant spørgsmål, hvad dette mere præcist består i. Hvordan skal guleroden for arbejdsgiverne i realiteten udformes? Kan vi ikke få lidt mere at vide om det? Det ville være interessant.

Ellers må vi generelt tolke det sådan, at der bare skal gives flere tilskud til arbejdsgiverne. Vi mener, det er en anden vej, man skal gå: arbejdsgiverne skal pålægges at tage et vist antal lærlinge i forhold til, hvor mange der er ansat i øvrigt i virksomheden. Derudover skal lærlingene naturligvis sikres en løn, som svarer til fagets mindsteløn. Vi mener, at et andet vigtigt element er, at fagforeningerne er med til at godkende, om de pågældende virksomheder er egnede til at uddanne lærlinge, og fagforeningerne skal også have mulighed for at stille krav til, hvordan

uddannelsesmulighederne konkret er det pågældende sted.

Dernæst er der den såkaldte jobskabelsesordning. Det lyder jo besnærende, men hvad dækker et sådant begreb egentlig over? Kommuner, amtskommuner og private virksomheder skal sikres statsstøtte til at igangsætte opgaver, som ellers ikke ville blive udført. 30 kr. i timen i de første seks måneder, 20 kr. de sidste seks måneder. Det er, hvad der bliver givet statens side. Men det er jo et paradoks, at man skal tage sådanne initiativer, alt imens der bliver skåret kraftigt ned inden for en række serviceområder, som i vidt omfang er til gavn for arbejderklassen, så arbejdsløsheden vokser på baggrund af disse nedskæringer. Så kommer man her og laver lapperiløsninger ved at give statstilskud. Vi er bange for, at denne jobskabelsesordning vil give de private virksomheder endnu en tilskudsmulighed. Og hvorfor er vi det? Jo, det er vi, fordi det er amtsarbejds-markedsnævnet, der skal godkende og vurdere de forskellige projekter, og vi forestiller os, at arbejdsgiverne har vetoret i disse nævn. Vi synes, det ville være fint, hvis man på kommunalt eller amtskommunalt plan kunne iværksætte visse former for kommunal produktion med hensyn til genbrug, energi osv. Men vi er bange for, at denne ordning ikke kan opfylde sådanne målsætninger. Det vil være nogle initiativer, der skal køres ind under et privatkapitalistisk udbytningsområde, netop fordi arbejdsgiverne har mulighed for at nedlægge veto. Hvis de ikke har denne vetoret i nævnene, vil jeg gerne høre, hvad der så er planen med det.

Til allersidst: vi mener egentlig, at en række af de områder, der er nævnt i ministerens redegørelse, såsom energi, kollektiv trafik osv., burde sættes i gang på helt ordinære og normale betingelser uden om disse såkaldte jobskabelsesordninger. Det bør være sådan, at man udvider på helt almindelige overenskomstmæssige vilkår og betingelser i stedet for at smugle en ordning igennem, der i 95 pct. af tilfældene vil være en ren tilskudsordning til private virksomheder.

Poul H. Møller (KrF):

Som bekendt er det en menneskeret at have et arbejde at gå til, men ikke alverdens konventioner kan jo dog skaffe et job, hvor

[Poul H. Møller]

det ikke findes. Vi har her i landet i de glade 1960ere oplevet at have fuld beskæftigelse til alle, der kunne og ville bestille noget. Ja, vi oplevede en sådan mangel på arbejdskraft, at vi i nogle år ligefrem måtte importere arbejdskraften fra udlandet.

Men tiden har jo skiftet, og den økonomiske verdenskrise siden 1973 har givet store beskæftigelsesproblemer. Det er jo også i vort land i dag blevet et endog meget alvorligt problem. Det synes svært for mange at forstå, at samfundet ikke mere har brug for deres arbejdskraft, og de bliver både fysisk og psykisk nedbrudte herved. Lediggang er som bekendt roden til alt ondt, og vi har virkelig set mange onde følger af en langvarig lediggang.

Vi er sikkert alle enige om, at dette problem må og skal afhjælpes, hvor svært, ja, næsten umuligt det end kan se ud. Det er svært, fordi vi efter prognoser at dømme endnu ikke har set en ende på det voksende tal af ledige. Hvert år dimitterer læreanstalter, universiteter og arbejdspladser 25.000-30.000 nye unge, nogle efter en tilendebragt uddannelse, andre kommer direkte fra den afsluttende grundskoleundervisning. En sørgelig stor del af disse har ingen mulighed for at få et job, men må gå ind i køen af de i forvejen alt for mange arbejdsledige, og netop disse unge kan det blive meget svært at rehabiliterer, om der ikke hurtigt anvises dem et job.

Lykkeligt er det naturligvis, at de ledige ikke som f. eks. i 1930'ernes krise også skal slås med økonomiske problemer, selv om noget tyder på, at samfundet måske på dette område er røget over i den anden grøft.

Jeg tvivler ikke på, at regeringens her anviste initiativer er behjertede og velmente, men man kan nok have sine tvivl om, hvor langt dette rækker, hvor mange man vil kunne hjælpe i de kommende år.

Arbejdsministeren er i pressen citeret for at have sagt, at regeringens nu fremlagte initiativer skulle kunne skaffe 70.000-80.000 ekstra i arbejde. Det ville naturligvis være endog meget lykkeligt, om et sådant mål kunne nås, men jeg tror desværre, det er vel optimistisk betragtet.

Arbejdsministeren har her opremset en del initiativer, der skulle betyde, at navnlig en del unge og yngre samt langtidsledige ville kunne få et jobtilbud af kortere eller længere

varighed og yderligere oprettelse af lære- og praktikpladser i størrelsesordenen 20.000-25.000. Men for en dels vedkommende fremgår det faktisk ikke rigtig, hvorledes eller hvor disse skal hentes. Vore erhverv ville sikkert gerne uddanne flere, om hjulene bare snurrede lidt hurtigere, end de gør for tiden.

Det er ofte sagt, at vi dels skal spare os igennem vor økonomiske krise, dels og navnlig skal producere og eksportere os ud af vore vanskeligheder.

For at vore erhvervsvirksomheder skal kunne oprette flere arbejdspladser, må hele vort produktionsapparat sættes op fra det nuværende andet gear til tredje eller måske fjerde gear.

Denne side af sagen har arbejdsministeren ikke ofret alt for megen opmærksomhed på i sin plan, og det er jo nok en af grundene til, at man kan have den før omtalte skepsis med hensyn til resultaterne af de mange initiativer. Jeg hæfter mig dog ved ministerens konstatering af, at vort store ledighedsproblem ikke kan løses af regeringen alene, men at dette er en samfundsopgave. Der efterlyses derfor også ideer og initiativer såvel fra de øvrige partier her i folketinget som fra kommuner, organisationer og erhvervslivet.

Her er jo så bl. a. Industrirådet allerede ilet ministeren til hjælp med sin »Industriplan 87«, der anviser veje, som ministeren måske ikke er helt enig i, men som nok er et nyttigt bidrag til at forbedre beskæftigelsessituationen. Jeg skal ikke gå i detaljer om denne plan, men alligevel vil jeg fremdrage ting, som er fælles for flere lignende planer, jeg har set til bedring af hele vor økonomiske situation.

Der peges på en fortsat indkomstpolitik, så lønningerne holdes i ave, og her kan vi sikkert være tilfredse med den måde, som overenskomstforhandlingerne hidtil er forløbet på, og resultatet vil nok de næste par år være en vigtig faktor for vor konkurrenceevne over for udlandet.

Men som yderligere hjælp ønsker erhvervene en lavere rente, lempelser i erhvervsbeskatningen, en udvidet K-låneordning og flere andre gode ting. Nu ved vi jo godt, at man ikke kan få i både pose og sæk, men hvis vi virkelig forstår, hvor alvorligt et problem arbejdsløsheden egentlig er, og er villige til at ofre milliarder af kroner for at bedre på det, må også nogle af disse midler anbrin-

[Poul H. Møller]

ges i det erhverv, som skal skaffe disse mange flere arbejdspladser; det er ganske klart.

Midt i det hele har vi et paradoksproblem, der bevirker, at man i en tid med op imod 260.000–270.000 arbejdsløse kan opleve tilfælde af mangel på arbejdskraft. Også dette problem er arbejdsministeren listet lidt forsigtigt om ved, idet han kun omtaler det geografiske paradoksproblem, altså dér, hvor afstanden fra bopæl til arbejdsplads er så stor, at dette skaber problemer i sig selv.

Men der er jo altså også andre sider af paradoksproblemet, som nok heller ikke er arbejdsministeren helt ubekendt, og som han vel næppe tør benægte længere. Når et barn opfører sig uopdraget, skal man så bebrejde barnet eller forældrene det? Når en ledig vægrer sig ved at tage imod et anvist arbejde, der måske betyder, at han skal stå op en sur, kold vintermorgen kl. 5 for at begive sig lang vej til arbejdspladsen, betale transportomkostninger, slide og tilsnavse sit arbejdstøj osv. for måske, når ugen er til ende og skatten har taget, hvad den skal have, at have 50 kr. mere end kammeraten, der kan blive liggende hjemme under sin lune dyne, indtil det passer ham at stå op, i kraft af sine dagpenge.

Hvem skal man bebrejde i et sådant tilfælde? Det er i hvert fald et usundt samfund, hvor det ikke kan betale sig at tage imod et stykke arbejde. Jeg forstod på hr. Bolvig, at han havde afskaffet dette paradoksproblem, men ikke desto mindre eksisterer det jo desværre kun stadig væk.

Som jeg sagde før, må man befrygte, at det ikke mindst er vore unge, der kan få varige skader af for lang tids ledighed, og det har mange ordførere været inde på før mig i dag såvel som tidligere. Vi anser det for et særlig alvorligt problem. Men må jeg her pege på, at garantilønnen på ca. 38 kr. i timen næppe er de unge arbejdsløses bedste ven. Det er ikke nogen tilfældighed, at mange unge efter det fyldte 18. år har svært ved at fastholde eller skaffe sig et job. Ofte har de jo ikke endnu tilegnet sig de færdigheder og den rutine, der skal til, for at deres arbejde kan bære denne løn.

Mange unge kan i dag komme ind i dagpengesystemet på samme betingelser som den øvrige del af arbejdsstyrken. Det gælder også dem, der går direkte fra skolen til erhvervsarbejde uden anden form for uddannelse. De

dagpenge, de er berettigede til, er omkring tre gange så store som den støtte, de kan opnå ved at påbegynde en uddannelse, og det animerer jo ikke til at tage en sådan. Når de unge, der deltager i de særlige beskæftigelsesprojekter, kan få op til 48 kr. i timen, altså ca. 8 kr. over dagpengemaksimum og ca. 10 kr. over garantilønnen, må dette også give anledning til stor forundring. Dette synes ikke at være en hjælp til selvhjælp, og jeg er bange for, at det i stedet for at løse problemerne forstærker dem.

I Holland, som en enkelt ordfører i dag har været inde på, arbejdes der efter et system, hvor de unge først opnår den fulde overenskomstmæssige løn, når de er 23 år. Erfaringerne fra Holland viser, at dette lønssystem er med til at mindske ledigheden for de unge. Et væsentligt bidrag til løsningen af ungdomsarbejdsløsheden tror jeg derfor ville være indførelse af en løngraduering for de unge i takt med, at de får den fornødne erhvervs erfaring.

Jeg har i dagspressen i dag set, at arbejdsministeren har været i Århus og talt med unge arbejdsløse derovre, og han har sagt, at han nu ville tage hjem for at se, om det var en myte, at disse unge på deres 18 års fødselsdag i fødselsdagsgave fik en fyreseddel. Jeg tror ikke, arbejdsministeren er i tvivl om, at der ikke er tale om en myte, for det er et problem, der er flere år gammelt.

Uddannelsesstilbuddene har igennem lang tid ikke været tilstrækkelige, og det må derfor hilses med tilfredshed, at regeringen vil arbejde på et væsentlig større antal uddannelsesmuligheder. Udbygningen af et tværfagligt basisår kan måske også være en forløber for en smidiggørelse af de faggrænser, inden for hvilke den enkelte arbejdssøgende kan være pligtig til at tage arbejde.

En overgang blev vore gymnasier bestormet, fordi mange unge mente, at en studentereksamen måske efterfulgt af en akademisk uddannelse indeholdt større muligheder både økonomisk, og også hvad angår sikkerhed for en mere varig beskæftigelse. På dette område er nok anvendt for mange penge både til uddannelse, til arbejdsløse akademikere såvel som til dem, der midt i studietiden faldt fra, og hvis procent har været meget høj. Her må nok en fast styring til, så det ikke blot er de unges ønsker, men nok så meget behovet inden for samfundets mange

[Poul H. Møller]

aktiviteter, der dirigerer de forskellige uddannelser i omfang og antal.

De tre forslag vedrørende uddannelserne, som folketinget senere i dag skal behandle, indeholder utvivlsomt også momenter, der kan være positive i hele denne uddannelsesudvikling.

Spørgsmålet om et forbud mod overarbejde er igen taget frem af arbejdsministeren, men vi i kristeligt folkeparti tror ikke, at et generelt forbud vil kunne give ret mange ekstra arbejdspladser. Ofte opstår der jo et akut behov for forbigående overarbejde nogle få timer eller måske blot nogle få dage, og her må man så disponere efter det. Men vi er da enige i, at alt unødigt overarbejde bør undgås.

Arbejdsministeren skitserer muligheden af, at kommunerne går over til direkte produktion. Det tror vi imidlertid ikke er nogen god idé; det ville kunne skaffe en konkurrenceforvriddning fra staten i arbejdsløshedsbekæmpelsen, og det var jo ikke tanken med det. Desuden må vi erkende en vis skepsis, hvad angår det offentlige produktionsvirksomhed; sporene skræmmer.

Jeg skal i øvrigt ikke gå i detaljer med arbejdsministerens redegørelse her, som jo indeholder både gode forslag og gode intentioner. For kristeligt folkeparti er det en hjertesag at medvirke til afhjælpning af vor store arbejdsløshed. Jeg må måske her pege på vort beslutningsforslag nr. B 73, hvilket er en genfremsættelse af et forslag fra 1977 om etablering af en hjælpetjeneste. Her er ganske vist ikke tale om at skaffe faste job til de unge og yngre langvarigt ledige, men et forsøg på at give nogle af dem et lift og herved måske bedre motivere dem for en tilbagevenden til arbejdsmarkedet. Vi har foreslået, at stat og kommuner for sådanne unge kunne iværksætte forskellige arbejdsopgaver, som ellers ikke ville blive taget op, og forslaget har det dobbelte sigte dels at stimulere de unge til en indsats for de dagpenge, de modtager, dels at bedre den offentlige service på forskellige områder. Og så er sagen jo så godt som gratis, fordi det skal være en ydelse for de dagpenge, de unge modtager. Men dette er som sagt kun én side af arbejdsløsheden.

Som flere ordførere tidligere har udtrykt det, er helhedsindtrykket af arbejdsministerens redegørelse, at man savner flere helt

konkrete forslag. Der er utvivlsomt mange gode intentioner i forslaget, men det virker lidt abstrakt og savner en kontant udmøntning, men det er også nok det, ministeren efterlyser fra anden side.

Som jeg sagde i min indledning, er dette problem så enormt, at ingen vel tør stå frem og sige, at man har en fuld og hel løsning. Den kommende tid skal vise, på hvor mange områder den her fremlagte plan, og måske ikke mindst hvad der yderligere vil udvikle sig, kan betyde noget i bekæmpelsen af arbejdsløsheden herhjemme. Kristeligt folkeparti vil ikke nøjes med gode ønsker herom, men vi vil søge at medvirke positivt i disse meget vigtige bestræbelser.

Ib Christensen (DR):

Kun en ny økonomisk politik kan redde Danmark fra massearbejdsløshedens svøbe. Arbejdsministerens redegørelse er trods rigtige enkeltheder endnu et af regeringens desperate forsøg på at fratægge sig sit centner-tunge ansvar for en økonomisk politik, der ruinerer virksomhederne og hver måned sender tusinder ud i arbejdsløshed. Retsforbundet har anvist en anden økonomisk politik: frigivelse af kronen fra EFs valutaslange EMSen, en jord-, bolig- og skattepolitik, der leder opsparing og initiativ over til arbejdspladser i erhvervslivet i stedet for til passiv anvendelse, omfattende, men socialt forsvarlige offentlige besparelser, frie og ansvarlige forhandlinger på arbejdsmarkedet i stedet for statens tvangsindkomstpøolitik, en energipolitik i nationens interesse.

Vi er åbne over for særlige tiltag til hjælp for langvarigt ledige og de unge. Der må gøres en indsats for at skabe nye praktik- og lærepladser og styrke erhvervsuddannelserne. Vi er heller ikke afvisende over for støtte til produktioner, der ikke er forretningsmæssigt rentable, f. eks. inden for miljø-, genbrugs- og energiområdet, ligesom lavteknologi til udviklingslandene er et oplagt emne.

Men retsforbundet afviser skarpt ordninger, der virker konkurrenceforvridende, giver mulighed for misbrug eller fungerer som subsidier til et erhvervsliv, man først har plukket i skat og undergravet ved præmiering af spekulation og monopoler.

Det er ikke en naturlov, at Danmark nu har 270.000 arbejdsløse. Det er en logisk og

[Ih Christensen]

forudset konsekvens af regeringens og dens støttepartiers økonomiske politik. De bærer ansvaret for, at Danmark ligger i en førerposition i den dårlige ende, når det drejer sig om arbejdsløshed, omkostningsniveau, rentehøjde, skattetryk, betalingsbalanceunderskud og udlandsgæld. Ingen kosmetiske forsøg kan tilsløre dette eller ændre på kendsgerningerne. Det kan kun en omkalfatring af den hidtidige økonomiske politik, selv om det vil betyde en udfordring både til EF og til stærke hjemlige kapital- og organisationsinteresser.

Arbejdsministeren udtaler til dagbladet Information i dag følgende:

»Vi bliver ikke bare nødt til at kæmpe for fornuftige projekter, men også for at ændre filosofien omkring den økonomiske politik, så de økonomer, der i indpakkede vendinger anbefaler arbejdsløsheden som hovedinstrument mod inflationen, bliver slået tilbage.«

Det er altså endnu et forsøg fra regeringens side på at lægge ansvaret over på andre. For det tør nok siges, at regeringen har pakket arbejdsløsheden ud. Som det fremgår, var arbejdsløsheden tidligere 160.000, næste år 180.000 og igen næste år 200.000, og de øjeblikkelige tal er efter den nye statistik som sagt 270.000. Omkring 600.000 mennesker kommer i forbindelse med arbejdsløshedssystemet ved at modtage dagpenge i et eller andet tidsrum hvert år. Det er en landeplage, og det er en konsekvens af regeringens økonomiske politik, hvor man søger at neddæmpe betalingsbalanceunderskuddet ved at sende tusinder og atter tusinder ud i arbejdsløshed.

Det er sandheden om denne ting, og det skal frem, når vi diskuterer arbejdsløshed. Det koster 16 mia kr. i understøttelse for altså at få nedbragt dette betalingsbalanceunderskud med nogle få milliarder kroner, fordi man ikke vil føre en økonomisk politik, der både kan neddæmpe betalingsbalanceunderskuddet og forhindre massearbejdsløshed. Det drejer sig om vores kroners binding til EMSen, der kunstigt opskriver kronen og derved forringer vores betalingsbalance. Det drejer sig om en rente, man holder højere over for udlandet, bl. a. af hensyn til det dødsyge betalingsbalanceunderskud, man forværrer ved hjælp af valutapolitikken. Det drejer sig om, at man stadig væk ikke griber ind på de arbejdsfrie gevinster på jord, det

drejer sig om en boligpolitik, der indbefatter omfattende subsidier osv., som stadig væk trods stagnerende ejendomspriser præmierer den passive kapitalanbringelse, som også præmieres gennem masseudstedelse af statsgældsbeviser, således at aktive investeringer er endnu mindre forsvarlige forretningsmæssigt set. Det drejer sig også om et enormt skattetryk og offentlige udgifter, som man stadig væk ikke har hold på, og som man på sin vis også prøver at sætte i vejret ved erhvervs- og beskæftigelsesfremme i den private sektor, som man har ødelagt gennem den anden politik. Man bygger op med den ene hånd og bryder ned med den anden hånd, og derfor går det, som det går.

Denne kritik, som det også er nødvendigt at fremføre ved denne lejlighed, betyder ikke, at retsforbundet vil afvise her og nu at afhjælpe politikens følger i form af massearbejdsløshed blandt ungdommen, i form af mange langvarigt ledige; det vil vi. Vi peger på, at dette, at ungdommen skal bære en så enorm byrde af arbejdsløshed – omkring $\frac{1}{3}$ af den samlede arbejdsløshed bæres af de 16–24-årige – ikke kan være rimeligt, når der oven i dette er adgangs begrænsninger, der ikke blot betyder, at de unge afskæres fra beskæftigelse, men at de sågar også afskæres fra uddannelser.

I Århus amt opgjorde man, at man savnede 5.000 pladser på erhvervsuddannelserne, samtidig havde man forsøgsordninger i gang med jobtilbud. Det vil sige, at man af skatteydermidler lavede nogle forskellige beskæftigelsesforanstaltninger af mere eller mindre meningsfyldt karakter, men samtidig afskærer man altså unge, der måtte være interesseret i det, fra at gå ind i erhvervsuddannelserne. Det er atter den politik, jeg nævnte før: man bygger op med den ene hånd og bryder ned med den anden hånd, og ungdommen betaler altså også her.

Vi er noget skeptiske over for jobtilbudsordningerne. Vi mener altså, at man skal gå andre veje. Vi mener også, at det er skadeligt, når man f. eks. ved værnepligten tvangsudskriver unge til forsvar, civilforsvar, militærnægtertjeneste, når undersøgelser viser, at ganske vist kan $\frac{1}{3}$ bevare det erhverv, de kommer ud fra, og $\frac{1}{3}$ får et nyt erhverv, men den sidste tredjedel bliver sendt hjem til arbejdsløshed. Altså: man laver tvangsudskrivning af unge, og så koster det $\frac{1}{3}$ af dem de-

[Ib Christensen]

res arbejde, og $\frac{1}{3}$ af dem, altså halvdelen af de $\frac{2}{3}$, kommer hjem til arbejdsløshed. Sådan er der mange eksempler på, hvordan den unge generation kommer til at bære nogle enorme byrder i kraft af den politik, der føres.

Vi er noget skeptiske over for mulighederne for at administrere disse jobtilbudsoordninger og de øvrige ting. Vi er også skeptiske med hensyn til de omgængelsesmuligheder, der ligger i de tanker, som regeringen her er kommet frem med, og som også i og for sig omfatter ordninger, der delvis allerede er i gang.

Jeg vil pege på nogle andre ting. Jeg vil pege på en fri adgang til uddannelserne, og jeg vil pege på en forbedring af uddannelsesstøtten. Der bliver meget snart $\frac{1}{2}$ mia kr. for staten at indfri gennem de statsgaranterede uddannelseslån. Det tidspunkt nærmer sig altså, da det simpelt hen set fra en statsfinansiell betragtning for slet ikke at tale om de menneskelige hensyn, som burde være de første, bedre kan betale sig at gå over til statslån i stedet for disse statsgaranterede lån. Det er en af de veje, man kan gå.

Vi stillede dagsordensforslag under debatten om uddannelserne den 28. november i fjor, et dagsordensforslag, der sagde, at der skulle sikres alle unge kompetencegivende uddannelses tilbud. Det blev jo vedtaget enstemmigt af folketinget, og det er vi glade for; nu mangler der bare, at folketingets flertal og regeringen lever op til det. Jeg vil blankt anerkende, at der i arbejdsministerens redegørelse er nogle tiltag i retning af at forbedre uddannelses tilbuddene ikke mindst for erhvervsuddannelsernes vedkommende og for arbejdsmarkedsuddannelsernes vedkommende; det anerkender vi absolut. Men vi er skeptiske over for de ting, som vedrører f. eks. jobskabelse, men heller ikke dér afvisende, med de betingelser, jeg allerede har nævnt.

Vi mener også, der er behov for omskolingstilbud. Det kan ikke være rimeligt, når der er så stor en arbejdsløshed, som erhvervslivet af forskellige grunde ikke kan absorbere, at man da skærer ned på bygge- og anlægsarbejder og offentlige serviceydelser, som der er et konstateret behov for. Det burde være mere rimeligt at anvende midler til disse ting fremfor en kæmpesubsidieordning på store milliardbeløb til erhvervslivet

uden sikkerhed for, at det virkelig skaber arbejdspladser, men med en eller anden fornemmelse af, at det gør det muligvis, men man ved ikke, hvor mange der alligevel ville være kommet i arbejde.

For så vidt angår venstres forslag, kan vi sige, at vi er positive over for de to af dem. Det tredje forslag, der vedrører fremskaffelse af lære- og praktikpladser, er vi også stort set positive over for, men også det indebærer et element af statssubsidier, som vi er imod, så på det punkt er vi altså skeptiske.

I det hele taget må vi advare mod dette, at man ved hjælp af tilskud på op til 30 kr. i timen søger at skabe arbejdspladser, for vi er bange for, at disse ordninger vil blive misbrugt og omgået, og derfor er det ikke den rette vej at gå. Den rette vej at gå er at skabe erhvervslivet sådanne vilkår, at det ikke har behov for disse subsidier, så det kan fastholde og udvikle beskæftigelsen.

I den henseende vil jeg gerne nævne begrebet garantilønnen, hvor det jo vitterlig er sådan, at unge, der fylder 18 år, ofte bliver fyret, simpelt hen fordi de er for dyre forretningsmæssigt set i forhold til det arbejde, de kan præstere, og de kvalifikationer, de har. Jeg nævner det, fordi det er folketingets ansvar; det var folketinget, der mod advarsler fra forskellig side i 1977 gennemførte denne garantiløn. Derfor er det nok overvejelser værd, om der kan ske ændringer her, således at man ikke har denne beskæftigelsesfjendske effekt. Jeg understreger, at det selvfølgelig nu er og bør være et arbejdsmarkedsaftaleanliggende, men jeg kan altså kun beklage, at folketingets flertal som et led i tvangsindkomstpolitikken og for at indsukre den lavede denne efter mange udsagn at dømme temmelig skæbnesvangre ordning med garantilønnen til de helt unge på det niveau, der var tale om.

Ministeren nævner mod slutningen af sin redegørelse, at der er behov for styrkelse af arbejdsformidlingen, herunder også af erhvervs- og uddannelsesvejledningen, og det er vi enige med ministeren i. Erhvervsvejledningsapparatet og uddannelsesvejledningsapparatet og hele arbejdsformidlingssystemet er jo slet ikke dimensioneret til de store opgaver, som den store arbejdsløshed i disse år pålægger dette system, og derfor kræves der nok nogen udbygning her. Skal man varetage de kontrolfunktioner, man har i almindelig-

[Ib Christensen]

hed med de ledige, også i forbindelse med jobtilbudsordninger, skal man prøve at fremskaffe de praktik- og lærepladser, der er brug for, foruden at gennemføre en effektiv vejledning, forekommer det alt sammen temmelig uoverkommeligt i en situation med så mange titusinder af ledige yngre og ældre. Derfor må vi nok styrke denne del af det offentlige system i den situation, vi har nu.

Vi skulle nemlig lave nogle ordninger, som på papiret er gode nok, men hvor man ikke kan se nettovirkningerne. Det er ikke sket én, men flere gange ved samrådet f. eks. i det politisk-økonomiske udvalg, at man får at vide – og det har drejet sig om skiftende regeringer – at gennemfører man de og de tiltag, som man har med hensyn til erhvervs- og beskæftigelsesfremme, vurderer man det til at ville skaffe så og så mange titusinder nye arbejdspladser. Når man så spørger, hvor mange arbejdspladser der ville komme, hvis man ikke gjorde det, bliver man ofte svar skyldig. Det er derfor, at vi sætter store spørgsmålstejn ved de kalkulationer, der foretages med hensyn til de beskæftigelsesmæssige virkninger. Vi kender ikke disse virkninger, når det kommer til stykket; de hviler på usikker grund.

Derfor mener jeg, at selv om der altså er behov for ekstraordinære tiltag på en række felter, som jeg her har nævnt, og selv om vi delvis kan støtte en del af de ting, ministeren her lægger frem, er det grundlæggende og det afgørende også for at komme ungdomsarbejdsløsheden til livs, at den økonomiske politik ændres, således at vi ikke i Danmark fører en økonomisk politik, der bringer os i den kedelige position sammenlignet med andre lande, vi kan sammenligne os med, og hvor vi på så mange områder placerer os så dårligt, som vi gør.

Derfor vil jeg slutte med at sige, at vi gerne vil støtte de positive ting i disse forslag, ikke de ting, der vedrører en sammenblanding mellem den offentlige og den private sektor, og de ting, der indebærer misbrug og omgælder, ikke den filosofi, der bygger på, at man ved hjælp af offentlig styring og tilskud osv. kan løse arbejdsløshedsproblemet, for det kan man ikke, men de ting, der indebærer, at man styrker det offentlige apparat med henblik på f. eks. arbejdsformidlingen, de ting, der indebærer, at man igangsætter nogle bygge- og anlægsarbejder og offentlige

serviceydelser, og først og fremmest de ting, der indebærer, at man ændrer den økonomiske politik. Det er der ikke noget om i dette oplæg, og det kunne man nok heller ikke forvente, men så meget vigtigere er det, at vi siger, at det afgørende er, at vi ændrer den økonomiske politik, så vi ikke prioriterer hensynet til betalingsbalancen så højt, at beskæftigelsen kommer til at lide så hårdt under det, som den gør i disse år, men at vi fører en økonomisk politik – selv om den er udfordrende for visse kapital- og andre indflydelsesrige interesser og for EF, for så vidt angår valutaen – en økonomisk politik, der både fremmer beskæftigelsen og neddæmper vores betalingsbalanceunderskud.

Vi kan ikke holde til den nuværende prioritering af den økonomiske politik. Vi kan ikke holde til at føre en økonomisk politik, der ignorerer, at vi måske om et par år har 350.000 ledige. Vi kan ikke leve med dette. Vi må ændre den økonomiske politik. Det var mit første ord, og det bliver mit sidste ord i denne debat.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

En debat om ledighed kan naturligvis inddrage mange emner, fordi problemet har med mange samfundsforhold at gøre, men jeg havde dog ikke tænkt det muligt, at man kunne give valutaslängen, altså EMSen, skyld for ledighed her i landet; det lykkedes for hr. Ib Christensen.

Som medlem af politisk-økonomisk udvalg modtager hr. Ib Christensen hver måned Nationalbankens oversigt over den danske kronens stilling målt i forhold til en snes valutaer, nemlig de lande, som vi eksporterer mest til, og deraf vil hr. Ib Christensen vide, at netop i det lille års tid, hvor arbejdsløsheden er steget så frygteligt, har den danske krone været ude for en ganske betydelig nedskrivning, bl.a. som følge af medlemskabet i EMSen, men naturligvis også på grund af de forhold, der har gjort sig gældende med hensyn til en række af de store valutaer. Derfor er det ganske uberettiget at skyde skylden for mangel på dansk konkurrenceevne med deraf følgende arbejdsløshed på det danske medlemskab i EMS-samarbejdet.

Det er jo også en kendsgerning, at den danske eksport trods vigende konjunkturer i

[Arne Melchior]

udlandet bl.a. formodentlig på grund af kronens svækkede stilling og den deraf følgende bedre konkurrenceevne er steget. Jeg har ikke fået de endelige tal, skønt jeg har efterspurgt dem i de sidste dage, men det er i hvert fald over 20 pct. i værdi, og det er i hvert fald i størrelsesordenen 5-7 pct. i mængde. Også dette et tegn på, at EMSen ikke medfører større ledighed.

(Kort bemærkning).

Ib Christensen (DR):

Jeg har ikke sagt, at vores medlemskab af EMSen var den eneste årsag, men jeg har sagt – og det står jeg ved – at det var en af de væsentlige årsager til den dårlige beskæftigessituation. Jeg erkender da, at der er sket nogle justeringer i retning af, at man har lavet en devaluering på 5 pct. med mellemrum, men jeg tror, alle økonomer er enige om, at den danske krone stadig væk gennem bindingen til D-Marken, som der først og fremmest er tale om gennem EMS-samarbejdet, er overvurderet. Det, der har været kronens problem i hvert fald indtil de sidste par devalueringer, har været denne store overvurdering, der har betydet en alvorlig og varig svækkelse gennem disse år af erhvervslivets konkurrenceevne. At erhvervslivet nu er blevet noget bedre stillet konkurrencemæssigt på grund af disse justeringer, har hr. Arne Melchior ret i. Men stadig væk vil vi hævde, at den rigtige valutakurs og den rigtige stilling for erhvervslivet, både de importkonkurrerende og de eksporterende erhverv, må være en frigivelse af kronen, således at man opnår en optimal konkurrenceevne ad valutarisk vej og ikke en situation, hvor kronen stadig væk trækkes op, og hvor man så med punktvis devalueringer må prøve at afbøde de værste skader.

Tyroll (VS):

Indledningsvis vil jeg sige, at jeg synes, det er ynkeligt, sådan som man skøjter hen over problemstillingerne og realiteterne i den måde, man griber disse ting an på fra socialdemokratiets side.

Som hovedindfaldsvinkel siger man, at vi skal producere os ud af disse problemer. Men hvordan ser det så ud? Er der en mulighed for at producere sig ud af dem? De signaler, der kommer forskellige steder fra: fra

EF, fra OECD osv., siger samstemmende, at verdenshandelen stagnerer, og at Danmark sådan set ikke kan udvide sine afsætningsmuligheder. Der er generel afmatning, stagnation, og der er øget arbejdsløshed herhjemme også i den kommende tid som følge af denne afmatning. Alligevel siger man, at man vil producere sig ud af disse problemer, selv om der ikke er udsigter til, at man kan gøre det. Der er ikke udsigter til at få afsat disse ting nogen andre steder, medmindre man da skaber større arbejdsløshed i andre lande her i Vesteuropa. Alligevel fastholder man denne indfaldsvinkel og fastholder altså de elendigheder, som vi ser for øjeblikket. Det er udsigtsløst, og derfor er det selvfølgelig andre tiltag, man skal have fat i.

Over for dette bemærker jeg så, at hr. Arne Melchior siger, at han og CD vender sig imod tvangsbeskæftigelse, men det, der er resultatet af denne accept af, at man skal konkurrere sig ud af det, er, at lønarbejderne skal acceptere tvangsarbejdsløshed, og der er i allerhøjeste grad grund til at sige, at det skal lønarbejderne ikke finde sig i. Det, der er situationen, er jo, at der er adskillige ressourcer til stede til at iværksætte produktion. Der er altså tale om, at vi har omkring ¼ mill. arbejdsløse, som kunne producere værdier til gavn for lønarbejderne, og derfor er spørgsmålet ikke, om vi kan konkurrere, eller andet i den retning. Spørgsmålet er: vil man se at få gang i nogle hjul, således at disse ressourcer, der er til stede, kan komme lønarbejderne til gavn? Det er det, der er spørgsmålet. Det er fuldstændig uacceptabelt for lønarbejderne, at man lader det stå ved, at man ikke vil iværksætte de produktioner, som er af interesse for lønarbejderne.

Hvad siger arbejdsministeren så om dette? Her kommer det ynkelige virkelig frem. For i dagens udgave af Information siger arbejdsministeren:

»Det, vi gerne vil, er at skabe *nyt* arbejde, og vi mener, at lønmodtagerne og arbejdsgiverne er de eneste, der kan påse, at det er tilfældet. For hvis de er imod det, så bliver det kvalt. Uanset hvad der står i vores regler. Men hvis vi indbyder dem og siger: Venner, I får op til 50.000 kr. pr. ansat om året. Hvis det er et fælles ansvar at få det op at stå, så kommer der måske noget ud af det. Ellers er alternativet, at der kun bliver beskåret træer og anlagt cykelstier.«

[Tyroll]

Ergo: hvis arbejdsgiverne siger nej, så bliver der kun beskåret træer og anlagt cykelstier. Det er på den måde, man foretager knæfald fra socialdemokratiets side over for arbejdsgiverne. Jeg synes, det var rart at høre fra hr. Bolvigs side, at man var indstillet på at afvise en voret for arbejdsmarkedsnævnene, som jo er trepartsorganer, hvor arbejdsgiverne sidder med og i givet fald kan blokere for nogle produktioner, som er i lønarbejdernes interesse, og det synes jeg man fra regeringens og fra socialdemokratiets side skal have for øje, når man skal til at løse problemer her.

Men lad os se på et andet område, hvor det samme knæfald gør sig gældende. Det er hele uddannelsesområdet.

For øjeblikket er det jo sådan, at det er fuldstændigt overladt til den enkelte EFG-elev efter endt basisuddannelse at finde sig en praktikplads, selv om det er fuldstændig umuligt, fordi man fra arbejdsgiverside boykotter at oprette disse nødvendige praktikpladser. Der er tale om – det er de sidste tal, jeg har set – at for hver 10 elever, der afslutter basisåret på EFG-skolerne, f.eks. i juni sidste år, mangler 4 fortsat en praktikplads, og man kan se, hvordan det ser slemt ud inden for specielle områder som HK-området, hvor der er tale om, at en lang række unge ikke havde praktikplads efter 3 måneder, og endda efter 6 måneder var der stadig væk mange, der ikke havde fået praktikplads. Nogle opgiver helt. Der er tale om 3.800 unge eller 20 pct., der helt har opgivet, og her kunne man jo gå til at sige: ja men her vil vi gennemføre et påbud. Det kan ikke være rigtigt, at det er overladt til den unge selv at gå ud og finde sig en praktikplads; man kan ikke sige, at det er en mulighed. Derfor må man gribe effektivt ind over for arbejdsgiverne og pålægge dem, alt efter virksomhedens størrelse, at oprette disse praktikpladser. Det kan ikke være rimeligt at overlade dette problem til den enkelte; jeg vil gerne have et klart svar på, om man er indstillet på fra regeringens side at gribe til sådanne midler. Der er en lang række andre områder, hvor tilsvarende midler kunne tages i anvendelse for at bryde med den elendige situation, man har, men det tillader tiden ikke jeg kommer ind på.

Nørgaard Sørensen (S):

Jeg skal med udgangspunkt i de tre beslutningsforslag, der er fremsat af venstre, og som kan kommenteres under denne debat, komme med nogle relativt korte kommentarer.

Jeg vil gerne indledningsvis slå fast, at principbeslutningen om ungdomsuddannelserne fra sidste år giver udtryk for, at det er nødvendigt at foretage en decentralisering, en geografisk spredning, af vore erhvervsskoler, og derfor undrer det os faktisk en lille bitte smule, at venstre nu i bemærkningerne til sit beslutningsforslag nr. B 61, pkt. 6, taler om at stoppe bygningen af nye erhvervsskoler, fordi man er bange for, at de mindre ungdomsårgange, forstår jeg, skal gøre skolerne tomme. Det er et lidt lavt ambitionsniveau at have. Vi mener rent faktisk, at flere procent af hver årgang unge bør gå ind i erhvervsuddannelserne, og vi ved jo også, at der findes områder i landet, som er dårligt forsynede med erhvervsskoler. Derfor tror vi, at det er nødvendigt med en fortsat udbygning både for at sikre unge i disse områder en uddannelsesmulighed og for at give det lokale erhvervsliv bedre uddannelsesmuligheder og også med henblik på at bekæmpe ungdomsarbejdsløsheden.

Jeg skal endvidere gøre nogle kommentarer til beslutningsforslag nr. B 71, som jeg kan se at hr. Bertel Haarder er hovedforslagsstiller til. Hr. Bertel Haarder foreslår nu, at EFG-loven skal ændres, således at det ikke længere er parterne på arbejdsmarkedet alene, der kan beslutte at stoppe lærekontraktens indgåelse med en overgang til et strenget EFG-system til følge, således som det er sket i Metal. Hr. Bertel Haarder mener, at sådanne beslutninger skal forelægges finansudvalget; men derved tror jeg man meget hurtigt kommer til at blande finansudvalget ind i afgørelser om indhold og struktur i erhvervsuddannelserne, og med al respekt for finansudvalget synes jeg altså ikke, det er nogen god idé.

Vi finder, det er vigtigt, at parterne på arbejdsmarkedet har en afgørende indflydelse på disse spørgsmål, også ud fra et ønske om at skabe den forståelse, der er nødvendig for overhovedet at få uddannelserne til at fungere og for at få skabt flere uddannelsespladser og flere praktikpladser.

Selv om vi i socialdemokratiet i forståelse med fagbevægelsen og arbejdsgiverne helst

[Nørgaard Sørensen]

havde set et enstrengt system hurtigere, således som vi gav udtryk for det ved EFG-lovens vedtagelse i 1977, må vi konstatere, at folketinget satte sig imod dette. I stedet fik vi en lovgivning, der sikrede arbejdsmarkedets parter den afgørende indflydelse på den fremtidige udvikling, og det mener vi så til gengæld helt bestemt bør fastholdes.

Forslaget om at indplacere social- og sundhedsuddannelser som en naturlig andendelsuddannelse i EFG kan vi støtte, og det vil sige, at vi altså ikke kan støtte hr. Bertel Haarders forslag om, at undervisningsministeren skal opgive disse planer. Vi er positive over for det udvalgsarbejde, der foregår med henblik på at indplacere disse uddannelser i EFG-systemet, og det skyldes simpelt hen, at vi ikke ønsker en udvikling, hvor unge tager to uddannelser på samme niveau, ligesom det har sit udspring i et ønske om at skabe overskuelighed i uddannelsessystemet.

Jeg skal til sidst sige, at det forekommer en smule underligt, at venstre – og jeg tror også hr. Bertel Haarder – som mange gange tidligere har fremført mange beklagelser over de stramninger i adgangsvejene, der er sket til de socialpædagogiske uddannelser, nu vil forsøge at forhindre en tilpasning af disse uddannelser til et system, nemlig EFG, hvor der netop ingen adgangsbetingelser stilles ud over, at man har gennemført undervisningspligten. Man kunne så passende diskutere, om den forpraktik, som der tales om i forslaget, kunne indplaceres i en fremtidig ny uddannelsesstruktur for social- og sundhedsuddannelserne.

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg skal, ud over hvad hr. Bolvig allerede har sagt vedrørende redegørelsen, sige noget om venstres tre beslutningsforslag, som man har ønsket debatteret her ved samme lejlighed, og det synes jeg er en god idé.

Vi kan fra det radikale venstres side sige, at de tre forslag indeholder efter vores opfattelse ideer, synspunkter og tanker, som har krav på at blive grundigt gennemarbejdet, for flere forslags vedkommende også med henblik på at kunne blive gennemført. Vi er indstillet på at arbejde positivt med de tre forslag, selv om det ikke er alt, der er indeholdt i dem, som vi har kunnet tilslutte os. Jeg skal selvfølgelig minde venstre om, at vi

netop i fællesskab med venstre og andre partier i folketinget har vedtaget en væsentlig principbeslutning om en udbygning af ungdomsuddannelserne, og vi er allerede i gang med de overvejelser, som venstre har gjort sig her, men derfor synes jeg ikke, vi skal bebrejde partiet, at det er kommet med disse synspunkter. Jeg synes også, der er forslag, som viser utraditionelle veje til netop at sikre, at vi kan få unge i meningsfyldt arbejde på andre måder end dem, vi måske hidtil har været indstillet på at tilrettelægge.

Der er i hvert fald én ting, der ligger fast for vores vedkommende: det eneste, vi ikke kan acceptere i de kommende år, er, at unge går ledige. Vi må bruge fantasien og gå formodningsfrit til værks, og det gør venstre jo på flere områder. Men jeg mener altså, at de tre forslag egner sig til at indgå i en samlet drøftelse af den videreudbygning af ungdomsuddannelserne, som vi har under forberedelse, og det kan formentlig betyde, at adskillige af forslagene kan gennemføres.

Jeg skal sige om spørgsmålet om forpraktikken – jeg var i øvrigt selv ordfører, da man i sin tid afskaffede den i begyndelsen af 1970'erne, og jeg var meget lidt indstillet på at støtte det; tværtimod advarede jeg imod det – at jeg har personlig meget sympati for, at vi gør os nye overvejelser og tanker om forpraktik, men vil godt slå fast, at hvis ikke det kan ske i en samlet plan for de uddannelsesaktiviteter, vi vil søge at bygge op, kan vi hurtigt komme i en situation, hvor det virker meningsløst. Jeg synes dog bestemt, at forslaget bør indgå i de overvejelser, vi skal gøre os.

Jeg er lidt betænkelig ved det, som hr. Nørgaard Sørensen også her nævnte: at man via finansudvalget skulle til at tilrettelægge dele af uddannelsespolitikken. Det vil jeg gerne tage afstand fra. Jeg er klar over, at der kan være nogle økonomiske konsekvenser, som bestemt også kan have karakter af det, som finansudvalget beskæftiger sig med, men vi må vel nok holde fast ved, at uddannelsespolitikken tilrettelægges ét sted, ja, naturligvis i folketinget, men også i folketingets udvalg for undervisning og uddannelse, nemlig uddannelsesudvalget.

Jeg ville med den korte tid, der er til rådighed, nøjes med at sige dette, men vil i øvrigt efterlyse synspunkter hos de to ministre, som særlig interesserer sig for det arbej-

[Ole Vig Jensen]

de, der foregår i den embedsmandsgruppe, der er nedsat med henblik på at samordne og måske omdisponere inden for de støtteordninger, som vi har for unge under uddannelse, og hvorom man i regeringens redegørelse siger meget lidt. Man siger dog det meget væsentlige, at som et resultat af det udvalgsarbejde skulle vi gerne nå frem til, at vi, når det gælder passiv understøttelse, kan konvertere den i højere grad til uddannelsesorienterede støtteordninger. Jeg synes, at vi er i en situation i dag, hvor vi nok må erkende, at udvalgsarbejdet ikke er tilendebragt. Vi har ventet på det med spænding, men det må være muligt for enten undervisningsministeren eller arbejdsministeren at sige lidt om, hvor langt man er nået.

Endelig vil jeg med henblik på en debat, vi har haft her tidligere på ugen, sige, at når vi mangler uddannelsespladser til mange af vore unge – og det må vi leve med i nogle år endnu, om end vi gør os store anstrengelser for at udvide kapaciteten – virker det helt meningsløst, at vi på en række af vore frie skoler – jeg tænker i særlig grad på højskolerne – har en række tomme pladser, hvor unge mennesker, der er ledige, kunne udnytte en del af deres tid på fornuftig måde og få inspiration og et skub til at komme i gang på ny, og jeg vil gerne i dag endnu en gang opfordre regeringen til at gøre sig overvejelser om, hvordan vi sikrer, at unge kan udnytte det tilbud, som danske folkehøjskoler kan give.

Marianne Bentsen-Pedersen (SF):

Den fremlagte redegørelse består jo dels af en arbejdsmarkedsdel, dels af en uddannelsesdel, og jeg skal nøjes med at sige noget om uddannelsesafsnittet.

Jeg vil godt sige, at vi principielt er enige med regeringen i, at det er fornuftigt at nedsætte antallet af arbejdssøgende ved at tilbyde uddannelse, men vi mener, at det er groft, når regeringen nu vil til at give det udseende af, at man hellere vil have, at de unge mennesker tager en uddannelse, end at de går passivt arbejdsløse. Vi har hele efteråret set, hvordan man fra regeringens side sammen med forligspartierne har skåret ned inden for uddannelserne. Man har kaldt det planlægning og sagt, at det er en omlægning, der er tale om, men når vi nu ved, at arbejdsløshe-

den specielt inden for de unge grupper er et stort problem, hvorfor har man så ikke opretholdt de uddannelser, der var i forvejen, og så dertil lagt nogle nye? Der er jo meget brug for dem.

Vi har set nedskæringer på seminarierne, og vi har set, at studenterkurserne nu igen er kommet i søgelyset; de blev ligesom reddet i første omgang, men nu gør man det så besværligt for dem, at det nok går galt her til sidst alligevel.

Kodeordet ved alle disse nedskæringer er »betalingsbalancen«, men vi ved jo, at nedskæringer inden for det offentlige ikke har særlig meget indflydelse på betalingsbalancen, og vi mener derfor, det er et falsum, når man giver den grundelse. Vi mener, at regeringen står model til en planlægning, der medfører, at unge må gå passive, dels fordi de ikke kan få et arbejde, naturligvis, men også fordi der ikke er uddannelsesstilbud nok, sådan at man har det alternativ, som vi egentlig mener regeringen burde være forpligtet til at give. Vi ved også, at der til sommer vil være flere unge, end der vil være uddannelsespladser, og det er første gang, vi ser det, men på trods heraf har regeringen i hele efteråret skåret ned inden for uddannelserne.

Arbejdsministeren beklager i sin redegørelse, at der fortsat er et stigende antal gymnasieelever sammenholdt med det begrænsede antal pladser på de videregående uddannelser, men her har regeringen også selv været med til at skære ned. Der skal fyres lærere på universiteterne, og der bliver en mindre kapacitet på universiteterne. Jeg har været til et møde på Århus universitet, hvor man meget har beklaget, at man må gå tilbage med forskning, og at der skal nedskæres på undervisningen. Det er ikke plads, der mangler. Det er regeringens vilje til at udnytte den kapacitet, der er med hensyn til plads.

EFG er noget af det, der er opprioriteret i redegørelsen, og det er vi ganske tilfredse med, men vi må dog sige, at der er ikke noget nyt i det. Det var noget af det, hr. Arne Melchior var inde på, at det gode er ikke nyt, og det er EFG heller ikke. Der er faktisk taget en beslutning om, at vi skal opprioritere EFG, og det kan vi være tilfreds med i og med, at vi har været med til at tage den beslutning.

Men jeg vil gerne spørge undervisningsministeren, hvordan det helt konkret går med at

[Marianne Bentsen-Pedersen]

udbygge EFG. Hvordan går det med at få flere pladser inden for EFG? Konkret: hvordan går det med den skole, der er projekteret på Amager?

Jeg kan også være enig i, som også fru Lilli Gyldenkilde var inde på det, at man skal lave kvoter inden for det private for at få praktikpladser og ikke, som det nu er skiteret, lave opmuntring. Da vi behandlede beslutningsforslaget om ungdomsuddannelser, havde undervisningsministeren nogle bemærkninger om, at konsulentordninger måske var et gode for at skaffe flere praktikpladser. Jeg ved ikke, om undervisningsministeren fuldstændig har forladt den tankegang, eller om det er noget, der arbejdes videre med, for så synes jeg, det skulle ind i forslaget.

Men vi vil altså gerne støtte meget af uddannelsesdelen, men vi mener, det er hykleri fra socialdemokratiets side, når man nu kommer og siger, at de unge skal hellere uddanne sig end gå arbejdsløse.

Karen Højte Jensen (KF):

Jeg ser med tilfredshed på, at der i arbejdsministerens redegørelse er lagt op til en udvidelse af kapaciteten inden for uddannelsessektoren, ligesom jeg også finder, at der må sikres en spredning af tilbuddene.

Der er sat tal på denne udvidelse, men hvordan svarer den til behovet fra august 1981 og fremover? Hvilke behov er der for lære- og praktikpladser? Det er givet, at der i samarbejde med arbejdsmarkedets parter må gøres en ekstraordinær indsats for at skaffe flere lære- og praktikpladser, men jeg vil godt advare mod en kunstig oppustning af antallet af pladser langt ud over antallet af job efter uddannelsens afslutning. De unge skal ikke ende i blindgyder.

Vedrørende godkendelse af lære- og praktikpladser vil jeg opfordre til, at de skrappe krav i hvert fald som en overgangsordning smidiggøres. Man kunne eventuelt også forestille sig, at tre mestre kunne dele en elev. Nyttækning er nødvendig.

Erhvervsorienteringen først og fremmest i folkeskolen må forbedres og intensiveres. De unge skal have en langt bedre orientering om de forskellige muligheder, de kan vælge imellem, og der må også arbejdes for at gøre de unge mere fleksible i deres ønsker, så de i

højere grad interesserer sig for jobmuligheder efter endt uddannelse. I mange kommuner har man en såkaldt udvidet skolevejlederordning, der holder kontakt med de unge, der har forladt folkeskolen, og rådgiver dem, men det er vigtigt, at forældrene føler et medansvar for, at de unge kommer i gang.

Med hensyn til det tværfaglige basisår inden for EFG, som er nævnt i redegørelsen, vil jeg gerne spørge, om det tænkes etableret allerede fra august i år. Jeg ser det som et glimrende og nødvendigt supplement til de eksisterende muligheder. Det vil kunne opsyge en ganske stor del af de unge, der i dag henvises til offentlige beskæftigelsesprojekter, som jo faktisk ikke fører til noget som helst.

Må jeg sige, at hvis det er nødvendigt i en overgangsperiode at fortsætte med disse beskæftigelsesprojekter, må den høje løn ændres. I Københavnsområdet kan et ungt arbejdsløst menneske oppebære ca. 52 kr. i timen. Garantibetalingen for de samme unge er på det private arbejdsmarked 36 kr. 35 øre i timen. Dette virker naturligvis klart forvriddende på mange unges valg, og de fristes af sådanne projekter fremfor uddannelse eller almindeligt arbejde.

Påstande om, at beskæftigelsesprojekter må omfatte egentlig produktion for at gøre arbejdssituationen realistisk, er at vende op og ned på problemerne. Hvis en større produktion end den, der i dag gennemføres, kan finde sted, skal det naturligvis ske i virksomhederne.

Må jeg pege på, at vi har fremsat et forslag vedrørende teknisk gymnasium. I dag eksisterer der en begrænsning i de uddannelsesstilbud, der ligger ud over de tekniske basisuddannelser. Når elever efter folkeskolens afslutning skal vælge ungdomsuddannelse, vil mange for en sikkerheds skyld vælge en uddannelse på gymnasium eller handelsskole, for så er de ikke blokeret med hensyn til at gå ind i en videre uddannelse. Et teknisk gymnasium, der giver både erhvervs- og studiekompetence, vil åbne for endnu en relevant og attraktiv mulighed for de unge.

Mimi Jakobsen (CD):

Må jeg starte med et citat fra arbejdsministerens redegørelse, sp. 5912, hvor ministeren siger:

[Mimi Jakobsen]

»Mange unge vil forlade skolesystemerne, uden at de får mulighed for at tilpasse sig de normer og betingelser, der gælder for at kunne begå sig på en arbejdsplads.«

Det er CD ganske enig med arbejdsministeren i, men vi er også fuldstændig klar over, at arbejdsministeren ikke mener det samme med den bemærkning, som CD mener.

Jeg er alvorligt bange for, at der i skolesystemet, til trods for at vi har styrket indslaget af arbejdskendskab og samtidsorientering, alligevel i dag foregår ting, som gør, at unge mennesker ikke får tilstrækkeligt indblik i erhvervslivet, måske får de oven i købet et uhyre skævt indtryk af erhvervslivet, som gør, at den usikkerhed, arbejdsgiverne i forvejen har, når de skal aftage de unge mennesker, bliver forstærket yderligere.

Jeg skal ikke gøre denne debat lang, men jeg vil bare erindre om Olof Palme, der engang sagde noget i retning af, at har man først lært børnene medindflydelse i skolen, finder de sig aldrig i arbejdsgiverens ret til at lede og fordele arbejdet. Det tror jeg han har ret i, men jeg tror også, at det er noget af det, der kan få en arbejdsgiver til at miste appetitten og ikke tage den omkostning og den byrde på sig, det er at få en elev. Det synes jeg er i allerhøjeste grad beklageligt, og jeg er bange for, at det er et af problemerne sammen med det faglige niveau, som der, hvad enten man kan lide det eller ej, er skabt tvivl om med folkeskolens afgangsprøver.

Må jeg sige om spørgsmålet EFG/mesterlære, at CD fortsat mener, der skal være plads for mesterlæren i de fag, der selv ønsker det, og dermed har jeg formodentlig også klart nok sagt, at CD støtter venstres forslag, dels nr. B 70 om forpraktikken i social- og sundhedsuddannelserne, dels nr. B 71, som man måske nok kan undre sig lidt over i betragtning af, at venstre har indgået et forlig, der taler om ligeværdighed mellem de to uddannelser. Nu skal vi ikke drille andre partier med de forlig, de indgår, og som vi ikke har været enige i, men jeg synes, det er lidt foruroligende, at man har følt det nødvendigt fra venstre at stramme op. Under alle omstændigheder er vi enige i intentionerne. De to uddannelser skal fortsætte, men der skal også en koordinering til. Det støtter vi også, og vi har hele tiden ment, at det må

være muligt at sammenarbejde disse uddannelser, så de på et tidspunkt falder sammen.

Om lære- og praktikpladser er der sagt meget i dag. Man har rejst spørgsmålet: hvor mange mangler vi overhovedet? Er det 25.000 over tre år? Er det 10.000 den 1. august 1981? Det synes jeg vi må have nogle oversigter over.

Hvad er det for unge mennesker, der står og mangler job, og hvad er det for fag, vi skal have dem ind i? Det er jo nok et af de store problemer, at vi stadig væk giver mulighed for, at man går ind i automekanikerbranchen og andre brancher, som er så hårdt ramt i forvejen af arbejdsløshed, at der ikke er nogen udsigt til hverken praktikpladser eller senere beskæftigelse. Det er spørgsmålet, om man ikke må ind i en totaldimensionering også på dette område, hvor ubehageligt det end måtte være. Det er ikke rimeligt at lokke unge mennesker ind, og får de så endda en praktikplads, har de måske alligevel ikke mulighed for beskæftigelse bagefter.

Med hensyn til oprettelsen af disse yderligere lære- og praktikpladser er vi modtagelige for et hvilken som helst godt forslag, der måtte komme, blot ikke nogen tvangsforanstaltninger. Jeg tror, der er rigelige muligheder for at få både det offentlige og de private til at indse, at de her må gøre en investering, som er i deres egen interesse. Vi har en pukkel af unge mennesker i øjeblikket, men der er jo visse dele af erhvervslivet, der forudsætter, at der simpelt hen kommer mangel på arbejdskraft, hvor mærkeligt det end kan lyde i dag, om 5-6-7 år, og da tror jeg nok, det vil være en fordel allerede nu at gøre sig klart, at det gælder om at uddanne så mange så godt som muligt for at have dem til rådighed på det tidspunkt.

CDs bud på dette problem bliver så nærmere, at man skal forsøge at gøre det lettere at få oprettet lære- og praktikpladser. Der er mange formaliteter i dag, der skal overholdes, og vi mener nok, at man med den pukkel, man har, kunne se lidt gennem fingre med det, uden at kvaliteten blev sænket. Selvfølgelig er der heller ikke nogen, der kan have noget imod kampagner til hver en tid. Man kan gøre, hvad man vil – ad frivillig vej – for CDs skyld for at få oprettet disse flere praktikpladser.

Så er der spørgsmålet om de nye skoler. Jeg kan ikke erindre, at CD har stillet sig

[Mimi Jakobsen]

negativt over for nogen erhvervsuddannelsesskoler, men jeg vil gerne sige, at jeg synes, det er værd at overveje, som også ministeren har været inde på bl. a. i forbindelse med folketingets finansudvalg, om man kunne hæve klassekvotienter og holdstørrelser igen som en overgangsforanstaltning, fordi vi har en pukkel, som om få år ikke eksisterer.

Jeg har ikke meget mere tid, så jeg vil bare indskrænke mig til at sige, at jo færre beskæftigelsesprojekter, jo bedre. Hr. Arne Melchior har været inde på lønnen. Det er en forvriddning, det er et dårligt tilbud, og næsten alt andet må forekomme mere lykkeligt end kommunale beskæftigelsesprojekter.

Nymann (FP):

Arbejdsløsheden er efter fremskridtspartiets opfattelse en af vor tids største svøber, og vi mener, at det er ved at udvikle sig til en national katastrofe på længere sigt, ikke alene for de unge, men for hele befolkningen, for vi bliver med tiden afhængige af disse unges indsats, som nu ikke lærer noget.

Alle former for initiativer, der søger at afhjælpe arbejdsløsheden, må derfor tages alvorligt. Selv om de politiske partier desværre er uenige om fremgangsmåden, er der ingen tvivl om, at ethvert forsøg på at fremskaffe praktikpladser og lærepladser må støttes på alle måder.

Fremskridtspartiet mener ikke, at tilskud og statsstøtte bør være de bærende elementer i fremtidens uddannelse på længere sigt. Vi mener, at i langt højere grad burde vi have bibeholdt lærlingeuddannelsen, så den kunne være det bærende grundlag. Vi mener, at i langt større omfang hviler ansættelse mere på personers interesse for hinanden og et tillidsforhold. Det er ikke nok, at man med kontanter kommer og giver tilskud til forskellige uddannelser, idet tilskud meget ofte giver den ansatte en ufrivillig og utiltænkt start på et uddannelsesforløb, der ofte skal danne baggrunden for hele hans tilværelse.

Jeg har fremsat et forslag om, at en arbejdsløs kunne gives som erstatning til arbejdsgiveren, hos hvem en ansat var kommet ind i et sygeforløb, men det synes ikke at have særlig stor interesse herinde, selv om det ikke koster penge for det offentlige. Jeg mener, det var rimeligt, at arbejdsgiverne, når der var syge på arbejdsmarkedet, skulle

kunne få stillet en arbejdskraft til rådighed af det offentlige, når det offentlige alligevel skulle betale de arbejdsløse. Dermed kunne virksomheden ligesom bedre tilrettelægge produktionen, og derfor er jeg meget ked af, at man ikke kan gå ind for forslaget.

Vi mener, at de forslag, venstre her har fremsat, er udmærkede, men vi er ikke sikker på, at de har de virkninger, som de burde have, og derfor vil fremskridtspartiet se på, hvilke virkninger de indebærer, men i det store og hele har vi sympati for forslagene.

Steen Folke (VS):

Hr. Kurt Hansen har i sin ordførertale kommenteret også uddannelsesafsnittet i arbejdsministerens redegørelse, så jeg skal kun komme med nogle ganske få supplerende bemærkninger og et par bemærkninger om de forslag fra venstre, som er til behandling ved samme lejlighed.

Om uddannelsesafsnittet i arbejdsministerens redegørelse vil jeg sige, at det er da udmærket, at man nu vil satse på en udbygning af erhvervsuddannelserne, reelt er det kun med 4.000 pladser, og det ved alle er for lidt i forhold til det behov, der er.

Jeg vil også godt sige, at vi er ikke tilfreds med den fordeling, der ligger i denne udbygning. Vi er udmærket tilfreds med de 1.500 EFG-pladser. Det måtte blot gerne være langt flere, og man kan dårlig undgå at se det lidt som et knæfald for venstre, når regeringen nu foreslår, at der skal oprettes 1.500 EFG-pladser og 1.500 pladser under mesterlæren. Jeg synes, det er beklageligt, at regeringen, som i princippet går ind for mesterlærens afskaffelse, i praksis faktisk er med til at arbejde for, at den kan fungere videre.

I øvrigt vil en del af udvidelsen af kapaciteten bestå i, som det hedder, en mere intensiv udnyttelse af den eksisterende kapacitet, og det er jo en nem måde at skaffe flere pladser på. Det er til gengæld efter vores mening ikke nogen holdbar måde, og jeg mener ikke, det er mere end en måned eller to siden, jeg hørte undervisningsministeren sidde i uddannelsesudvalget og forklare netop hr. Bertel Haarder, at det ikke var muligt f.eks. at forøge holdstørrelsen under EFG fra 12, som er normen nu, til det, som hr. Bertel Haarder så brændende har ønsket, 14 eller måske endnu mere. Ministeren forklarede

[Steen Folke]

udmærket, at det var aldeles uladsiggørligt, så nu vil jeg gerne spørge ministeren: når man nu taler om en mere intensiv udnyttelse af kapaciteten, hvad mener regeringen så hermed? Jeg går ud fra, at det også er undervisningsministeren, der skal svare på det.

Det er klart, at vi ser med stor sympati på de bestræbelser, man nu omsider vil udfolde for at få gjort indhug i praktikpladsproblemet i den offentlige sektor ved simpelt hen at pålægge kommuner osv. at tage EFG-lærlinge. Det mener vi man skulle have gjort for længe, længe siden, og vi ser ingen grund til ikke at gøre noget lignende på det private arbejdsmarked. Private arbejdsgivere og det private erhvervsliv profiterer af den arbejdskraft, der som led i uddannelsen skal ud i praktik, og det manglede bare, at arbejdsgiverne ikke skulle tage praktikanter, uden at de skal forgyldes ekstra for det. På det punkt synes jeg det er betænkeligt, det, der står i redegørelsen. Der står jo, at man går ind for, at arbejdsgiverne skal have en opmuntring. Jeg vil da gerne høre, hvad det er for en opmuntring, regeringen tænker sig at give arbejdsgiverne, men det kræver ikke så meget fantasi at forestille sig, at det er en eller anden form for tilskud på linje med alle de andre arbejdsgivertilskud, der er givet gennem årene.

Venstres tre beslutningsforslag er vi imod, og det er nok ikke overraskende. Et af hovedsagerne med disse tre forslag er jo netop at styrke og bevare mesterlæren, og det har vi vendt os kategorisk imod, lige fra EFG blev indført. Det eneste formål med beslutningsforslag nr. B 71 er simpelt hen dette, så det vil jeg ikke knytte yderligere kommentarer til.

Beslutningsforslag nr. B 70 drejer sig om at forhindre, at der inden for sundheds- og socialområdet bliver tale om en EFG-uddannelse. Det vil vi heller ikke være med til at stemme for og heller ikke for de praktikantordninger, som venstre gerne vil have i stedet. På den anden side vil jeg sige, at vi vil ikke tage stilling for en EFG-uddannelse på social- og sundhedsuddannelsernes område, før vi ser, hvad det konkrete forslag faktisk kommer til at gå ud på. Vi vil ikke på nuværende tidspunkt på nogen måde lægge os fast og love, at vi vil støtte dette forslag. Det vil afhænge helt af udformningen.

Endelig er det sidste venstreforslag, beslutningsforslag nr. B 61, et lidt mere teknisk forslag i mange punkter, men hovedlinjen i det er igen dels at styrke mesterlæren på linje med EFG-uddannelserne, også omkring praktikpladser og lærepladser, dels at give arbejdsgiverne endnu større tilskud end dem, der allerede er tale om. Det er klart, at det vil VS ikke være med til.

Jeg vil gerne slutte af med noget meget positivt og sige, at vi kan stemme for punkt 7 i venstres beslutningsforslag nr. B 61, forslaget, som går på, at tilskud til private virksomheder ved ansættelse af unge afskaffes.

Bertel Haarder (V):

Som forslagsstiller for to af de forslag, som skulle have været til behandling umiddelbart efter denne debat, men som nu behandles under dette punkt i stedet for, har jeg fået lidt ekstra taletid, og den vil jeg bruge til et par kærlige, men faste bemærkninger til de to ministre, som vi har under behandling i dag.

En avis beskriver i dag arbejdsministeren som en tør svamp, som suger til sig af ideer fra alle sider for at sætte unge i arbejde. Jeg ville måske have foretrukket billedet en tør pimpsten, for det virker ikke, som om han rigtig har suget noget til sig endnu. Men lad os acceptere det med svampen; så vil jeg bare bede forligspartierne, som arbejdsministeren hele tiden skal bygge på i sin mangel på handling, om at tænke på, at en svamp skal klemmes, for at der kan komme noget ud af den igen, og det er forligspartiernes opgave at klemme arbejdsministeren, for han har fået masser af ideer og forslag her i salen, og når det ser så sørgeligt ud for de unge, skyldes det bl.a. arbejdsministerens store passivitet. Det er vi nødt til at fastholde.

Jeg indrømmer, at arbejdsministeren har talt utrolig meget, talt og talt, men helt konkret, når OECD og vismændene kommer og siger: vi må have gjort noget ved dette med startløn, har arbejdsministeren så gjort noget ved det? Nej, det vil han overlade til organisationerne, skrev han i et brev til mig, og når organisationerne har afgjort det her til foråret, kan han jo ikke gøre noget ved det før om 2 år, vil han skrive til mig, når jeg spørger ham om det samme i maj måned, så der bliver åbenbart ikke gjort noget.

[Bertel Haarder]

Når det kommer til spørgsmålet om lønnen på beskæftigelsesprojekterne, som har været et problem, fordi beskæftigelsesprojekterne lokker de unge væk fra fornuftige uddannelsesforløb, er der så sket noget dér? Nej, vi har ikke set, at der er sket noget dér, på trods af at også arbejdsministerens partifæller i kommunerne har klaget over, at tilstanden er sådan, at man lokker de unge væk fra fornuftige uddannelses tilbud.

Jeg vil også påpege, at arbejdsministeren ved sit medlemskab af regeringen har et medansvar for den økonomiske politik, der er ført, og som naturnødvendigt må sætte de unge i den situation, at de ikke kan få job, for sådan går det altid, når arbejdsløsheden breder sig. Vi har af skiftende finansministre tre år i træk fået bekræftet på spørgsmål efter spørgsmål, at en erhvervsvenlig politik, som øger konkurrenceevnen med f.eks. 5 pct., på 4 år giver 50.000 nye arbejdspladser, alt andet lige, foruden en vis forbedring af betalingsbalancen. Det kan altså lade sig gøre. Påstandene om, at en erhvervsvenlig politik blot fører til øgede profitter og ikke til flere arbejdspladser, som man kan læse i LOs husstandsomdelte ØD-avis i disse dage, strider mod alt, hvad regeringens egne økonomer har fortalt os i svar til folketingets politisk-økonomiske udvalg.

Hr. Ib Christensen citerede arbejdsministerens udtalelse til Information, som gik på, at økonomerne i indpakkede vendinger skulle anbefale at bruge arbejdsløshed imod inflationen. Det forekommer mig, at økonomerne i OECD og i det økonomiske råd og regeringens egne økonomer har haft adskillige råd til arbejdsministeren og hans kolleger, som kunne reducere arbejdsløsheden, og som regeringen let havde kunnet få flertal for i denne sal, men som man ikke har villet lytte til, fordi man har ment, at andre ting var vigtigere. Og det er da politisk set helt i orden og meget normalt, at partierne vælger, hvad de finder er vigtigst, men vi vil have lov til at påstå, at de unges arbejdsløshed åbenbart ikke har stået særlig højt på regeringens prioriteringsliste, siden vi trods økonomernes råd ikke er kommet videre, end vi er.

Ifølge Berlingske Tidende vil arbejdsministeren give 30-35 kr. i løntilskud pr. time til alt muligt, som bl. a. teaterarbejdere og andre kan finde på. Vi foreslår noget, der kunne føre til en uddannelse, som vi ved der er

brug for på længere sigt, nemlig en forhøjelse af løntilskuddet til lære- og praktikpladser, men dér er der jo ikke sket noget. Vi foreslår en forhøjelse af det maksimale beløb, der kan gives. Vi foreslår, at virksomheder, som ikke har haft lærepladser før, men som nu går ind på at få det, skal have en ekstra god startordning, fordi arbejdsformidlingskontorerne derved så at sige får flere kunder i butikken, flere at henvende sig til. Det var da ting, som arbejdsministeren kunne have gjort for lang tid siden, og som vi også har nævnt ved forskellige lejligheder, bl. a. i det forslag om ungdomsuddannelserne, vi lagde frem sidste år. Men der er jo ikke sket noget på dette felt, det må vi da have lov til at bebrejde arbejdsministeren, der er ansvarlig for, at der ikke er sket noget.

Til ære for undervisningsministeren har jeg medbragt en rapport, som jeg tror hun genkender, nemlig den grå rapport med det sorte indhold fra januar sidste år, som fortalte os, at undervisningsministeriet bruger ¼ mia kr. på dobbeltuddannelser fra midten af 1980'erne, og det er ¾ mia kr. om året. Det er en tragisk historie. Den blev behandlet efter Radioavisen i går aften, hvor en hr. Sven Scharling fra administrationsdepartementet forklarede, at gennemsnitsalderen for dem, der påbegynder en social- og sundhedsuddannelse i dag, er blevet 22 år, hvor det tidligere var 18 år. Forklaringen er, at der er sådan en trængsel, at man for at samle tilstrækkeligt med points må tage først én uddannelse for at samle points til at komme ind på den næste uddannelse, og så står man jo og tager pladsen op for de andre, der kommer bagefter. På den måde har altså undervisningsministerens pointsystemer, som hun er ansvarlig for, et stort medansvar for, at vi fortsat har denne vældige kødannelse i uddannelsessektoren. Jeg gør opmærksom på, at selv ifølge arbejdsministerens beregninger findes der 63.000 pladser pr. årgang. Vi påstår, at tallet ligger betydeligt højere, men det er dog et ganske betydeligt antal pladser, der findes pr. årgang.

Forklaringen på, at der alligevel er pladsmangel, er, at de unge tager to uddannelser oven på hinanden, og det fik vi beskrevet i alle ender og kanter. I forligsteksten omkring ungdomsuddannelserne fra sidste forår skrev vi oven i købet som det allerførste, at ministeren har givet tilsagn om, at hun vil ændre

[Bertel Haarder]

pointssystemerne, så vi undgår disse dobbeltuddannelser. Mit spørgsmål lyder: hvad har ministeren så gjort helt konkret? Jo, der er sket én ting: optagelseskriterierne på børnehav- og fritidspædagogseminarierne er ændret takket være et forslag, som en række partier hjalp venstre med at få vedtaget sidste forår. Det er der sket, og det takker vi for. Vi takker også for, at sagen blev ekspederet i fuld forståelse med både ministeren og embedsmændene. Men er der andet helt konkret, der er gjort, jfr. at Amtsrådsforeningen jo også har lavet en længere rapport om disse ting, hvor man taler om nøjagtigt de samme ting, som venstre havde med i sit oplæg i sin tid, bl. a. aldersgrænser, og man nævner sågar forpraktikken som en mulighed? Men har ministeren gjort noget? Nej.

Vores forslag om forpraktik på sundheds- og socialuddannelserne har jo den usigelige fordel, at det er gratis for det offentlige, det sparer penge for de unge, og det skaber en hel masse nye pladser på kort sigt, tilmed på felter, hvor der er mangel på arbejdskraft, jfr. de problemer man har haft på dele af den tidligere åndssvageforsorgs institutioner og andre steder. Der er jo plads til de unge på disse felter, og en oplagt mulighed var at lade dem komme i gang med en forpraktik, hvor de oven i købet tjener en løn, ser, hvad det hele drejer sig om, erhverver modenhed og motivation, og så kan de gå i gang med en teoretisk uddannelse senere hen i stedet for at tilbringe ventetiden på et gymnasium eller en handelsskole eller en teknisk skole, hvor de tager pladsen op for andre og blot går og venter på at få points nok til at komme ind på den ønskede sygeplejerskole. Det er en så indlysende idé, og den var nævnt i venstres oplæg fra for et år siden. Nu har vi gjort det til et selvstændigt forslag for dog at forsøge at få denne tanke kørt igennem og få et flertal overbevist om det rigtige i den. Den er som sagt nævnt i Amtsrådsforeningens oplæg som en mulighed.

Den hr. Sven Scharling fra administrationsdepartementet, som jeg nævnte, sagde udtrykkeligt i går, at det, vi havde brug for, var en mulighed, hvorved de, der går ud af skolen og gerne vil ind i sundheds- og socialsektoren, kan komme det ad en vej, der ikke fører dem gennem alle de uddannelsessteder, hvor de blot tager pladsen op for andre for at samle points. Jeg har aldrig hørt et mere

varmhjertet indlæg til fordel for dette forslag. Jeg vil gerne høre helt præcist, hvad ministeren siger til det.

Jeg vil gerne takke hr. Ole Vig Jensen – undskyld hr. formand, men jeg troede, jeg havde lidt ekstra tid, fordi jeg talte om de næste 3 forslag også.

Formanden:

Det var også bevilget af min forgænger.

Bertel Haarder (V):

Det var det vel. Kan jeg få et halvt minut mere?

Formanden:

Ja, ja, der kan siges meget på et halvt minut.

Bertel Haarder (V):

Der kan siges meget på et halvt minut, ja.

Jeg vil sige tak til hr. Ole Vig Jensen for hans særdeles konstruktive bemærkninger, og i den ånd mener jeg, at vi kan få et godt samarbejde om disse ting, fordi også hr. Ole Vig Jensen jo krævede handling og sagde, at han havde været imod, at forpraktikken blev afskaffet i sin tid. Der er klar bane for fornuftig handling for dynamiske ministre i dette spørgsmål, det har denne debat jo vist. Venstre har såmænd ikke større ambitioner med sine forslag, end at de kan vise, at der altså er noget, som i en fart kan give nogle pladser, hvis blot ministrene vil gribe mulighederne.

Når vi lægger så meget vægt på disse forslag af ofte midlertidig karakter, skyldes det jo, at vi står over for et midlertidigt problem mere end et langsigtet problem, og den hr. Scharling, som jeg ikke kan lade være med at citere, nævnte også i går, at problemet er, at vi vil have bygget alle disse erhvervsskoler og indviet dem netop på det tidspunkt, hvor der ikke er elever til dem længere. Det sagde han, jeg må bede ministeren tro på mine citater, jeg refererer faktisk i dette øjeblik rigtigt her fra talerstolen, men det var ikke ministerens embedsmand, det var finansministerens embedsmand, og det gør måske en forskel i den henseende.

Jeg vil derfor anbefale disse mere kortsigtede foranstaltninger, som gør, at vi med det samme på arbejdsmarkedet, både på det pri-

[Bertel Haarder]

vate arbejdsmarked i form af lærepladser og på det offentlige arbejdsmarked i form af forpraktik, kan gøre plads for de næstfølgende par meget store årgange for derved på én gang at skaffe plads til dem og samtidig undgå at få overkapacitet på længere sigt.

Derfor vil jeg anbefale venstres forslag til velvillig overvejelse hos de to ministre.

(Kort bemærkning).

Mimi Jakobsen (CD):

CD skulle jo have et par manende ord med på vejen fra hr. Bertel Haarder om det økonomisk forlig, vi har indgået, og hvor få vi havde løst af problemerne for de unge. Må jeg lige gøre hr. Bertel Haarder opmærksom på, at det nu snart er et år siden, venstre indgik et forlig, der vedrørte de 16-19-årige og deres uddannelsesmuligheder, og det er ikke CD, der har indgået det forlig. Jeg synes ikke, man skal begynde at give bolden videre. Lad os være enige om, at nogle problemer ligger under arbejdsministeren, andre under undervisningsministeren, men jeg ser meget gerne, at venstre fortsat yder en indsats for at få løst de problemer, der ligger bare på det område, man har indgået forlig om dér.

Må jeg så lige sige om de to konkrete ting, hr. Bertel Haarder nævnte, den lavere betaling til de unge og aflønningen på beskæftigelsesprojekterne, at ved begge dele drejer det sig om overenskomster, som er meget svære at gribe ind i, hvilket hr. Bertel Haarder udmærket ved, og så kan jeg i øvrigt referere til, at det i forliget klart står aftalt, at man finder en ordening med hensyn til beskæftigelsesprojekterne.

(Kort bemærkning).

Bertel Haarder (V):

Ja men det er jo netop, fordi venstre var forligsdeltager, at vi nu er nødt til at gøre, hvad vi kan for at klynge ministrene op på det, som vi dengang troede der nu skulle gang i, men som der ikke rigtig er sket noget med. Hvem er nærmere til det end jeg, der var ordfører, som stillede forslaget, og som fik ministeren med på den tekst, som hed: dette med dobbeltuddannelserne skal vi gøre noget ved; der skal indføres perioder med praktik, og her tænkte vi på forpraktik, det

vidste ministeren udmærket. Jeg kan ikke se, hvorfor hun skulle have noget imod det. Det er derfor, vi nu prøver at holde hende fast på det.

Jeg vil gerne understrege over for fru Mimi Jakobsen, at vi har godt lagt mærke til, at regeringen i de ting, der nu siges, alene henvender sig til fru Mimi Jakobsens parti og andre midterpartier, og derfor sagde jeg dette med, at svampen, der åbenbart suger ideer til sig ifølge Berlingske Tidende, skal I huske at klemme, så der kommer noget ud fra den; ellers tror jeg ikke, der handles.

Til sidst om overenskomsterne: hvis ikke vi skal tale om, hvad der skal komme ud af overenskomsterne for de unges skyld nu, ved jeg egentlig ikke, hvornår vi skal tale om det.

(Kort bemærkning).

Mimi Jakobsen (CD):

For det første er jeg da selvfølgelig hr. Bertel Haarder taknemmelig for, at han dog erkender, at man ikke løser problemerne på 14 dage, selv om man er deltager i et forlig. Det gælder for hr. Bertel Haarders parti, som det gælder for CD.

Må jeg sige om overenskomsterne: ja men vi kan da godt tale om dem, men nu har vi fra CDs side gang på gang opfordret arbejdsministeren til at tie stille, så længe overenskomstforhandlingerne stod på, og derfor mener vi faktisk, det er et meget dårligt tidspunkt for arbejdsministeren at begynde at blande sig.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det er al den snakken om at trykke på svampen, der kalder mig herop, for det er helt givet, at venstre har fået trykket svampen ganske rigeligt. Jeg sidder og overvejer, om jeg skal klage til præsidiet, eller hvad jeg skal gøre, for det er lykkedes venstre totalt at dreje denne debat fra at være en arbejdsløshedsdebat til at være en undervisningsdebat ved at gå ind nu i stedet for at have ventet og så have taget de 3 forslag bagefter.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

[Arne Melchior]

Jeg vil blot erindre om, at en tør svamp ikke kan bruges til noget som helst andet end at lave en plamage på tavlen.

(Kort bemærkning).

Bertel Haarder (V):

Jeg vil gerne undskylde over for fru Lilli Gyldenkilde, at vi overhovedet er her.

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg er glad for, at vi lige fik slået fast, at det også er en arbejdsløshedsdebat, for jeg har nemlig et brandgodt forslag til arbejdsministeren.

I denne sal har vi brugt utrolig mange timer til at diskutere, hvordan vi kunne regulere danskernes forbrug ved at beskatte det. Hvor ofte har regeringen ikke sagt, at nu bruger danskerne for meget, nu skal der lægges noget mere skat på, så vi sætter forbruget ned? Det burde kunne lede arbejdsministeren direkte over til, at hvis man lemper beskatningen af arbejdskraft, således at arbejdskraft bliver billigere, så bliver der forbrugt noget mere arbejdskraft. Det er noget, jeg mener man skulle tage fat på at diskutere med vores nye minister for skatter og afgifter, om ikke man kunne forøge forbruget af dansk arbejdskraft ved at lempe beskatningen af arbejdskraft. Det er således, at hver eneste times arbejde i Danmark er fordyret med 15–20 kr. af den statsafgift, der ligger på den, i nogle tilfælde endda måske med 25–30 kr., men gennemsnitsfordyrelsen for hver times arbejdskraft ligger vel på en 15–20 kr., og hvis man kunne få den fjernet, er det klart, at der kunne sælges meget, meget mere dansk arbejdskraft. Vi vurderer det til al den arbejdskraft, som en 400.000–500.000 mennesker har. Denne idé være hermed stillet gratis til rådighed for arbejdsministeren: skaf noget mere forbrug af dansk arbejdskraft ved at lempe statsafgiften for dansk arbejde!

Undervisningsministeren (Dorte Bændsen):

Jeg kan være enig med fru Lilli Gyldenkilde i, at denne drøftelse har drejet sig meget til at være en uddannelsesdebat i stedet for at være en arbejdsløshedsdebat. Selvfølgelig hænger tingene sammen, og helt undgå at komme ind på uddannelsesspørgsmål i denne sammenhæng kan vi ikke, men også jeg

kan beklage, at de tre venstreforslag er gledet ind på den måde i behandlingen, at de ligesom har fået en overvægt.

Men da det nu er sket, er jeg også nødt til at svare på en række af de uddannelsesspørgsmål, der har været rejst, og det vil altså sige, at jeg kommer til at forstærke indtrykket af, at det bliver en uddannelsesdebat og ikke en arbejdsløshedsdebat, hvad jeg så kan beklage. Jeg håber, at arbejdsministeren senere retter indtrykket op.

Jeg vil godt starte med at takke for den generelt positive modtagelse, som langt de fleste af ordførerne har givet hele det uddannelsesmæssige afsnit i denne redegørelse, og jeg skal gøre nogle enkelte bemærkninger til ordførerne for de forskellige partier.

Jeg vil godt begynde med fru Grethe Fenger Møller, som rejste nogle spørgsmål om, hvad der var af praktikpladsbehov – jeg tror, fru Grethe Fenger Møller sagde nu og til sommer – og jeg kan sige, citeret efter hukommelsen, at praktikpladsbehovet i dag beløber sig til omkring 5.000 praktikpladser, og at vi nok vil stå med brug for ca. 10.000 praktikpladser til sommer, når de nye hold melder sig. Der vil over en 3-årig periode formentlig blive brug for et sted omkring 20.000–25.000 praktikpladser, således som der også er redegjort for i arbejdsministerens redegørelse.

Fru Grethe Fenger Møller var inde på spørgsmålet om voksnes adgang til EFG, og herom kan jeg oplyse, at der er generel enighed om, at vi på EFG-området skal have det, der hedder § 30-lærlinge på mesterlæreområdet, altså netop at voksne skal have adgang på særlige vilkår til EFG-uddannelserne. Der er en generel enighed om det, men spørgsmålet er for øjeblikket ved at blive forhandlet mellem arbejdsmarkedets parter og de råd og organer, som er inde i proceduren, når det gælder tilrettelæggelse af de faglige uddannelser.

Så noterede jeg mig med overordentlig glæde fru Grethe Fenger Møllers bemærkning om, at økonomien ikke må være hindrende for, at man kan påbegynde et basisår. Det er en betragtning, jeg kan være aldeles og 100 pct. enig i. Jeg skal kun nævne, at det hidtil har været et problem, at der ikke i dette folketing har været et flertal for dette synspunkt, og netop på den baggrund har jeg med så meget større interesse noteret mig

[Undervisningsministeren]

bemærkningen fra det konservative folkeparti.

Hr. Lawaetz kom med nogle bemærkninger om, at vi havde behov for nogle bestemte typer af mennesker i de kommende år, vi havde behov for smede, snedkere, tømrere og for folk, der kan betjene maskiner, og det behøver de ikke at have studentereksamen til. Jeg er for så vidt enig i dette synspunkt, men jeg bliver nødt til at tilføje til hr. Lawaetz, at disse mennesker behøver en faglig uddannelse; det er derfor nødvendigt, at vi sørger for en faglig uddannelse. Men det drejer sig altså om en faglig uddannelse, som fremskridtspartiet klart har demonstreret at de ikke ønsker at give disse unge mennesker, og de demonstrerede det sidst, da de i maj, tror jeg det var – eller var det april – 1980 stemte imod den store ekstraordinære udvidelse af de erhvervsfaglige uddannelser.

Fru Lilli Gyldenkilde udtrykte sig også positivt om uddannelsesafsnittet og berørte specielt – så vidt jeg erindrer, var det fru Lilli Gyldenkilde – spørgsmålet om kvindernes placering. Jeg skal ikke bruge tiden her til at gentage, hvad der er oplyst før om, hvad der gøres med henblik på at styrke kvindernes mulighed i uddannelserne, men jeg vil godt nævne en enkelt ting, nemlig at direktoratet for erhvervsuddannelserne, så vidt jeg erindrer i november sidste år, sendte en cirkulærskrivelse til amtskommuner og til arbejdsformidlingskontorer, hvori man meget kraftigt henstillede, at midlerne til de ekstraordinære lære- og praktikpladser administreres sådan, at de sikrer en væsentlig større kvindeandel, end det hidtil har været tilfældet. Og for ikke blot at lade det stå ved henstillingen har vi også meddelt, at vi her i løbet af det første halvår 1981 vil prøve at tage en efteranalyse på, hvorvidt dette initiativ har båret frugt.

Hr. Ole Vig Jensen efterlyste nogle synspunkter omkring analyseudvalget vedrørende støtte til unge og spurgte, hvor langt det var i sit arbejde. Jeg kan sige, at det er meget tæt på at være afsluttet, men det er jo altså, som jeg har oplyst før fra denne talerstol, et analyseudvalg, et tværministerielt udvalg på embedsmandsplan, og så forestår der jo nogle overvejelser i regeringen omkring dette arbejde, når det foreligger. Men jeg kan ganske bekræfte, at hensigten med at nedsætte dette udvalg har været at forsøge at gøre, skal vi

sige disse midler aktive, dvs. at anvende dem, så de animerer til uddannelse.

Med hensyn til bemærkningerne om højskolen, som hr. Ole Vig Jensen nok vil vide at jeg ikke er meget uenig i, vil jeg dog godt gøre den bemærkning, at der jo rent faktisk i dag er adgang for unge arbejdsløse til at søge højskoleophold. Vi kan jo nok ikke tvinge dem, og vi bør heller ikke tvinge dem ud dertil, hvor der er tomme pladser. Mig bekendt bruges ordningen i relativt stor udstrækning af unge arbejdsløse.

Fru Marianne Bentsen-Pedersen er – det kan hun jo drøfte med fru Lilli Gyldenkilde – heller ikke helt uden skyld i, at dette måske kan blive en uddannelsesdebat, for jeg tør nok love for, at hele uddannelsessektoren blev taget op. Det har fru Marianne Bentsen-Pedersen og jeg diskuteret før her, og jeg skal ikke gå ind i alle detaljer.

Jeg kan gentage, hvad jeg har sagt før, nemlig at vi søger at undgå at uddanne på områder, hvor vi ved at der er tale om en massiv arbejdsløshed, hvor vi ikke vil have nogen jordisk chance for at skaffe beskæftigelse til de færdiguddannede. Vi søger i stedet – det fremgår også af redegørelsen fra regeringen – at udvide på områder, hvor vi ved at der er gode beskæftigelsesmuligheder. Det gælder, hvis vi ser på de videregående uddannelser, ingeniøruddannelserne, en række teknikumuddannelser, det gælder de erhvervsproglige og erhvervsøkonomiske uddannelser og en række andre uddannelser. Det må være en opgave at forsøge at styrke uddannelsessektoren dér, hvor der er beskæftigelsesmuligheder, at undgå at uddanne folk til livstidsarbejdsløshed.

Fru Marianne Bentsen-Pedersen spurgte også, hvordan det går med EFG-udbygningen. Citeret lidt efter hukommelsen kan jeg sige, at i 1979 udbyggede vi EFG-uddannelserne med ca. 2.000 pladser, i 1980 udbyggede vi med ca. 5.000 pladser, og i 1981 er der altså tale om en udbygning på 3.000 pladser. Ved siden af dette var der tale om udbygning af andre uddannelser, tekniske uddannelser og eksamensuddannelser af forskellig art, beregnet for de samme aldersgrupper, men den specifikke EFG-udbygning er som her nævnt.

Spørgsmålet er jo rejst flere gange i denne debat, det bliver rejst fra tid til anden: hvorfor udbygger vi ikke noget mere? Det er jo –

[Undervisningsministeren]

det tror jeg alle i dette hus er enige om – virkelig en god investering at investere i det ordinære uddannelsessystem, men jeg må sige, at vi nok har spændt dette system til grænsen for, hvad det kan bære. Der er måde med, hvor voldsomt og hvor stærkt en ekspansion inden for et uddannelsessystem kan foregå. Skolerne klarede det sidste år, og jeg er overbevist om, at de også vil gøre deres yderste for at klare det i år, men det er en overordentlig stor belastning af skolerne, at de hvert år skal foretage en så stor udbygning. Dertil kommer det helt reelle problem at skaffe lærere nok, og det vil sige at få uddannet lærere nok til hele det tekniske område.

Vi står altså med nogle begrænsninger dér, så jeg må sige, at det, der er lavet i 1980, og det, der bliver lavet nu i 1981, nok er overgrænsen af, hvad der forsvarligt kan lade sig gøre. At man så kunne have ønsket sig, at denne udbygning havde fundet sted allerede for flere år tilbage, så at vi ikke havde hobet så stort et behov op, skal jeg være den første til at erkende, men det kan jo altså ikke nytte noget at græde over fortids spildte mælk.

Fru Marianne Bentsen-Pedersen spurgte konkret om Amagerskolen. Jeg kan sige, at der er taget beslutning om, at der skal laves en skole, som skal dække jern og metal, bygge og anlæg og HK, tror jeg det er. Der er ikke taget konkret beslutning om placeringen af den. Det er et spørgsmål om, hvad der er af muligheder for placering. Der pågår nogle forhandlinger for øjeblikket, men altså selve principbeslutningen om, at skolen skal laves, er taget.

Fru Karen Højte Jensen gav udtryk for, at nytænkning var nødvendig, og det kan jeg kun give tilslutning til, det er jeg helt enig i. Men jeg bliver nødt til at sige, at det eksempel, fru Karen Højte Jensen talte om, nemlig at man kunne tænke sig mulighed for kombinerede praktikpladser, altså ikke er et udtryk for nytænkning, for det er en mulighed, der eksisterer allerede under de nuværende bestemmelser.

Så var der også spørgsmålet om det tværfaglige basisår og dets muligheder, hvornår der kunne ske noget på det område. Jeg kan sige, at det for øjeblikket er til drøftelse i erhvervsuddannelsesrådet, og før det har ført sine overvejelser til ende, kan vi ikke komme

videre i den sag. Det er derfra, udspillet skal komme.

Fru Mimi Jakobsen var inde på spørgsmålet om holdstørrelser, og det har en række andre talere også været. Jeg skal også komme tilbage til det senere, men jeg vil godt her sige, at vi selvfølgelig skal se på holdstørrelser og kapacitetsudnyttelse, men det løser nu altså ikke alle problemerne. Jeg vil godt understrege en anden side af denne sag, og det er, at vi også har behov for en geografisk udbygning af de erhvervsfaglige skoler, og derfor vil hr. Bertel Haarders forslag om at sige stop for bygning af skoler i hvert fald medføre en fortsat forvridning mellem gymnasiet og de erhvervsfaglige uddannelser. Der er ikke over 25 km til et gymnasium i dag, der er op til 50–60 km til en teknisk skole, og det er klart, at den kendsgerning vrider uddannelsesvalget over mod gymnasiet, simpelt hen fordi det er nemmere at nå. Så der vil af geografiske årsager blive behov for at bygge nye skoler. Jeg må sige, at vi langtfra er nået op på den kapacitet, vi på den lange sigt har brug for. Det blev ligesom antydnet, at vi fra 1984 ville have overkapacitet på grund af faldet i antallet af 16–17-årige, men det er ikke tilfældet.

Hr. Steen Folke gjorde opmærksom på, at 4.000 pladser er for lidt. Jeg tror, jeg har redegjort for, hvorfor det ikke er mere på dette område.

Så sagde hr. Steen Folke, at udbygningen af pladser til mesterlæren var et knæfald for venstre. Jeg vil godt forklare, hvorfor man udbygger pladser til mesterlæren. Det sker ganske enkelt i respekt for den beslutning, der er taget i dette hus, om, at arbejdsmarkedets parter skal være medbestemmende vedrørende de erhvervsfaglige uddannelser. Så længe arbejdsmarkedets parter mener, at der skal være mesterlære inden for visse fag – hr. Steen Folke ved godt, at jeg håber, at arbejdsmarkedets parter hurtigt kommer til en beslutning om at overgå til det enstrengede system, sådan som Jernet jo har gjort det – at mesterlæren skal eksistere jævnsides EFG-uddannelserne, er det en simpel og naturlig pligt for os at sørge for, at der er uddannelsesmuligheder til de mesterlærlinge. Andet ville ganske enkelt være uanstændigt.

Hr. Steen Folke spurgte mig også om kapacitetsudnyttelsen og citerede lidt overraskende, hvad jeg havde sagt i udvalget. Det

[Undervisningsministeren]

troede jeg egentlig ikke man gjorde, men jeg skal gerne stå ved citaterne fra udvalget. Det, jeg sagde i udvalget, var, så vidt jeg husker, til hr. Bertel Haarder, og dér gik jeg imod hans synspunkter, som var en meget firkantet tro på, at man kunne løse alle kapacitetsproblemer for de erhvervsfaglige uddannelser ved at tage 3 eller 5 mere ind på hvert hold. Jeg prøvede i et langt samråd at forklare hr. Bertel Haarder, hvorfor det ikke kunne lade sig gøre.

Men at hr. Bertel Haarders model ikke lader sig gennemføre, skal ikke føre til, at vi ikke ser på, om vi her i 1981, 1982 og 1983, hvor vi ved at vi står med en stor pukkel af 16-17-årige, ekstraordinært kan tage nogle flere ind ved foranstaltninger, vi under normale forhold måske ikke ville synes var ønskværdige. Der vil inden for visse områder være mulighed for at få en enkelt eller to mere på holdene. Der vil, hvor det drejer sig om udbygning af nye skoler, være mulighed for at indrette dem inventarmæssigt, maskinparkmæssigt således, at der i stedet for at være 12 måske kan være 13 eller 14 elever. Der vil være mulighed for at sige: ja men der er normalt og generelt et vist frafald i starten af basisåret, og kan vi sikre, at dette frafald bliver fyldt op, så basisholdene ikke kommer til at køre med en lav kvotient hele året igennem? Alt sammen ud fra den betragtning, at det dog er bedre at få dem ind end at gøre, som vi måtte gøre sidste år: at afvise omkring 5.000 unge og sige til dem: I kan desværre ikke få en uddannelse.

Jeg mener, at man bør lægge sin fantasi i blød og overveje, hvad der er af muligheder på dette område i disse år, hvor presset – det er jo altså 3 år, det drejer sig om – er ekstraordinært stort.

Hr. Bertel Haarder var inde på administrationsdepartementets rapport. Jeg synes ikke, vi skal tage det bal op én gang til. Jeg har unægtelig nogle gange gjort hr. Bertel Haarder opmærksom på, at jeg ikke er enig i den rapport. Jeg betragter ikke den omstændighed, at et ungt menneske går i 10. klasse og derefter tager en EFG-uddannelse eller en gymnasiuddannelse, som en dobbeltuddannelse, i hvert fald ikke en uønskværdig dobbeltuddannelse, således som administrationsdepartementet gør det. Det er en lang debat, vi har ført den før, og jeg synes måske nok, at vi skulle lade den ligge i dag.

Så vil jeg bruge nogle minutter til at kommentere de 3 forslag fra venstre, som på lidt mærkværdig vis nu er blevet taget ind i redegørelsesdebatten.

Jeg vil om forslag nr. B 61 om fremskaffelse af lære- og praktikpladser med et lettere omskrevet citat af hr. Bertel Haarder fra sidste forår sige, at det mest fornuftige, der er i dette forslag, drejer sig om ting, der allerede er sat i gang eller er under overvejelse. Spørgsmålet om lære- og praktikpladser er som bekendt fremdraget i regeringsredegørelsen, og jeg kan være ganske enig med hr. Fogh Rasmussen i, at der bør gøres en særlig indsats på dette område. Men om denne indsats skal gøres og skal udformes, som det er foreslået i venstres forslag, synes jeg nok er en noget anden sag.

Nu har vi haft overordentlig kort tid. Der har været meget hastværk med at få denne sag på dagsordenen, så vi har haft meget kort tid til at foretage beregninger på det. Men de løselige beregninger, vi i ministeriet har foretaget over punkterne 1 og 2 i dette forslag, tyder i hvert fald på, at det her fremsatte forslag vil beløbe sig til – hvis vi regner med praktikpladssituationen sidste år og 2.000 ekstraordinære pladser, det er vel ikke for meget at regne med – ekstraudgifter på op imod 60 mill. kr. for stat og kommuner. Det synes jeg er et relativt kostbart forslag, ikke mindst når man tænker på, at det kommer fra et parti, der går så kraftigt ind for offentlige besparelser, som venstre gør det.

En lang række andre af de punkter, der er nævnt, har også været inddraget. Det gælder f. eks. spørgsmålet om proceduren for godkendelse af lære- og praktikpladser. Derom kan jeg oplyse, at jeg allerede i efteråret har rettet henvendelse til de faglige udvalg om at overveje, om kriterierne for godkendelse af lære- og praktikpladser kan gøres smidigere. Det fremgår også af arbejdsministerens redegørelse, at han er inde på overvejelser om, hvordan godkendelsesproceduren kan forenkles. Jeg kan da nævne, at Arbejdsgiverforeningen og LO her i januar har rettet en henvendelse helt svarende til den, som jeg lige har sagt at jeg har sendt til de faglige udvalg.

Med hensyn til spørgsmålet om en kampagne for oprettelse af lære- og praktikpladser kan jeg give den oplysning, at jeg i efteråret anmodede bestyrelserne for handelssko-

[Undervisningsministeren]

ler og tekniske skoler og fagkomiteerne ved disse skoler om at gøre en ekstraordinær indsats. Jeg har fået overordentlig mange positive reaktioner på dette initiativ, hvilket har vist mig, at der ud over landet gøres et stort stykke arbejde i så henseende. Jeg kan oplyse, at erhvervsuddannelsesdirektoratet i samarbejde med bl. a. statens informationstjeneste og erhvervsuddannelsesrådet og en række andre er i gang med at undersøge mulighederne for en egentlig markedsføringskampagne.

Forslaget nævner et område, hvor initiativer allerede er sat i gang. Jeg tænker på spørgsmålet om en, skal vi sige hårdere udnyttelse af erhvervsskolernes ressourcer. De punkter, forslagsstillerne peger på: en mere fleksibel undervisningstid og forhøjelse af kvotienterne, tyder dog på en noget forenklet opfattelse af, hvorledes undervisningen på skolerne tilrettelægges og afvikles.

Jeg vil godt her sige, at vi med forøget styrke fortsætter det arbejde med at få mere ud af ressourcerne, som vi altså allerede startede sidste år. Jeg vil også sige, at det ikke er begrænset til de forslag, der fremsættes i venstres forslag nr. B 61.

Må jeg om det andet forslag, nr. B 70, venstre har fremsat i dag, der foreslår, at vi skal opgive planerne om EFG på sundheds- og socialuddannelserne og i stedet indføre forpraktik, sige, at efter min opfattelse er der ikke en sådan sammenhæng mellem indførelse af forpraktik og udvidelse af EFG-uddannelserne på social- og sundhedsområdet, at arbejdet med at undersøge disse muligheder for at lave EFG-uddannelser bør opgives. Hverken vurderinger af, hvilke uddannelser der er brug for på social- og sundhedsområdet, eller overvejelser om, hvorledes uddannelserne kan gennemføres på kvalificeret måde, giver noget belæg for det fremsatte forslag.

Lad mig i anledning af hr. Bertel Haarders bemærkninger fra talerstolen om, at forpraktikken var så meget bedre end det pointsystem, der skulle føre til, at man kunne komme ind på den ønskede sygeplejeskole, sige, at det synes jeg var et skidt eksempel at bruge. Dels er pointsystemet mig bekendt ikke indført på sygeplejeskolerne, dels hører sygeplejeskolerne hjemme i amterne, og jeg forstod på hr. Bertel Haarder, at det netop var med amterne i ryggen, han kom med denne

kritik. Hvis man vil starte en kritik af optagelsen på sygeplejeskolerne, synes jeg, at hr. Bertel Haarder skulle vende skytset mod amterne, for det er dem, der er ansvarlige for det. Der er ikke noget fælles optagelsessystem på sygeplejeskolerne. Det administreres overordentlig individuelt fra skole til skole, så vidt jeg er orienteret.

Jeg vil dernæst gøre nogle få bemærkninger om det sidste forslag, venstre lægger frem, nr. B 71, om adgangen til at tegne lærekontrakter. Jeg er ikke i stand til at sige ret meget pænt om det. Den måde, problemet stilles op på, er efter min vurdering ganske overordentlig demagogisk. Det er ikke rigtigt, at regeringen ønsker at begrænse antallet af lærekontrakter, eller at der derved bliver færre unge, der får en uddannelse. Tværtimod må man vel selv hos venstre indrømme, at uddannelseskapaciteten, takket være de anstrengelser, der har været udfoldet fra regeringens side gennem de senere år, ikke i mange år har været så stor, som den er nu.

Lad det så endda være. Men forslaget rummer en undertone, som jeg finder overordentlig ubehagelig – en antydning af et angreb på det princip, der mere end noget andet har gjort, at danske erhvervsuddannelser, vil jeg godt sige, er blandt de bedste i verden, bl. a. på grund af princippet om, at tilrettelæggelsen sker i et samarbejde mellem det offentlige og arbejdsmarkedets parter. Det skuffer mig uægtelig at se endnu en gang, at venstre forlader den linje, man selv var med til at lægge ved EFG-loven, nemlig at det er faget, der har en væsentlig indflydelse på, hvilken uddannelsesstruktur man skal have. Jeg kan have mine tvivl om den begejstring, arbejdsmarkedets parter – og det gælder begge arbejdsmarkedets parter – vil være i stand til at mobilisere omkring dette forslag.

Det er klart, at et valg med hensyn til uddannelsesstrukturen må ske med respekt af de økonomiske rammer, det offentlige har opstillet. Men det er jo også det, der sker gennem den procedure, EFG-loven anviser, ved at det er undervisningsministeren, der godkender overgangen til et enhedssystem på grundlag af en indstilling fra det faglige udvalg, erhvervsuddannelsesudvalget og erhvervsuddannelsesrådet, hvor jo netop fagets folk har sæde.

[Undervisningsministeren]

Jeg vil godt endnu en gang slå fast – det kan øjensynlig, når man læser bemærkningerne til venstres forslag, ikke gøres for tit – at EFGs basisår ikke er en teoretisk skoleuddannelse, som skoletrætte elever flygter fra. Det er netop en uddannelse, der giver de unge mennesker mulighed for at opleve og gøre erfaringer inden for det hovederhvervsområde, de har valgt, og for at få begyndende faglige færdigheder, så de har et mere realistisk grundlag at foretage det endelige valg på. At bruge udtrykket »nyere pædagogiske tanker« om det at vende tilbage til lærlingeuddannelsens introduktion til faget er unægtelig at vende tingene helt og aldeles på hovedet. Hr. Bertel Haarder ryster på hovedet. Men har hr. Bertel Haarder glemt, at en af de væsentligste årsager til, at vi fik EFG-uddannelses-systemet, var, at 30 pct. af samtlige lærekontrakter blev afbrudt i prøvetiden? Det siger noget om problemet for de unge mennesker, at de har brug for en periode at føle sig frem og finde ud af, om det er det, at have nogle valgmuligheder, så det ikke er et valg én gang for alle, hvor de enten må igennem den tragedie og det problem, det er at skulle bryde en lærekontrakt, eller må hænge på et fag, om hvilket de har erkendt, at det ikke var det, de ønskede her i tilværelsen.

For så vidt angår ændring af princippet om, at man først skal hjælpe dem, der har påbegyndt en uddannelse, til at gøre denne færdig, så vil jeg klart afvise venstres tanker. Det må i en situation, hvor vi ulykkeligtvis endnu ikke har mulighed for at hjælpe alle, være naturligt, at den, der har påbegyndt en uddannelse, får hjælp, således at den kan gøres færdig.

Jeg sagde for lidt siden, at jeg ikke kunne sige ret meget pænt om dette forslag. Men jeg kan måske finde en enkelt lille bitte ting, jeg kan sige noget godt om, selv om man også her – det er i punkt 3 – unægtelig kører begreber og forhold inden for de forskellige uddannelser overordentlig godt sammen.

Det pæne, jeg vil sige, er, at grundtanken om en samordning naturligvis er rigtig. Det er da også gennemført inden for en lang række områder og en række fag, og der arbejdes videre med at udvide dette samvirke. F. eks. er undervisningstiden inden for en række EFG-andendelsuddannelser omlagt til 40 timer pr. uge, og skoleperioderne er koordineret med lærlingenes skoleophold. En

fuldstændig samkøring på alle felter er naturligvis ikke mulig, så længe man har to uddannelsessystemer på dette område. Det skulle glæde mig, om vi kunne nå frem til, at vi kun havde ét fagligt uddannelsessystem. Så kunne vi lettere få plads og ressourcer til at opfylde det løfte, som vi – og med »vi« mener jeg også venstre – gav de unge sidste sommer, nemlig at alle unge skal have en reel mulighed for at få en uddannelse.

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Midt i den på venstres foranledning fremkaldte overordentlig interessante debat om forpraktikproblemer inden for social- og sundhedsuddannelserne skal jeg med risiko for at afspore forsamlingens interesse vende tilbage til arbejdsløshedsproblemerne.

Det, der er baggrunden for vores diskussion her i dag, er en alvorlig, ja, man fristes til at sige uhyggelig situation beskæftigelsesmæssigt. Vi har på nuværende tidspunkt en gennemsnitlig samlet arbejdsløshed på ca. 10 pct. af den erhvervsaktive arbejdsstyrke, det vil sige, at hver 10. dansker i gennemsnit berøres af arbejdsløshedsproblemet. Men vi ved, at et langt større antal end de 10 pct. berøres af arbejdsløsheden. På et år berøres mere end 600.000 mennesker, det vil sige ¼ af arbejdsstyrken, i større eller mindre omfang af arbejdsløsheden.

Af disse udgør de unge et særlig alvorligt og særlig tungt problem. Ca. 70.000 af de arbejdsløse eller knap 30 pct. er unge under 25 år. Vi ved, at arbejdsløsheden rammer denne gruppe særlig føleligt, fordi de for manges vedkommende endnu ikke uddannelsesmæssigt eller arbejdsmæssigt har vundet fodfæste på arbejdsmarkedet. Vi ved også, at der er en anden særlig hårdt ramt gruppe på arbejdsmarkedet – der findes i den gruppe i øvrigt også mange unge – og det er de langtidsarbejdsløse, dem med mere end ét års arbejdsløshed bag sig. Vi ved, at den gruppe i dag udgør 35.000–40.000.

Man kunne af debatten i dag få det indtryk, at arbejdsløsheden alene var et dansk problem. Til det er jeg nødt til at sige, at det er det ikke. Arbejdsløshedsproblemerne rammer alle lande. Inden for OECD-området har vi i redegørelsen gjort opmærksom på, at der i løbet af godt et år er sket en stigning fra ca. 20 millioner arbejdsløse til ca. 25 mil-

[Arbejdsministeren]

lionser arbejdsløse, og at desværre intet på i hvert fald kort sigt tyder på en ændring i positiv retning.

Jeg bliver også nødt til at sige, at en række af de lande, der fører en økonomisk politik, som politiske partier i dag har anbefalet som et universalmiddel til at afskaffe arbejdsløsheden, har langt større beskæftigelsesproblemer, end vi kender til i Danmark. Jeg tror ikke, at man skal foregøgle sig, at man ved f. eks. at slå ind på den engelske vej: skære kraftigt i de offentlige udgifter, øge profitterne stærkt i erhvervslivet og så klare problemerne over en stram pengepolitik, har noget universalmiddel til at løse arbejdsløsheden – tværtimod.

Men selv om problemet er internationalt i karakter, fritager det ingen i denne sal eller i dette land for et ansvar for at yde det maksimale af, hvad der kan ydes for at få tallet ned, enten ved at skabe arbejdspladser eller ved at skabe uddannelsespladser, der senere kan føre til arbejdspladser.

Jeg synes, det er positivt og tjener folketiltinget til ære, at der i næsten alle partiernes ordføreres indlæg blev demonstreret en vilje til at opnå dette mål, nemlig at yde det maksimale af, hvad der kan ydes, for at nedbringe arbejdsløsheden. Man bør måske gøre en enkelt undtagelse, venstresocialisterne, for at være helt fair. Når man lytter til hr. Kurt Hansen, kan man få det indtryk, at det værste, det mest nederdrægtige, der kan overgå en arbejdsløs i det danske samfund, er et tilbud om arbejde. Men bortset fra denne frygt for arbejde til de arbejdsløse er det det modsatte, den positive vilje, der har præget indlæggene fra partierne. Selv hr. Bertel Haarder kan i en svag stund komme til at sige noget positivt om problemerne.

Jeg tror, at denne positive vilje hos partierne fra det konservative folkeparti og ud til socialistisk folkeparti afspejler grundlæggende holdninger og forventninger i befolkningen. Vi møder, når vi taler med arbejdsmarkedets parter, en meget betydelig vilje til at nå resultater, og i de konkrete forslag, der er lagt frem fra regeringens side, og som hr. Bertel Haarder kun havde hånsord tilovers for, er der tale om en massiv opbakning fra arbejdsmarkedets side til at nå et resultat på dette grundlag. Jeg kan sige, at noget tilsvarende gælder kommunerne. Jeg tror, at det afspejler befolkningens holdning. $\frac{3}{4}$ af de

adspurgte gav til kende på befolkningens vegne i en opinionsundersøgelse for nylig, at efter deres opfattelse var arbejdsløsheden det absolut alvorligste samfundsproblem. Jeg tror, at denne holdning i befolkningen har fundet vej ind i folketinget, og debatten her i dag har givet dette udslag.

Men den har ikke blot givet dette udslag. Vi kan også i de forhandlinger på det private arbejdsmarked, som nu for de fleste områders vedkommende står foran deres afslutning, se en lignende optagethed i forhold til arbejdsløshedsproblemerne. De afstemningsresultater, der nu foreligger, demonstrerer med al ønskelig tydelighed, at det store, det alt overvejende flertal af lønmodtagere i det danske samfund prioriterer arbejdsløshedsbekæmpelsen over alt andet, og at der i de resultater, man har opnået i overenskomstforhandlingerne på arbejdsmarkedet fra begge sider er givet løsning af beskæftigelsesvanskelighederne en førsteprioritet.

Af nogle af de tal, der er blevet nævnt i offentligheden om resultatet på arbejdsmarkedet, kan man få det indtryk, at det set ud fra et konkurrenceevneforbedrende synspunkt er et ringere resultat end det, der er opnået ved de svenske forhandlinger. Hertil kan jeg kun sige, at vi selvfølgelig er parate til at belægge det med tal og beregninger. Efter vores vurdering ligger resultatet på det private arbejdsmarked i Danmark betydeligt under det resultat, der er opnået i Sverige, og det vil altså sige, at det i forhold til det svenske resultat skulle give en forbedring af den danske konkurrenceevne.

Dette kan også understrege noget, som jeg tror det er vigtigt at slå fast. Vi løser ikke arbejdsløshedsproblemerne i Danmark alene igennem uddannelses- og beskæftigelsesinitiativer, uanset hvor fornuftige disse måtte være. Der må en bredt anlagt strategi til. Regeringen har fremlagt og fået tilslutning i folketinget til en beskæftigelsesplan for 1981 på ca. 5½ mia kr., hvoraf halvdelen direkte tager sigte på at styrke erhvervenes situation. Vi har i et samarbejde med en række partier gjort fremskridt for at opnå en forbedring af situationen inden for bygge- og boligområdet, og vi må fortsætte disse bestræbelser i lyset af de uhyggelige beskæftigelsestal, der tegner sig i denne sektor.

Vi har i forbindelse med forhandlingerne om landbrugets fremtidige forhold og andre

[Arbejdsministeren]

erhvervsforhold taget skridt til at bedre erhvervenes konkurrenceevne, og vi vil selvfølgelig, hvor det overhovedet er muligt, bestræbe os på at følge denne linje op.

Vi må også internationalt i et samarbejde med andre lande tilstræbe at vende den økonomiske udvikling, for det er halsløs gerning at forestille sig, at vi i Danmark isoleret betragtet ad den økonomiske politiks vej kan vende udviklingen alene. Det kan vi kun gøre i et samarbejde med andre.

Jeg skal til sidst i min indledning sige, at det for os er meget vigtigt, at bekæmpelsen af arbejdsløsheden ikke blot bliver et anliggende mellem de politiske partier og arbejdsmarkedets parter og de kommunale organisationer og regeringen, men at det bliver et anliggende for den enkelte i lokalsamfundet, for det enkelte kommunalbestyrelsesmedlem, for den enkelte borger, for den enkelte familie, for den enkelte faglige organisation og virksomhed at bidrage til at løse beskæftigelsesproblemerne i vort samfund. Jeg tror, det fornuftigste, vi kan gøre, er at lægge nogle rammer frem, som kan bruges lokalt til at sætte noget i gang, fremfor at vi udtænker alle løsningerne for folk på forhånd.

Man har beskyldt redegørelsen for at være for traditionel, idet man har sagt, at det jo er traditionelt at fremskaffe 11.000 nye uddannelsespladser inden for erhvervs- og arbejdsmarkedsuddannelserne. Det er jo frygtelig traditionelt at fremskaffe 25.000 nye lærepladser. Det er uhyggeligt traditionelt, ja nærmest udtryk for vanetænkning, at sikre, at ingen langtidsledige skal gå ledige mere end 1 år. Det er jo forfærdelig traditionelt. Vi vedkender os gerne, at nogle ideer bygger på kendte mekanismer. Selv om man beskylder os for at være traditionelle, kan det være nødvendigt og fornuftigt at udbygge. Jeg tør nok sige, at hvis ikke vægten havde ligget på udbygning af erhvervsuddannelserne, på fremskaffelse af lære- og praktikpladser, på fremrykning af tidspunktet for jobtilbuddet, så ville alle ordførerne her i dag og med fuld ret være faldet over den stakkels regering og sagt: hvorfor gør man ikke noget ved erhvervsuddannelserne, praktikpladsproblemet og jobtilbuddet til de langtidsledige? Når regeringen gør det, ja, så bliver vi også anklaget for det, men sådan er livets vilkår formentlig herinde.

Dette at vi satser på traditionelle ting som praktikpladser, uddannelsespladser og jobtilbud til de langtidsledige, skal imidlertid ikke skjule, at der også er nye ting i denne redegørelse. Vi har taget tanken om jobskabelse op – i øvrigt en tanke, der stammer fra det af hr. Bertel Haarder så højt elskede OECD, hvor vi har modtaget inspiration fra andre lande til gennemførelse af ordninger af den art, som vi gerne vil have ind under jobskabelsen.

Hvad er det, der ligger i jobskabelsesordningen? Ja, der ligger ganske enkelt det synspunkt, at når staten går ind og støtter arbejdsløshedsunderstøttelsen, vi betaler jo mere end 90 pct. af dagpengebeløbet i forbindelse med arbejdsløshedsunderstøttelsen, når staten betaler halvdelen af bistandsudgifterne, så bør der også være mulighed for, at staten kan sætte arbejde i gang i lokale samfund eller give tilskud til, at der kommer arbejde i gang på områder, hvor der uden dette statstilskud ingen aktivitet bliver.

Det er et ofte fremsat ønske fra såvel borgerligt styrede kommuner som fra socialdemokratisk styrede kommuner, at hvis kommunerne, hvis det lokale samfund får mulighed for at sætte ting og sager i gang, så vil man kunne klare i hvert fald en del af arbejdsløshedsproblemerne. Regeringen vil gerne give lokalsamfundet denne chance.

Jeg vil som sagt gerne sige tak til partierne for den meget positive modtagelse af forslagene. Lige fra fru Grethe Fenger Møller til fru Lilli Gyldenkilde var der en vilje til og et ønske om at opnå resultater. Jeg ved selvfølgelig godt, at der var mange kritiske bemærkninger til enkeltheder, men skal man være fair og gøre billedet op, tegner der sig i denne sal et klart flertal for en udbygning af erhvervsuddannelserne. Jeg tror, at selv hr. Lawaetz fra fremskridtspartiet og venstresocialisterne ikke udtalte sig imod det. Man kunne næsten få indtryk af, at det er vi alle enige om. Der er altså et klart flertal for udvidelsen af erhvervsuddannelsespladserne.

Jeg tror, at der er et lige så klart flertal for fremskaffelse af lære- og praktikpladser. Jeg tror også, at der er et klart flertal, det fremgik også af debatten her i dag, for fremrykning af tidspunktet for jobtilbuddet. Endelig tror jeg, at der på basis af den filosofi, jeg nævnte før, nemlig at staten i et samarbejde med private virksomheder skulle kunne give

[Arbejdsministeren]

støtte til arbejde i lokalsamfundet, som ellers ikke bliver udført, også er et ønske om at nå til resultater, plus at der i debatten kom sådanne ideer frem – jeg tænker her på hr. Bolvigs og andres ideer – som der også burde være flertal for i denne sal, sådan at denne debat, som en af ordførerne udtrykte det, ikke kun blev en studiekredsøvelse, men bliver optakten til gennemførelse af konkrete og håndgribelige resultater.

Jeg tror, det var hr. Arne Melchior, der sagde, at mine evner ikke var af overjordisk art, men af den mere jordisk betonedede karakter, og at jeg i modsætning til statsministeren ikke rakte op over skyerne ved udarbejdelse af disse ideer, og at man ligesom fik indtryk af, at der var et modsætningsforhold mellem det, vi her lægger frem, og det, statsministeren tidligere har sagt. Jeg synes, man skal gøre sig klart, hvad det var statsministeren sagde. Statsministeren sagde, at målet må være, at ingen går arbejdsløs mere end et halvt år, før der gives et jobtilbud. Hvad er det, vi gør i denne redegørelse? Det er, at vi kommer frem til en situation, og vi tror, det er realistisk at komme frem til den situation, hvor der kun går ét år, før der fra samfundets side gives et jobtilbud til den langtidsarbejdsløse. Jeg synes derfor, at det er uberettiget at ville skyde kiler ind mellem statsministeren og redegørelsen. Der er en klar overensstemmelse i det sigte, der har ligget fra statsministeren, og i den redegørelse, regeringen her har afleveret.

Til gengæld tiltroede hr. Fogh Rasmussen mig telepatiske evner, og det er jeg selvfølgelig smigret over, idet hr. Fogh Rasmussen mente, at beskæftigelsesredegørelsen fra regeringens side var inspireret af de venstreforslag, der først fremkom betydeligt senere end regeringens redegørelse. I kraft af, forstod jeg, en eller anden telepatisk indsigt i venstrefolks tankegang, når den er bedst, skulle jeg altså have ladet mig inspirere af venstre til at gøre det, som vi nu har lagt frem, og som venstre derefter i sine egne forslag har gentaget.

Jeg vil nødig skændes med hr. Fogh Rasmussen om disse telepatiske materier og vil selvfølgelig glæde mig over, at også venstre vil gøre noget for at løse erhvervsuddannelsesproblemerne, men er det særlig hensigtsmæssigt at løse disse problemer, som venstre lægger op til det, gennem forøgede statslige

og kommunale tilskud til private virksomheder? Er det ikke bedre, som også Arbejdsgiverforeningen og andre erhvervsorganisationer har sagt det, at lade den private sektor selv bære den økonomiske byrde ved fremskaffelse af disse pladser? Vi tror det.

Jeg vil gerne til hr. Kurt Hansen og andre, der har været inde på spørgsmålet om, hvordan man fremskaffer lære- og praktikpladser i den private sektor, hvor hr. Kurt Hansen gav indtryk af, at det nærmest var frivilligt for den private sektor, sige, at det, der ligger i regeringens oplæg, er en pligt for den private sektor til at oprette et antal praktikpladser, og det skønner vi er ca. $\frac{3}{4}$ af de praktikpladser, der er nødvendige. Det skal være en pligt for det private erhvervsliv, men vi har sagt, at det skal have afgørende indflydelse på, hvordan denne pligt udformes i praksis. Det, vi fra samfundets side må sikre os, er blot, at pladserne bliver oprettet. Det vil sige, at kan vi ikke nå til enighed med dem i en fornuftig forhandling, så må vi lovgive om dette spørgsmål. Så er der nogle, der vil sige: ja men det er jo trusler. Nej, det er at undgå den trussel, der består i, at mange unge lokkes ind i en erhvervmæssig uddannelse og bremses i deres bestræbelser på at få en uddannelse, i og med at de ikke kan skaffe sig selv en praktikplads siden hen.

Vi har diskuteret mange muligheder i den forbindelse, og jeg vil da gerne give folketingets arbejdsmarkedsudvalg og andre relevante udvalg indtryk af, hvad det er, vi vil spille ud med over for arbejdsmarkedets parter, og de ideer, arbejdsmarkedet har nævnt over for os i så henseende. Afgørende for regeringen er, at problemet bliver løst.

Hr. Fogh Rasmussen gav indtryk af, at hovedvægten i regeringens hidtidige indsats over for ungdomsarbejdsløsheden lå på, forstod jeg, arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger. Det er en fortegnet fremstilling. Hovedvægten i regeringens og i øvrigt folketingsflertallets indsats over for de unge ligger på uddannelsessiden. Vi bruger 6 mia kr. om året til ordinære, almindelige ungdoms- og erhvervsorienterede uddannelser. Heroverfor skal den arbejdsmarkedspolitiske indsats ses, som især tager sigte på dem, det af den ene eller den anden grund ikke lykkedes at få med i det almindelige uddannelsessystem. Den går kun op til $\frac{1}{10}$ af dette tal på 6 mia kr., så man kan i høj grad sige, at vi priorite-

[Arbejdsministeren]

rer erhvervsuddannelserne meget højt i denne forbindelse.

Vedrørende spørgsmålet om jobtilbudsordninger kan jeg bekræfte det, hr. Søren B. Jørgensen har sagt, om, at det skal dreje sig om ordinære løn- og ansættelsesvilkår, at der skal være tale om en nettoudvidelse af arbejdsstyrken, og at der vil være den sædvanlige indflydelse for de ansattes valgte repræsentanter til at påse, at disse ting er i orden.

Jeg skal sige til hr. Kurt Hansen, som var meget bange for, at der nu skulle indføres nye sanktioner, at der er intet nyt i det, regeringen har sagt, i forhold til hvad vi sagde i foråret. Vi påtænker altså ikke nye sanktioner.

Jeg forstod på flere ordførere, at dette at rykke et jobtilbud frem skulle være en særlig trussel mod kvinderne, fordi man i mange tilfælde fandt ud af, at de havde børnepasningsproblemer, der gjorde det umuligt for dem at modtage et jobtilbud. Derfor måtte de sige nej, og så var jobtilbudsordningen, forstod jeg, med til at tvinge kvinderne ud af arbejdsmarkedet.

Jeg er nødt til at sige, at det er en forkert fremstilling. Det er ikke jobtilbudsordningen, der har skabt børnepasningsproblemerne. Derimod kan jobtilbudsordningen være med til at afdække de reelle problemer og derfor give mulighed for, at man kommer i gang med at løse dem. Spørgsmålet om børnepasning kan ikke klares på arbejdsmarkedet. Arbejdsformidlingen, faglige organisationer, vil gerne medvirke, også med rimelige frister og vejledninger osv., men det må først og fremmest være et samvirke mellem den enkelte og de kommunale myndigheder om at klare dette problem.

Hvis filosofien om, at man blev tvunget ud af arbejdsmarkedet, når man fik et jobtilbud, var rigtig, så var den værste trussel mod kvinderne på arbejdsmarkedet jo, at vi afskaffede arbejdsløsheden, for så ville der være jobtilbud fra første dag, og så ville alle kvinder ryge ud af arbejdsmarkedet fra første dag. Det viser kun, hvor tosset denne tankegang er konstrueret, og det er heller ikke overraskende, den er nemlig forkert.

Med hensyn til jobskabelsesordningen tror jeg at flere ordførere brugte det udtryk, at det var et vagt formuleret afsnit i redegørelsen, og man spurgte, om det var, fordi vore

tanker var vage, eller blot fordi formuleringerne var vage.

Til det spørgsmål vil jeg gerne sige, at vi opfatter det ikke som vaghed, vi opfatter det som åbenhed i debatten. Vi tror nemlig, at der er mange skær, dette skib kan kuldsejle på. Vi tror, at en alt for religiøs diskussion om kommunal produktion eller ikke kommunal produktion, konkurrenceforvridning eller ikke konkurrenceforvridning, ødelægger det principielt vigtige og rigtige i sagen, nemlig at man i lokalsamfundet kan sætte aktiviteter i gang på energiområdet inden for vedvarende energi og isolering, sætte aktiviteter i gang inden for byfornyelsesområdet, sætte aktiviteter i gang inden for miljøområdet, sætte aktiviteter i gang inden for genbrugsområdet i et positivt samarbejde mellem kommuner og lokale myndigheder og lokale virksomheder. Denne tankegang i sig selv er så positiv, at den nyder bred støtte i befolkningen, og derfor bør den selvfølgelig realiseres, hvori-mod tingene, hvis vi kører ind i alt for mange religiøse problemstillinger, desværre efter min erfaring ryger på gulvet.

Vi vil selvfølgelig i forhandlingerne prøve at konkretisere det her. Vi vil selvfølgelig prøve at gøre energiordningerne mere operationelle for kommunerne, og vi vil gøre det samme på miljøområdet. Vi vil selvfølgelig også bruge de ideer, der har været nævnt her i debatten og i offentligheden, om at sætte ting og sager i gang, vi ved ellers ikke bliver gennemført. Hr. Bolvig har i dag med støtte fra flere andre ordførere nævnt produktion af lavteknologiske hjælpemidler til udviklingslandene som en af de ting, man kunne tage med her. Jeg er enig, men jeg vil gerne forudskikke, at jeg håber, at der vil være mange andre og positive ideer.

Så siger man – jeg tror, det var hr. Arne Melchior, der udtrykte frygt for dette – at der består en fare for, at man tager arbejde fra små virksomheder ved at sætte disse ting i gang. Jeg vil gerne sige til det, at det er ingen tilfældighed, at regeringen har lagt vægt på – i øvrigt efter forslag fra Håndværksrådet – at der, hvor det overhovedet er muligt, etableres et samarbejde med mindre virksomheder om løsningen af disse problemer. Vi tror også, at det for de unge og for de langtidsarbejdsløse og andre, der kan komme ind i billedet, er en fordel at være i et normalt arbejdsmiljø med mulighed for

[Arbejdsministeren]

varig ansættelse, fremfor at vi opbygger kunstige arbejdssituationer. Det eneste kriterium, den eneste begrænsning for, hvad man kan sætte i gang, er efter vores opfattelse, at man ikke ad denne vej må stjæle arbejde fra andre. Vi mener, at de lokale arbejdsmarkedsnævn vil være de bedste til at vurdere, om der bliver taget arbejde fra andre.

Jeg har endnu ikke overvejet, hvilken konkret udformning det sidste punkt skal have; der foregår en livlig offentlig debat om spørgsmålet, det fremgik jo også af ordførernes bemærkninger her i dag, men jeg tror ikke, man kommer uden om at give det lokale arbejdsmarked en betydelig indflydelse ved disse foranstaltninger. Holder vi det udenfor, holder vi fagforeningerne, holder vi arbejdsgiverne uden for disse ting, så får vi dem som fjender i stedet for allierede, naturlige forbundsfæller i kampen mod arbejdsløsheden.

Jeg tror, det var fru Grethe Fenger Møller, der rejste spørgsmålet, om ikke man burde begrænse sin indsats sådan, at man alene så på de unge. Det synspunkt kan der selvfølgelig argumenteres for, og fru Grethe Fenger Møller vil se, at vi i uddannelsesafsnittet har givet de unge en meget høj prioritet.

Jeg vil gerne sige til fru Lilli Gyldenkilde, at de tilsagn, det løfte, vi har givet om at placere kvinderne stærkere, så man får et forhold mellem kvindernes andel af arbejdsløsheden og kvindernes andel af tilbuddet om uddannelse, står regeringen fortsat ved.

Jeg vil gerne sige til fru Grethe Fenger Møller, at man her kan se, at vi prioriterer de unge meget, meget højt. Men når det kommer til spørgsmålet om de langtidsledige, når det kommer til spørgsmålet om at skabe arbejde, som ellers ikke ville blive udført i vores samfund, så tror vi ikke, det er en fordel alene at se på de unges situation. Så er det vigtigt at blande kortene, og det viser erfaringerne af de hidtidige aktiviteter også.

Hr. Arne Melchior spørger, hvad det her giver, hvor meget beskæftigelse, hvor meget effekt der er i det. Ja, beregningerne omkring disse ting er noget sikrere end så mange andre beregninger, der udføres herhjemme. Jeg kan sige, at når de 3 første dele af planen, altså uddannelsespladser, lære- og praktikpladser og fremrykning af tidspunktet for jobtilbud, lægges sammen, altså den del af det, der er stillet konkrete forslag om, så er

effekten et sted mellem 43.000 og 45.000 helårsarbejdspladser. Vi skal selvfølgelig gerne over for folketinget fremlægge de dokumenterede beregninger på dette felt.

Men dertil kommer, hvad vi kan opnå gennem en bedre udnyttelse af den eksisterende kapacitet inden for uddannelseinstitutionerne, og alt hvad vi kan tage ind på jobskabelsesordning, uddannelse ved afskedigelse og begrænsning af overarbejde – jeg vil gerne sige til hr. Arne Melchior: både inden for den offentlige og inden for den private sektor – og hvad vi kan finde frem til af andre forslag. Jeg har sagt, at målsætningen må være 70.000–80.000 arbejdspladser, og det mener jeg ikke er en urealistisk målsætning. Vi mener også, at vi kan argumentere overbevisende for, at de initiativer, vi her taler om, og som jo allerede i 1982 vil koste 1½ mia kr., vil være selvfinansierende, hvis det lykkes at få den private sektor, hvad alle partier bortset fra venstresocialisterne jo ønsker, til at bære sin del af byrden ved at løse arbejdsløshedsproblemet.

Jeg skal slutte med på regeringens vegne endnu en gang at sige tak til partierne for den positive modtagelse og de mange konstruktive ideer, der har været lagt frem, og som vi gerne vil overveje nærmere.

Mange mennesker sidder formentlig tilbage med det synspunkt eller den holdning, at det hele nærmest er håbløst, at det ikke er muligt at løse arbejdsløshedsproblemerne. Selv om vi sætter fornuftige uddannelsesinitiativer, erhvervspolitiske og andre initiativer i gang, kan vi ikke løse arbejdsløshedsproblemet, og en følelse af passivitet og opgivelse kommer til at præge mennesker.

Jeg vil gerne sige til det, at det er rigtigt, at vi ikke kan løse det alene her i landet, vi skal have internationalt samarbejde, men vi kan gøre meget i Danmark, vi kan gøre meget selv. Tænk blot på situationen i 1979: til trods for en nettotilgang til arbejdsmarkedet på 40.000, altså 40.000 nye på arbejdsmarkedet i 1979, faldt arbejdsløshedsstallet med 50.000, altså en nettoforbedring af beskæftigelsessituationen eller arbejdsløshedsituationen med 90.000 på et år. Heraf forklarer efterlønnen og de mange beskæftigelsesinitiativer den anden halvdel.

Det viser altså, at det er muligt at gøre noget i dette land, og vi tror, det kan lade sig gøre, hvis den tilstrækkelige vilje til samar-

[Arbejdsministeren]

bejde er til stede. Jeg synes, debatten her i dag har været et vidnesbyrd fra alle partiers side – minus ventresocialisterne, måske venstre, måske ikke venstre – om, at man vil nå et resultat.

(Kort bemærkning).

Kurt Hansen (VS):

Arbejdsministeren kom indledningsvis i sin lange svartale med nogle demagogiske udgydelser mod VS, som jeg mener det er vigtigt at tage ved vingebeinet fra starten af, netop at vi ikke ville være med til at tage del i bekæmpelsen af arbejdsløsheden.

Indledningsvis i min tale ridsede jeg en række områder op, hvor det ville være muligt at sætte en virkelig omfattende beskæftigelse i gang. Det var inden for den kollektive trafik, det var på daginstitutionsområdet, det var inden for det almenyttige boligbyggeri, jeg konkretiserede, efter hvilke principper vi forestillede os dette arbejde sat i gang. Vi sagde, at det skal være en ét hundrede procent afsætningssikret produktion, for at det ikke skaber arbejdsløshed i det almenyttige boligbyggeri, ved andre bygningsarbejder. Vi vil ikke være med til, at pengene havner i private lommer, at der er en mulighed for privatkapitalisering. Og som det tredje punkt, at det skal være på helt normale overenskomstmæssige betingelser, ansættelsen sker.

Dette vil jeg godt have gjort helt klart, sådan at ingen kan stå tilbage med en opfattelse af, at vi ikke har en række konkrete bud på, hvad der faktisk skulle gøres.

Derefter vil jeg godt sige, at vi ikke har sagt, at der kommer nye sanktioner i forbindelse med fremrykkelsen af jobtilbudsordningen. Nej, man bruger en allerede eksisterende sanktion, der hedder at stå til rådighed for arbejdsmarkedet, også på dette område, hvad man mig bekendt ikke tidligere har gjort. Hvis jeg husker rigtigt, står der ganske klart i bemærkningerne til lovforslaget om den nugældende jobtilbudsordning, at selv om man siger nej til at modtage dette jobtilbud, så kan man fortsætte med at få sine arbejdsløshedsdagpenge. Jeg kan ikke med den formulering, der er lagt ind i redegørelsen, forestille mig, at noget tilsvarende vil stå i den nye ordning, der bliver gennemført.

Jeg bad om at få konkret at vide: hvad betyder det, at man nu skal til at vurdere

hver enkelt, der siger nej til det såkaldte jobtilbud, efter et år? Jeg er på baggrund af de erfaringer, vi har med det forhadte rådighedsbegreb, meget bange for, at det helt generelle kommer til at være, at hvis man ikke siger ja til et hvilket som helst job, så bliver man pebet ud af arbejdsløsheds-kassen – også med arbejdsministerens velsignelse.

(Kort bemærkning).

Bertel Haarder (V):

Til undervisningsministeren, der siger, at hun er uenig i administrationsdepartementets rapport, vil jeg sige: ja men det, det drejer sig om, er, at unge mennesker, der tidligere kunne få lov at begynde på en sundheds- eller socialuddannelse i 18 års alderen, nu må vente, til de er 22 år. Betyder ministerens uenighed, at hun synes, det er godt, at de skal optage pladsen for andre i flere år? Ja men hvis ministeren ikke mener det sådan, så må der da være noget om, at ideen med forpraktik var en måde, hvorpå man kunne undgå, at de optog plads i ventetiden.

Så siger ministeren, at venstre vil EFG til livs på en eller anden måde. Nej, det vil vi ikke på nogen som helst måde. Vi mener blot, det er det dårligst tænkelige tidspunkt at bremse for mesterlæren. Det er det, der er vores pointe. Vi vil ikke bremse EFG overhovedet. Jeg ved ikke, hvor ministeren har det fra, at vi vil bremse udbygningen af erhvervsuddannelserne, det har vi aldrig sagt. Det havde arbejdsministeren heller ikke misforstået, men det havde undervisningsministeren åbenbart.

Jeg vil bede ministeren om at tænke lidt på sit parlamentariske flertal. Når ministeren siger, at hun er uenig i administrationsdepartementets rapport, er hun så også uenig i den udvalgsbetænkning, som fulgte forliget om ungdomsuddannelserne, og hvori der klart stod, at der skulle gøres noget ved dobbeltuddannelserne?

Jeg vil også bede ministeren om at tænke på, om hun har et parlamentarisk flertal bag sig, når hun afviser tanken om forpraktik. Jeg gør opmærksom på, at på sundhedsområdet har venstre i og for sig heller ikke noget imod EFG. Vi siger blot, at det ikke løser det aktuelle problem overhovedet. EFG går ud på, at man starter på en skole. For at vi ikke skal bygge for mange skoler på kort

[Bertel Haarder]

sigt, som der ikke er brug for på længere sigt, så er det en god idé at sørge for, at man kan starte på arbejdspladsen i stedet for på en skole. Det er blot det, vi siger.

Ministeren siger, at vore forslag er kostbare, og nævner et enkelt eksempel på det, nemlig løntilskuddet til lærlingene. Jeg vil gøre opmærksom på, at arbejdsministeren vil give et tre gange så stort tilskud i beskæftigelsesstøtte, det kan man læse om på Magasinforsiden i Berlingske Tidende i dag. Jeg vil gøre opmærksom på, at vore forslag sparer Statens Uddannelsesstøtte, sparer byggeri og sparer driftsudgifter på skolerne. Man kan ikke vælge en billigere model end den, vi har lagt op til.

Hvad angår holdstørrelsen vil jeg henvise til det svar, vi har fået i finansudvalget, gående ud på, at man teoretisk set ved at øge holdstørrelsen med 3, fra 12 til 15, kunne få plads til alle ansøgere på EFG-skolerne. Jeg ved godt, at det kan man ikke i virkeligheden, fordi skolerne ligger et andet sted end ansøgerne, men det er alligevel tankevækkende, at man kunne opnå så meget ved den foranstaltning. Derfor glæder det mig, at ministeren ikke afviste at gå et skridt ad den vej.

Når ministeren så rigtigt forklarede SF, at der ikke er lærere nok til at udvide kapaciteten mere, end vi gør nu, så er det det bedste argument for venstres forslag om flere forpraktik- og lærepladser, for dér skal man ikke bruge så mange lærere. Det er det bedste argument, der tænkes kan.

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Det er kun af hensyn til hr. Kurt Hansen, som man jo altid må tage hensyn til, jeg har bedt om lige at måtte svare på hans korte bemærkning.

For det første er der overhovedet ingen garanti for, at der ved forøgelsen af den almenyttige byggekvote ikke tages arbejde fra andre bygningsarbejder. Det er så elementært, at selv hr. Kurt Hansen efter en vis betænkningstid bør have mulighed for at fatte rækkevidden af sit tidligere synspunkt. Regeringen er tilhænger af også i arbejdsløshedsbekæmpende øjemed at øge kvotaen for det almenyttige boligbyggeri, og hr. Kurt Hansen vil selvfølgelig vide, at vi har forøget den fra 7.000 til 10.000 i 1981, men der er ingen

garanti for, heller ikke i fremtiden, at man ikke derved flytter en del af byggeriet fra den private sektor over i den almenyttige sektor.

Så meget om det argument; det var der altså ikke meget kød på.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt man nu laver nogle sanktioner i forhold til de ledige, i forhold til, hvad der hidtil har været gældende, vil jeg sige ganske klart i forbindelse med jobtilbudsordningen, at der allerede i dag efter lovgivningen skal foretages en konkret vurdering med henblik på støtte og hjælp af den enkelte ledige efter 1 års arbejdsløshed; det ligger i § 65. Og hvad er der vel af bedre mulighed for at hjælpe den arbejdsløse i gang med et arbejde end at give ham eller hende et arbejde?

Så kommer hr. Kurt Hansen og siger: ja men så tvinger vi dem jo ud af arbejdsmarkedet, for så finder vi ud af, at de ikke har pasningsmuligheder for deres børn, og de ønsker ikke at få lige netop det arbejde, men noget andet arbejde osv., og derfor er det at give de arbejdsløse et arbejde at straffe de arbejdsløse. Jeg har efter årelang træning forstået tankegangen, men det er ikke det samme som, at jeg er enig i den.

(Kort bemærkning).

Kurt Hansen (VS):

Når der er tale om en ét hundrede procent afsætningssikret produktion, bl. a. fordi kommunerne står i kø for at få lov til at opføre almenyttige boliger, så vil der komme flere bygningsarbejdere i arbejde, og det betyder ikke, at andre bliver arbejdsløse. Sådan er det, og så kan arbejdsministeren forsøge sine bortforklaringer, de virker ikke.

Det er rigtigt, at rådighedsbegrebet eksisterer i lovgivningen som et samspil mellem §§ 61 og 65, hvor man efter et halvt år, efter et helt år, efter halvandet år osv. skal vurdere den enkelte arbejdsløse i hoved og dér, hvor vedkommende er højest, når man plukker jordbær, men det ændrer ikke ved, at der nu tales direkte om, at man skal sætte sanktioner omkring rådighedsbegrebet i sammenhæng med jobtilbudsordningen, den såkaldte jobtilbudsordning. Det er dér, det begynder at blive farligt. Jeg har forsøgt på at få fra-ristet arbejdsministeren en udtalelse om, at det ikke vil blive det generelle, at man får

[Kurt Hansen]

frataget sin arbejdsløshedsunderstøttelse, hvis man siger nej til et jobtilbud, at man fortsat kan gå og forsøge at skaffe sig et arbejde inden for ens eget fagområde, inden for ens eget geografiske område svarende til de kvalifikationer og behov og ønsker, man måtte have. Det er ikke lykkedes. Arbejdsministeren forsøger at sige, at der sker ingen udvidelser, der sker i det hele taget ikke noget i den forbindelse. Kan vi få en udtalelse om, at alle naturligtvis fortsat kan oppebære deres arbejdsløshedsunderstøttelse, når de har sagt nej til et jobtilbud, som de finder er uacceptabelt? Det er det, det handler om. Det handler om at stramme 26 ugers reglens periode op på den led, idet man tidligere kunne få arbejdsløshedsunderstøttelse i 2½ år. Nu skal man altså kun kunne få det i 1 år, og så skal man efter disse jobtræningsmodeller eller jobtilbudsmodeller, eller hvad de kaldes i øjeblikket, søge at få indplaceret folk. Vi ved, at det er nogle helt utilfredsstillende jobtilbud, der bliver givet, til lavere løn osv. Derfor er det, vi kalder det en tvangsarbejdslov. Derfor ser vi de farlige perspektiver i det.

Jeg vil godt have, at arbejdsministeren kommer herop og siger, at det ikke er meningen, der skal være sanktioner, at selvfølgelig kan man godt fortsætte med at hæve understøttelse, når man har sagt nej til et jobtilbud.

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Hr. Kurt Hansen spørger, om der overhovedet sker noget ved jobtilbudsordningen. Ja, der sker det positive, at folk ikke går arbejdsløse mere end et år, inden der bliver givet dem et jobtilbud. Hr. Kurt Hansen er meget optaget af: hvad nu, hvis de ikke vil have et jobtilbud? Ja men jeg tror da, at 95 pct. af dem, der er arbejdsløse, måske endda et større tal, ønsker at få arbejde. De ønsker at komme i gang, og derfor vil de selvfølgelig betragte jobtilbudsordningen som noget positivt.

Jeg vil gerne gentage, at der indføres ikke nye sanktioner i forbindelse med jobtilbudsordningen. Uanset om vi har jobtilbudsordning eller ej, er det en betingelse for at modtage arbejdsløshedsdagpenge på det niveau, som vi med rette – de fleste af os, i hvert fald – er stolte af at vi har herhjemme, at

den pågældende står til rådighed for arbejdsmarkedet og er aktivt arbejdssøgende. Hvis et menneske ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet af den ene eller den anden grund og ikke søger aktivt efter arbejde, så er vedkommende ikke berettiget til arbejdsløshedsunderstøttelse.

Jeg ved godt, at hr. Kurt Hansen mener, at tilværelsen skulle være helt anderledes, og at alle, uanset om de ønskede arbejde eller ej, uanset om de stod til rådighed for arbejdsmarkedet eller ej, skulle have arbejdsløshedsunderstøttelse, men sådan er ordningen ikke i Danmark. Der sker altså ingen ændringer i det gældende system. Betingelsen er stadig væk, at man skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet – som hidtil i lovgivningen.

Fjerde næstformand (Ebba Strange):

Hr. Kurt Hansen har ordet for en kort bemærkning, og så håber vi snart, dette problem er klaret af.

(Kort bemærkning).

Kurt Hansen (VS):

Rådighedsbegrebet blev indført for 2 år siden for at pynte på arbejdsløshedsstatistikkerne, for at få kvinder med børneoplysningsproblemer ud af arbejdsmarkedet, for at få dem, der ikke talte tilstrækkelig godt dansk, ud af arbejdsmarkedet, for at få dem, der er blevet syge af et job, ud af arbejdsmarkedet. Det er sådan, det har virket indtil videre. De er blevet stillet over for kravet: skaf dig selv 5 ugers arbejde; kan du ikke det, så er det bare »allez«.

Jeg er alvorligt bange for, også med de udtalelser, der er kommet fra arbejdsministeren i dag, at disse konkrete handlinger, der er blevet foretaget fra A-kasser og arbejdsformidlingskontorers side i forbindelse med rådighedsbegrebet, nu generaliseres til at gælde hele den fremrykkede jobtilbudsordning, og jeg mener, at jo mere ministeren har forsøgt at bortforklare det, jo tydeligere er det blevet, at der ligger en overordentlig stor fare for, at det generaliseres, sådan at det efter et år er umuligt at oppebære arbejdsløshedsunderstøttelse, uanset hvor uacceptabelt det pågældende jobtilbud måtte være.

Fjerde næstformand (Ebba Strange):

Vi går til anden runde.

Søren B. Jørgensen (S):

Jeg tror, alle i dag har erkendt, at vi står over for en meget, meget stor opgave. Flere, nu sidst arbejdsministeren, har sagt, at også uden for folketinget må der tages initiativer, og der findes jo mange eksempler på, at der allerede nu er initiativer rundt omkring. Lad mig pege på et par stykker. Landets største fagforbund, SiD, har rettet henvendelse til samtlige sine afdelinger ude i landet og bedt om gode ideer til den konference, man sammen med miljøministeren og Kommunernes Landsforening agter at iværksætte. Det sidste, jeg har hørt om utraditionelle initiativer, er, at enkelte lokale fagforeninger har skrevet ud til deres medlemmer og har sagt: kære venner, vi står over for et stort problem, det er spørgsmålet om praktikpladser, det er spørgsmålet om lærepladser, prøv at undersøge på din egen virksomhed, om vi har mulighed for at placere én eller to lærlinge eller EFG-lærlinge det pågældende sted. Der er altså initiativer nok, og det er i lyset heraf, mine udtalelser skal ses. Jeg tror på, at der over hele landet sidder folk, der har en idé, som kan praktiseres lokalt, men de har måske ikke navn og adresse på, hvad de kan gøre ved den idé, ud over at sætte den i avisen. Nu er det ikke alle, der kan sætte bogstaverne rigtigt sammen, men var det muligt, at man lokalt kunne køre en sådan kampagne, at man sagde: har I nogle ideer, ja men så lad os få dem ind, og lad os vurdere dem. I den forbindelse vil jeg sige til hr. Arne Melchior, at der er ingen muligheder, der skal lades uforsøgt.

Hr. Lawaetz var lidt utilfreds med, at jeg godt kunne ønske mig en sådan debat. Her vil jeg godt tilføje: en debat, der er rensset for alle de forslag, der måtte komme efter en sådan redegørelsesdebat, men hvor det drejede sig om det, der står på dagsordenen. Den kunne jeg godt ønske mig én gang om året. Det var hr. Lawaetz altså lidt utilfreds med. Men når han samtidig siger, at der fortjener at komme noget godt ud af den, så har jeg opfattelsen af, at hr. Lawaetz i hvert fald har accepteret dette.

Jeg ved ikke, hvor mange forespørgsler og hvor mange redegørelsesdebatter vi har haft indtil nu, men det er vel omkring en snes stykker, og der er emner, som – nå ja, selvfølgelig er de vigtige alle sammen, men vi

står over for et problem her, som 75 pct. af befolkningen anser for det væsentligste. Så er det vel ikke for meget forlangt, at vi i hvert fald mindst én gang om året bruger nogle timer på så vigtigt et emne.

Hr. Kaj Poulsen har klart givet udtryk for sit syn på lovforslag nr. L 52 over for hr. Lawaetz, og vi fik også til min store glæde nu fra en af forslagsstillerne, nemlig hr. Lawaetz, en vurdering af det forslag. Jeg skal ikke komme salt i et åbent sår, men jeg skal bare notere mig, at hr. Lawaetz – som er medforslagsstiller til lovforslag nr. L 52 – siger: skal vi så ikke slå en streg over alt det sludder – som hr. Lawaetz altså selv har været med til at fremsætte. Jeg må efter dette gå ud fra, at lovforslag nr. L 52, fremsat af fremskridtspartiet, tages tilbage.

Hans Jørgen Holm (V):

Arbejdsministeren var næsten ked af, at redegørelsen var blevet karakteriseret som traditionel. Jeg ville nu nok have brugt et andet ord, men jeg forstår, at det er et udtryk for åbenhed. Fra venstres side skal der såmænd ikke lyde kritik af, at regeringen udbygger en række af de kendte ordninger. Vi er enige i, at det er en god idé at kigge på jobtilbudsordningen. Vi har nogle ting, vi godt vil have bragt med ind. Vi er enige i, at vi skal kigge på udbygningen af arbejdsmarkedsuddannelserne og de erhvervsfaglige uddannelser. Der er skillelinjer, men dér er vi enige, og vi vil gerne hjælpe til med at nå frem til en løsning.

Der er en ting, som stadig væk undrer os en smule. Arbejdsministeren lagde det op, som om vi ville drive en kile ind mellem statsministeren og redegørelsen. Hele baggrunden for debatten er altså, at statsministeren kom med nogle udtalelser i Århus før jul, hvor der blev lagt op til, at nu skulle der ligesom være et gennembrud i arbejdsmarkedspolitikken. Vi kaldte arbejdsministeren til samråd i arbejdsmarkedsudvalget dengang, og når vi valgte den form, var det, fordi vi godt ville vide lidt nøjere, hvad det var, statsministeren havde tænkt på, inden vi gik ud i en diskussion. Arbejdsministeren udtalte dengang, at sagen var for alvorlig til, at der skulle slås politisk plat på den, og det er vi enige i. Derfor afventede vi denne redegørelsesdebat for at få at vide, hvad det var, statsministeren havde tænkt på. Endnu i denne

[Hans Jørgen Holm]

time, hvor vi er i gang med anden runde af redegørelsesdebatten, er det altså ikke kommet klart frem, hvad det nye, hvad det revolutionerende, hvad det gennembrydende er. Arbejdsministeren siger, at det altså er det traditionelle, der skal slås på; der er nok ikke så mange utraditionelle midler. Det er vi nok også enige i. Vi kan bruge forskellige kombinationer, men lad os holde os ved jorden. Så ville det bare være rart, om statsministeren også ville det.

I anledning af arbejdsministerens gennemgang af de forskellige ordførertaler må jeg sige, at jeg gjorde en del ud af det statistiske grundlag for redegørelsen, og jeg må sige til arbejdsministeren, at de oplysninger, der kom, tror jeg nok det ville være gavnligt om arbejdsministeren fik ajourført, for de er i hvert fald ét år gamle, de oplysninger, der kom frem. Jeg tror, situationen er noget mere alvorlig. Jeg tror, arbejdsministeren bliver nødt til at erklære, at det tal er rigtigt, jeg kom frem med, at det er hver tredje af den samlede arbejdsstyrke, der er berørt af ledighed, desværre. Derfor tror jeg også, at det er på tide, vi får taget fat, får taget alvorligt fat på at lave de konstruktive ting, der skal gøres.

Vi kan ikke løse arbejdsløshedsproblemet uden gennem den økonomiske politik, men vi kan udjævne nogle af problemerne, hvis vi vil gøre det i samarbejde.

Fogh Rasmussen (V):

En enkelt ordfører og også ministrene har beklaget, at debatten i så høj grad er kommet til at dreje sig om venstres forslag. Det skal jeg selvfølgelig ikke beklage, men tværtimod takke de ordførere, som ved deres tilslutning til venstres forslag har bidraget til at give denne debat et mere konkret indhold, end den ville have haft, hvis den alene skulle have foregået på basis af arbejdsministerens noget luftige redegørelse.

Jeg vil gerne sige til arbejdsministeren, at vi har ikke kaldt arbejdsministerens redegørelse for traditionel og afvist oprettelse af flere lære- og praktikpladser. Tværtimod, vi har stillet forslag, der netop sigter på at få oprettet flere lære- og praktikpladser. Men vi har spurgt regeringen: hvordan vil regeringen fremskaffe flere lære- og praktikpladser? Det har vi fremsat et forslag om. Vi har fremsat 12 forslag i det hele, bl. a. om tilskud til op-

rettelse af disse pladser. Nej, siger arbejdsministeren, jeg vil ikke gå med til tilskud. Det siger arbejdsministeren, selv om han på et andet felt selv har stillet forslag om timetilskud til ansættelse af unge ledige. Det, vi så må spørge arbejdsministeren om, er: ja men hvordan vil arbejdsministeren så få oprettet disse ekstraordinære lære- og praktikpladser, hvis ikke han vil følge vores forslag?

Arbejdsministeren hævdede dernæst, at jeg tillagde arbejdsministeren telepatiske evner. Telepati betyder jo overføring af følelser eller tanker fra én person til en anden uden sansernes påviselige hjælp. Jeg vil da slet ikke afvise, at arbejdsministeren har været sanselos, da han udarbejdede sin beskæftigelsesredegørelse, men han behøver i hvert tilfælde ikke at besidde telepatiske evner for at lægge sin redegørelse op ad venstres forslag, for de blev præsenteret 5 dage før arbejdsministeren redegjorde for sine tanker.

Jeg skal kun sige til undervisningsministeren, at det passer selvfølgelig ikke, at vores forslag vil koste 60 mill. kr. eller mere. Vores forslag er netop konstrueret sådan, at der alene er tale om en omdisponering af midlerne, sådan at hovedvægten nu bliver lagt på at give de unge et uddannelses tilbud fremfor blot at holde dem i varmestuer, der ikke vil forbedre deres beskæftigelseschancer på længere sigt. Det er præcis forskellen på regeringens og venstres forslag, at vi vil lægge hovedvægten på at give de unge et uddannelses tilbud, som varigt kan forbedre deres beskæftigelseschancer, medens regeringen træder videre ad de vante spor med at give de unge alene et tilbud om beskæftigelsesprojekter eller andre arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger.

Arbejdsministeren efterlyste i sin redegørelse gode ideer fra partierne. Det er det, vi i al ydmyghed har bidraget med, og det synes jeg ikke vi skulle høste utak for.

Lawaetz (FP):

Jeg vil indlede med at sige, at det er da kedeligt, hvis både hr. Søren B. Jørgensen og hr. Kaj Poulsen og eventuelt andre har misforstået mig. Når jeg siger, at det var noget sludder og vrøvl, var det min mening, at vi skulle holde op med at tale om Kunta Kinte og slavemarkedet. Det er klart, at jeg aldrig i mit liv ville sige, at vores lovforslag var no-

[Lawaetz]

get sludder og vrøvl. Vores lovforslag er fremragende. Der skal selvfølgelig pyntes lidt på det hist og her, men ideen er rigtig, og jeg havde bygget hele mit indlæg i dag op på den idé. Det tror jeg da også de to velbevagede socialdemokrater har fået fat på. Jeg startede med det og gik videre til statsministeren og sluttede med arbejdsministerens redegørelse. Der gik en rød og fornuftig tråd igennem helt fra vores forslag, som måske er det mest fornuftige, og videre frem, nemlig at man skulle give milliarderne ud til noget nyttigt. Det er jo det, vi snakker om i dag.

Jeg vil gerne som en høflig mand først henvende mig til arbejdsministeren. Jeg tænker, det var en fejltagelse, at arbejdsministeren nævnte mit navn lige i tråd med venstresocialisterne, for er der noget, vi ser forskelligt på, så er det nok dette spørgsmål.

Arbejdsministeren kom med en helt sjov udtalelse, nemlig at noget af det værste, der kunne ske for venstresocialister, var næsten, at de fik et jobtilbud. Det ser fremskridtspartiet stik modsat på. Vi vil gerne have alle mennesker i arbejde, så det var nok helt tilfældigt, at jeg røg i samme bås dér.

Mens jeg er ved venstresocialisterne, er det ganske interessant at hæfte sig ved en bemærkning, som hr. Steen Folke kom med. Den viser, hvor vanskelig hele denne debat er. Han brugte et udtryk, vi har hørt hundrede gange, at erhvervsvirksomhederne kunne profitere på lærlingene. Sådan blev der sagt: profitere. Hr. Kurt Hansen nikker bekræftende. Profitere. Er det ikke noget gammeldags noget at blive ved med at snakke om? Er det sådan, at man stadig væk tror, at lærlinge, mesterlærlinge i særlig grad, ikke bestiller andet end at hente bajere og feje gulv? Der ser man, hvor vanskelig sådan en debat er, når man er så usaglig. Det har intet med virkeligheden at gøre i dag. Hvorfor er der mangel på lære- og praktikpladser? Hvis det var sådan, at arbejdsgiverne, som de herrer tror, profiterede så enormt på dem, så havde vi jo ikke nogen mangel på lærepladser og praktikpladser. Det er, undskyld, jeg siger det, ikke en realistisk opfattelse af problemerne.

Vi har vist en positiv indstilling til visse af de ting, der har været fremme i arbejdsministerens redegørelse, fordi vi stadig synes, at grundideen er rigtig. Men jeg vil godt sige til arbejdsministeren, når han navnlig er inde

på ungdomsarbejdsløshedsbeskæftigelse, at det var måske klogt at lytte lidt til det, jeg sagde i første omgang. Nu har jeg set, at arbejdsministeren vil lave en undersøgelse over, om der er noget om det med de 18-årige, der bliver fyret på deres fødselsdag. Jeg kunne måske være lidt nærgående og sige: det er ikke nødvendigt at lave en undersøgelse; jeg vil garantere arbejdsministeren for, at jeg har ret. En gang imellem skal man måske lytte til mennesker, der har bevæget sig ude i det praktiske liv, fra de var unge. Mennesker, som også har haft deres ben på gulvet, været på en arbejdsplads. Uden at gå nogen for nær må man vel sige, at arbejdsministeren, hr. Steen Folke – det er ikke for at nævne dem i samme åndedrag – og andre nok mere er teoretikere end just lært op ude i arbejdslivet. Derfor kan man roligt lytte til mig på det punkt.

Noget andet vigtigt er, at det ville være moralsk rigtigt at lade de langtidsledige starte på en garantiløn. Det er også noget af det, jeg synes man skal lytte til.

Vi kan ikke løse alle problemer i dag, og ligegyldigt hvad der er blevet sagt af forskellige mere eller mindre gode ting, også gode ting, så må vi også have et langt sigte. Det lange sigte har vi ikke haft tid til at diskutere i dag.

Nogle detaljer. Der blev nævnt det svenske system. Det var vi ret imponeret over. Vi var ikke så enormt imponeret af den måde, hvorpå vores eget system fungerer, og jeg er ikke så sikker på, at vores kommer til at fungere, fordi man ansætter 80 konsulenter til opsøgende arbejde.

Der er en lang række aspekter, som jeg har forstået det er meningen at man nu omhyggeligt skal drøfte, og jeg har også læst mig til, at arbejdsministeren vil drøfte detaljer med andre partier, inden hans lovforslag kommer frem. Det synes jeg er positivt.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg kan forstå på ministeren, som udtrykte stor glæde og tilfredshed med, hvad der blev sagt her om redegørelsen, at ministeren må være meget nøjsom. Jeg sidder og kommer til at tænke på, at det, der ligger i denne redegørelse, svarer i penge til en tredjedel af det, forsvaret skal have i tillægsbevilling, fordi de har brugt for meget sidste år. Det er noget,

[Lilli Gyldenkilde]

der siger sig selv, at der ikke kan være noget i det her, der kan genere nogen, når det er så magert, som det faktisk er. Derfor forstår jeg ikke ministerens store begejstring.

Når jeg før gik op og sagde, at jeg beklagede meget, at det var ved at udvikle sig noget mere til en uddannelsesdebat, end jeg synes var godt, så var det ikke, fordi jeg ikke synes, man skal diskutere uddannelse, for naturligvis skal man det, og naturligvis også i denne forbindelse, for en stor del af redegørelsen drejer sig jo om uddannelse. Det, jeg lavede vrøvl over, og som jeg vil fastholde at lave vrøvl over, var, at de tre beslutningsforslag blev behandlet samtidig med redegørelsen.

Ministeren mente, at der var stor enighed om en lang række ting. Det er der også set fra vores side, f. eks. omkring EFG og omkring lære- og praktikpladser. Jeg bemærkede, at hvis ikke man når frem til en frivillig ordning vedrørende lære- og praktikpladser inden for den private sektor, vil der blive tale om lovgivning. Naturligvis vil vi være med til at se på det.

Men ministeren glemte åbenbart, at der i hvert fald var nogle kritiske bemærkninger fra min side. Ministeren nævnte ikke navne, men han nævnte noget i forbindelse med jobtilbudsordningen, som han anså for at være en tosset tankegang. Det var mig, der havde givet udtryk for den tossede tankegang. Jeg har ikke spor imod, at man siger ligeud, at det mener ministeren er en tosset tankegang. Det mener jeg også. Jeg mener, det er tosset, men det er rent faktisk virkeligheden for de mennesker, når de nu får en fremrykket jobtilbudsordning i en situation, hvor de står med børneopslagsproblemer. Hvad enten vi kan lide det eller ej, hvad enten det er en tosset tankegang, eller hvad det er, er virkeligheden, at så ryger de ud. Vi må se i øjnene, at sådan er det. Jeg mener heller ikke, at man kan løse daginstitutionsproblemet via arbejdsløshedskasserne, bestemt ikke, men hvad i alverden skal de gøre, de arme mennesker derude, når nu virkeligheden er så tosset, at det kommer til at virke på denne måde, fordi man samtidig herindefra laver nogle sparerammer, der betyder, at man ikke kan få sørget for, at de kan få passet deres børn? Det er en tosset tankegang, men det er virkeligheden, hr. minister. Desværre er virkeligheden nogle gange tosset.

Jeg skal lige huske at sige om jobtilbudsordningen, at det har beroliget mig lidt, at ministeren har sagt, at der ikke sker nogen ændringer med hensyn til sanktioner og sådan noget. Det tager brodden noget af. Vi var ikke helt venlige over for det, men hvis ikke der sker spor, er det klart, at vi er indstillet på, at det er godt, at folk får et jobtilbud så tidligt som muligt.

Jeg skal lige ofre et par ord på jobskabelsesordningen. Jeg kunne forstå på ministeren, at man egentlig ikke helt endnu havde lagt sig fast på, hvem der skulle styre disse ting ude i kommunerne. Jeg er i øvrigt enig i, at det skal laves ude i kommunerne, og jeg vil også følge op omkring appellen til, at så mange som overhovedet muligt nu kommer med de tusinde ideer til alle disse gode ting. Med hensyn til styringen af det, altså hvor det skal afprøves, om det er noget, der kan sættes i gang, er jeg enig i, at vi ikke kommer uden om Dansk Arbejdsgiverforening og LO, altså de to organisationer, som sidder fast i arbejdsmarkedsnævnet. Det er naturligt, at de er med i diskussion og drøftelse af disse ting. Det skal de være, for ellers tror jeg også der bliver vrøvl og ballade om det. Men jeg mener også, det er meget vigtigt, at kommunen kommer ind og sidder med i det forum, der skal bestemme, hvilke ting man kan sætte i gang, for ellers er vi bare tilbage ved de nugældende regler, og dem ser vi altså resultatet af. Der er mange gange flere gode ideer, der bliver afvist, end der er ideer, der kommer i gang, fordi tingene nu fungerer, som de gør derude. Jeg vil derfor godt bede ministeren om at overveje meget stærkt, at kommunerne kommer ind på det område.

Der er flere af ordførerne fra de borgerlige partier, som har været inde på, at vi nu skal til at have en speciel ungdomsløn, fordi det er en af de ting, som vil give arbejdspladser. Jeg vil godt gøre opmærksom på, at det er jeg ikke så sikker på at I skal regne med. For hvad er det, der sker omkring jobtilbudsordningen? Der får arbejdsgiverne rent faktisk 20 kr. i timen, men de private arbejdsgivere har ikke været særlig vilde for at anvende den ordning. De vil rent faktisk ikke have den. Det tyder altså på, at der er ingen job. Det er ikke så meget lønnen, det afhænger af.

Bolvig (RV):

[Bolvig]

Jeg tror, arbejdsministerens konklusion er rigtig. Der er en udtalt vilje til stede til at gøre en indsats, en vilje til at give afkald på særstandpunkter og slagte nogle hellige køer. Der er grund til at sige: lad os så komme i gang. Så må det være arbejdsministerens forpligtelse og ansvar at kanalisere velviljen til nogle konkrete og realistiske forslag.

Jeg tror ikke, arbejdsmarkedsudvalget er det bedste forum til en sådan diskussion på baggrund af alle de forskellige synspunkter, som har været forelagt i denne debat. Med den historiske tradition, der er i socialdemokratiet til nu og da at indbyde til Store Kro-møder eller andet, vil jeg gerne spørge ministeren, om han ikke kunne tage initiativet til at finde en plads uden for denne bygning, hvor ministeren netop kunne kanalisere velviljen, og hvor vi havde tid til at drøfte de forskellige forslag. Det behøver ikke ligefrem være Store Kro-møder; man kunne også finde mindre fornemme steder. Der burde man i virkeligheden være indespærret, indtil der kom hvid røg op af skorstenen, fortællende offentligheden, at nu havde de forskellige politiske partier fundet frem til virkelige løsninger, som kunne nedbringe arbejdsløsheden.

Får vi held med os – og det var da en glæde at konstatere, at ministeren var optimistisk i sin bedømmelse – så må vi alligevel erkende, at der til en vis grad vil være en eksport af ledighed fra Danmark og til et andet land eller andre lande. Arbejdsløsheden er i virkeligheden et internationalt problem. Arbejdsministeren må være den rette til at tage dette problem op i det såkaldte internationale Aukenuvalg, bestående af arbejdsministre fra de lande, vi normalt sammenligner os med. Det, der burde være øverste punkt på dagsordenen, når arbejdsministre fra mange lande mødes, må være en diskussion om muligheden for i hele Vesteuropa, i hele den vestlige verden at foretage en samtidig nedsættelse af arbejdstiden. Det må være den rigtige ting at gøre. Det er det eneste solidarisk rigtige og ansvarlige. Det kan være problemfyldt, hvis vi gør det alene her i Danmark, men hvis alle lande i den vestlige verden gjorde det samtidig, så er det helt klart, at det vil være med til at nedbringe ledigheden, ikke kun i Danmark, men i hele det vesterlandske samfund.

Arne Melchior (CD):

Såvel med arbejdsministeren som med hr. Søren B. Jørgensen har mit parti haft et, synes vi selv, fornuftigt samarbejde om disse problemer igennem en række år, og til de to herrer specielt skal disse par sætninger være viet.

Arbejdsministeren var ked af, at hvis han kom med noget nyt, så var det dårligt, og hvis han kom med noget traditionelt, så var det også dårligt. Han blev anklaget for det hele, den stakkels mand. Jeg synes nu ikke, der var så mange anklager imod arbejdsministeren. Men han havde måske ventet, at vi skulle udbryde i en hel række hurraråb. Når vi ikke gjorde det, var det på baggrund af de forventninger, som statsministerens udtalelser en måneds tid før jul havde skabt. Det må arbejdsministeren forstå, og det forstår han sikkert også.

Der var ikke spor forsøg fra min side, vil jeg gerne forsikre om, på at drive en kile ind mellem arbejdsministerens redegørelse og statsministerens udtalelser, og der var ingen bebrejdelse for, at man ikke levede op til de forventninger, der var skabt, måske ikke engang så meget af statsministeren selv som af den lancering, pressen gav hans udtalelser. Vi hører nemlig ikke til dem, som ønsker en sangvinsk arbejdsminister. Jeg sagde i mit første indlæg i nogle bemærkninger til hr. Bolvig, at jeg mener, man skal være forsigtig med at spænde forventningerne hos befolkningen – og selvfølgelig især hos dem, der er ramt af arbejdsløshed – op til nogle højder, som man så ikke kan leve op til. Hvis man gennemlæser debatten i dag og sammenligner med de to, tre, fire sidste, vi har haft om arbejdsløsheden, tror jeg, man vil finde, at indholdet er stort set det samme. Det er ingen bebrejdelse mod nogen, for jeg tror ikke på de ideer, der ligger på lager rundt omkring. Hvis der er nogen, så sæt dog en helsidesannonce med tre farver i aviserne, så vi i hvert fald er sikre på, at i næste uge ligger der ikke nogen ideer, som ikke er fremsat. Det er en skrækkelig tanke at bilde sig ind, at folk ligger med deres ideer i baglommen, de vil bare ikke ud med dem. Alle mennesker har opdaget, at arbejdsløsheden er et stort problem, og hvis nogen har nogle ideer, som de ikke ryster op med, er det nok, fordi ideen ikke

[Arne Melchior]

duer. Derfor er vi glade for, at vi har en realistisk og pragmatisk arbejdsminister.

Jeg skal slutte med på ny at give tilsagn om, at alt, hvad der er kød på, alt, hvad der kan tjene til at begrænse arbejdsløshedstallet, og alt, hvad der kan tjene til at mildne kårene for dem, der uden egen skyld er arbejdsløse, det er CD nu som tidligere beredt til at samarbejde meget intenst om.

Kurt Hansen (VS):

Først til hr. Lawaetz, der ikke kunne lide, at VS havde brugt udtrykket, at arbejdsgiverne profiterer på lærlingene. Det satte han i sammenhæng med, at når man profiterede, måtte det være, fordi lærlingene fejede gulv og hentede øl. Af hensyn til hr. Lawaetz skal jeg give en almindelig oversættelse og bare sige: at profitere betyder at tjene penge på.

Vi må konstatere endnu en gang i forbindelse med debatter om arbejdsløshed og forslag om arbejdsløshed, at den socialdemokratiske regering, socialdemokratiet som sådant og fremskridtspartiet kommer i deres tanker og ideer om, hvad der skal gøres, tættere og tættere på hinanden. Jeg synes, det mest afslører, hvad det er for en politik, socialdemokratiet er slået ind på.

Arbejdsministeren nævnte, at han var overbevist om, at 95 pct. af de arbejdsløse ønskede at få et job, og derfor var det helt fint med at rykke jobtilbudsordningen frem. Jeg tror, der er mere end 95 pct. af de arbejdsløse, der ønsker at få et job, og jeg ved, at der er mange af dem, der er uden for statistikkerne, der også ønsker at få et job. Hvis man kigger på den velfærdsundersøgelse, som socialforskningsinstituttet lavede i 1978, viser det sig rent faktisk, at der er ca. 500.000 mennesker, der ønsker i et eller andet omfang heltids eller deltids at have et job. Så arbejdsløsheden er, hvis vi ser den totalt, naturligvis meget større end det, der er blevet diskuteret her i dag.

Men tilbage til dette med sanktioner eller ikke sanktioner. Vi må konstatere, at SF har taget arbejdsministerens forklaringer for gode varer. Det gør vi ikke. Ligesom for at illustrere problemet vil jeg godt stille et spørgsmål til arbejdsministeren: hvor mange af de langtidsarbejdsløse, der er blevet henvist efter den nugældende jobtilbudsordning, er blevet frataget arbejdsløshedsunderstøttelsen

med udgangspunkt i en kombination imellem § 61 og § 65 i arbejdsløshedsloven, disse to paragraffer, der indgår i et samspil om at stå til rådighed for arbejdsmarkedet? Hvor mange er, på trods af at der i den nugældende ordning står, at man fortsat kan oppebære arbejdsløshedsunderstøttelse, når man siger nej til et jobtilbud, blevet frataget understøttelsen?

Hvis arbejdsministeren ellers har tid, vil jeg stille et spørgsmål til. Kan arbejdsministeren, når vi får konstateret, at ingen eller meget, meget få er blevet frataget deres arbejdsløshedsunderstøttelse med udgangspunkt i den nuværende jobtilbudsordning, garantere, at det vil være helt tilsvarende vilkår, der kommer til at gælde i forbindelse med den opstrammede ordning? Så ville vi være rolige. Så ville vi være trygge ved det. Men det tror vi bare ikke en døjt på, for det handler naturligvis om, hvilke overvejelser der ligger bag en konkret anvendelse af rådighedsbegrebet som sanktionsform over for de arbejdsløse, og dér har vi en anden opfattelse, end I har i SF. Vi tror ikke på, hvad Auken siger. Vi er overbevist om, at . . .

Tredje næstformand (Ove Jensen):

Jeg skal gøre opmærksom på, at ministeren omtales som arbejdsministeren, ikke ved navn.

Kurt Hansen (VS):

O.k., men troen bliver ikke større af den grund. Vi er ret overbeviste om, at man vil generalisere dette »at stå til rådighed for arbejdsmarkedet«, dette rådighedsbegreb, og bruge det. Når arbejdsministeren påstår til stadighed, at der ingen ændringer er, vil jeg bede ham garantere, at den kommende ordning, den opstrammede ordning, vil blive administreret nøjagtig på samme måde, som den nugældende ordning bliver det i forhold til sanktioner. Der er mig bekendt ikke nogen, der har fået frataget deres arbejdsløshedsunderstøttelse med udgangspunkt i, at de havde sagt nej til et jobtilbud og derfor ikke stod til rådighed for arbejdsmarkedet. Jeg håber meget at få et svar på disse spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

[Askjær Jørgensen]

Jeg skal blot takke hr. Kurt Hansen, fordi hr. Kurt Hansen forklarede, at det at profitere betyder at tjene penge. Nu er det altså skåret ud i pap, at hr. Kurt Hansen ikke vil finde sig i, at det er således, at man kan tjene penge på at have lærlinge i dette samfund. Der skal altså ikke være noget incitament til at tage lærlinge. VS ønsker altså ikke, at lærlinge skal have mulighed for at få lærepladser. Det er VS' sande ansigt. Vi ved godt, at VS gør alt, hvad de kan, for at få de unge ud i arbejdsløshed. Tak for afsløringen.

(Kort bemærkning).

Kurt Hansen (VS):

Til hr. Askjær Jørgensen vil jeg bare sige: der skal være en påbudsordning, en tvangsordning, således at arbejdsgiverne er tvunget til at tage et vist antal lærlinge i forhold til det antal ansatte, der er i øvrigt. Altså et påbud.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg kan fortsætte med at takke hr. Kurt Hansen. Hr. Kurt Hansen siger altså, der skal være påbud, der skal være tvang, der skal være centralistisk styring. Derfor er jeg glad for, at hr. Kurt Hansen også understregede, at socialdemokratiet trækker længere i retning af fremskridtspartiets tankegang, væk fra den centralistiske, samfundsødelæggende tankegang, som hr. Kurt Hansen står for.

Poul H. Møller (KrF):

Selv om jeg har længere taletid, skal jeg indskrænke mig til nogle få bemærkninger. Jeg vil tilslutte mig det, som hr. Søren B. Jørgensen sagde, at én gang om året kan vi nok tillade os at tage en drøftelse og en debat, måske i et andet forum end her. Jeg synes, hele spørgsmålet er meget alvorligt, og vi må nok forudse, at det ikke bliver løst hverken i dag eller i morgen eller det kommende år. Vi håber på, at de forslag, der er fremkommet både fra arbejdsministeren og fra andre partier, vil bedre på hele vor arbejdsløshedssituation, men vi må nok se i øjnene realistisk, at der vil gå nogle år. Prognoserne viser desværre også, at der vil gå en del år, før vi måske kan opnå det, som vi har haft tidligere, i 1960'erne, nemlig fuld beskæftigelse. Jeg sy-

nes nok, det er et alvorligt problem. Vi har set, hvad der sker inden for et år. Vi har hørt det positive, at der var 90.000 flere, der kom i job på et år. Vi kan risikere, at det kan gå den modsatte vej, og så bliver der yderligere brug for gode forslag til at bedre situationen.

Fru Lilli Gyldenkilde mente ikke, at spørgsmålet om ungdomsløn var det store problem. Jeg var selv inde på det i min ordførertale. Jeg tror, arbejdsministeren også på det tidspunkt var optaget af noget andet, og det gør da heller ikke noget for min skyld, men jeg talte noget om den avisartikel, der er i dag i Berlingske Tidende. Arbejdsministeren har været i Århus blandt unge arbejdsløse, og de har meget påtalt det problem, som ligger i, at de 18-årige netop på deres 18 års fødselsdag modtager en fyreseddel, og så er det ud. Jeg nævnede også det system, man har i Holland, hvor man gradvis går op i løn fra det 18. til det 23. år, altså får en gradueret løn, således at man først når op på den fulde løn, når man er 23 år og har været i virksomhed nogen tid og derunder har fået erfaring og erhvervspraksis. Så vil man kunne leve op til den fulde løn, mens det kniber for mange af de 18-årige at gøre det. Arbejdsministeren har ifølge pressen sagt, at han ville hjem for at undersøge, om det var en myte, eller om der virkelig var noget om snakken. Jeg tror nok, vi hurtigt kan blive enige om, at det er noget, vi har kendt til i flere år, så der kan ikke være tale om nogen myte. Arbejdsministeren svarede mig i øvrigt ikke på spørgsmålet, men det kan måske drøftes senere.

Ib Christensen (DR):

I lighed med andre ordførere vil jeg beklage, at denne debat i nogen grad er blevet forplumret af, at man har indblandet nogle andre forslag, der nærmest har karakter af uddannelsesforslag, i debatten. Jeg kan ikke helt tilbageholde, at det måske kan skyldes, at der er nogle partier, der nok så gerne vil diskutere uddannelsesspørgsmål, fordi de mere eller mindre affinder sig med arbejdsløsheden som et beklageligt onde, noget, der ikke er så meget at gøre ved, og som i øvrigt er nødvendigt af hensyn til den økonomiske politik som helhed.

Arbejdsministeren nævnte korrekt, at arbejdsløsheden er et internationalt fænomen,

[Ib Christensen]

og nævnte, at vi kan forvente 25 millioner arbejdsløse i hele OECD-området. Det var, ligesom der lå en undertone af, at det altså er noget, der kommer til os udefra, det er en fælles plage, og det er kun begrænset, hvad vi kan gøre. Sådan opfattede jeg i hvert fald ministeren.

I det interview i Information, som jeg cite-rede tidligere her i dag, fik man indtryk af, at det nærmest var økonomernes skyld, at vi havde en politik som den, der føres. Andre gange har det fra regeringens side lydt, at det var erhvervslivets skyld, og når erhvervslivet ikke kunne klare beskæftigelsen, måtte det offentlige træde til på forskellig vis.

Endelig har der lydt fra regeringens en fjerde undskyldning, nemlig at det er det manglende flertal i folketinget eller folketingets sammensætning, der har skylden; hvis socialdemokratiet havde større styrke, så skulle man bare se . . . Det har ikke lydt i dag, det vil jeg da understrege. Det korte af det lange er, at det er regeringens skyld – plus de partier, der støtter regeringens økonomiske politik – at Danmark har en arbejdsløshed, der ligger i den dårlige ende, en arbejdsløshed, der er større end i lande, vi med rimelighed kan sammenligne os med. Det er det, der er problemet. I Norge, Schweiz, Østrig og andre lande har de en arbejdsløshed, der er væsentligt lavere end den, vi har. Derfor kan man ikke komme bort fra, og det er virkelighedsfortegnende, hvis man ikke slår fast, at når Danmark har en så stor arbejdsløshed, som vi har, så er det altså også på grund af den økonomiske politik, der føres. Det er egnet til at forplumre virkeligheden og skabe falske forestillinger hos befolkningen, hvis man skaber det indtryk ved at diskutere arbejdsløshedsproblemet helt isoleret fra den generelle økonomiske politik, at man tror, at det er noget, vi kan klare med nogle fikse påfund, nogle smarte ideer til ny produktion og nogle beskæftigelsesarbejder og nogle uddannelsesforanstaltninger og sådan noget. Jeg ved, at ministeren har sagt, det ikke er tilfældet, og det siger han også i sin redegørelse, det skynder jeg mig at sige, men tilbage står, når vi alligevel her en hel dag diskuterer arbejdsløsheden uden relation til den generelle økonomiske politik, at det kan bekræfte den forkerte forestilling.

Det er grunden til, at jeg har beskæftiget mig temmelig meget med den økonomiske

politik, og hvad der skulle sættes i stedet. En anden grund er, at arbejdsministerens redegørelse ikke i alle henseender er alt for konkret og heller ikke i alle henseender byder på den store nytænkning. Men når denne nytænkning og disse mere konkrete ting kommer i form af de forslag, som må udmøntes af redegørelsen, vil vi da meget gerne fra vores side gå ind i en mere detaljeret debat omkring de forskellige foranstaltninger.

Kalnæs (SF):

Jeg vil gerne sige noget om de arbejder inden for energiområdet, der har været talt lidt om. Når jeg først siger noget om det nu, er det, fordi jeg gerne ville høre, hvad arbejdsministeren svarede SFs ordfører, fru Lilli Gyldenkilde. Fru Lilli Gyldenkilde var inde på det og omtalte de muligheder, der var dér, og nævnte de tanker, som Johannes Bremer har gjort sig til talsmand for, og som har fået opbakning i fagforeningerne i vidt omfang. Arbejdsministeren har også selv været inde på det i sin redegørelse. Der står lige i starten, at vi har en åben økonomi i Danmark, og at vi importerer så og så meget energi, og derfor er det ikke så mærkeligt, at det går ud over vores økonomi.

Det eneste svar, der kom fra arbejdsministeren om det her, var, at spørgsmålet om arbejde inden for energi- og miljøområdet var der en meget positiv holdning til ude omkring, og der skulle gives en chance for, at det kunne komme i gang. Ja men så må der laves nogle økonomiske muligheder for, at det kan komme i gang. Jeg mener, at det er regeringen selv, som ødelægger mulighederne for, at det kan komme i gang, og det gør den på to måder. For det første lægger den så stramme rammer for kommunernes udgifter, at al den snak, som arbejdsministeren kommer med heroppe, ikke har nogen sammenhæng med resten af den politik, som regeringen fører. Regeringen bremser det med de stramme udgiftsrammer, der bliver lagt for kommunerne. Det er altså indenrigsministeren, der gør det.

Der bliver lavet beskæftigelsesplaner, siger ministeren. Ja vel, det er meget godt, man laver noget, som går over et år, og man giver nogle tilskud til forskellige ting, men der er bestemt ikke nogen, som kan investere på grundlag af de beskæftigelsesplaner, man

[Kalnæs]

laver dér, overhovedet ikke. Der bliver ikke oprettet nogen EFG-pladser på den konto. Der er jo ikke nogen, der ved, hvad der sker om et år. Det er altså regeringens egne initiativer, som ødelægger alle de muligheder, som er her. Der er et gab imellem det, som arbejdsministeren står og siger her om de muligheder, og så regeringens øvrige politik.

Det kan illustreres udmærket med, at der bliver givet tilskud netop i beskæftigelsesplanen til vedligeholdelsesarbejder og til isoleingsarbejder, og de er brugt op allerede. Der er kommet lidt beskæftigelse i gang, men så går det hele i stå igen. Hvis man skal gøre noget ved det, skal man sætte noget i gang, som går over en lang periode, ellers er det faktisk meningsløst. Det eneste, der er kommet ud af de tilskud, der er givet inden for det område, er, at man har givet nogle tilskud til nogle folk, der har udnyttet dem. De har fået gavn af det. Arbejdet var måske blevet lavet alligevel, men det er klart, at når man har sådan en tilskudspulje, så bliver den brugt. Det er et spørgsmål, hvor meget der er sat i gang af nyt arbejde. Den måde, man kunne gøre det på, var, at man i stedet for ansatte energikonsulenter, som folk gratis kunne udnytte. Så ville der komme gang i arbejdet inden for energiområdet, hvis det er noget, der fortsætter, for så vil folk også bruge det fremover.

Det samme gælder tilskud til vedvarende energianlæg. Man laver noget for et år, og det bliver brugt op i løbet af kort tid. Derfor er der heller ikke nogen, der tør investere på det eller lave EFG-pladser på det. Det sker endda, selv om man fra Industrirådets side siger, at der faktisk er store eksportmuligheder inden for det vedvarende energiområde. Men så lav dog en ordning, der går over lidt længere sigt og ikke sådan noget som det, der godt nok sætter noget i gang, men samtidig slår industrien ihjel efter bare et halvt års forløb!

Jeg vil bede til, at arbejdsministeren kommer med nogle svar. Hvorfor gør regeringen ikke sådan noget, hvorfor laver den de kortsigtede ting, som puster noget op og derefter slår det i stykker igen? Det er jo sagt fra Johannes Bremers side, at der var gode samfundsøkonomiske muligheder i det. Det er sagt fra regeringens varmeplanudvalg. Det er sagt i et svar fra økonomiministeriet til mig i forbindelse med tilskudsloven til vedvarende

energi, som siger, at hvis regeringen giver et tilskud på 100 mill. kr. til vedvarende energianlæg, så sparer den 100 mill. kr. i arbejdsløshedsunderstøttelse, og den får 100 mill. kr. ekstra ind i moms, og den sparer 20 mill. kr. om året i energiimport i hvert af de følgende år. Der er godt nok også 100 mill. kr. udgift de første år i import, men på lang sigt er der altså virkelig gevinst ved det, og der kommer folk i arbejde ved det.

Jeg synes, det er rystende at høre de gode viljer her fra arbejdsministerens side og så samtidig vide, at der i regeringens politik i øvrigt ligger så mange ting, som ødelægger de gode muligheder, som arbejdsministeren taler om. Vi vil meget gerne have et svar på, hvorfor man ikke kan samordne det.

Flygaard (DR):

Indledningsvis skal jeg kort gøre den bemærkning, at jeg egentlig synes, debatten her i dag har været forkert struktureret. Det har til en vis grad været noget roderi, og bedre bliver det jo ikke af, at man først får meddelelsen på et forholdsvis sent tidspunkt, men lad det nu ligge.

Spørgsmålet om flere tekniske skoler har været draget ind i debatten. Det er selvfølgelig rigtigt, at der i løbet af 1980'erne bliver tale om en nedgang i antallet af unge, som søger en uddannelse, men jeg vil gerne pege på, at det både ud fra et samfundsmæssigt synspunkt, ud fra et erhvervsmæssigt synspunkt og ud fra den enkeltes synspunkt i høj grad er ønskeligt, at der kommer en overflytning fra det almindelige gymnasium til de tekniske skoler. I denne bemærkning ligger selvfølgelig en bedømmelse fra min side, der går på, at den tilgang, der er til handelsskolerne for øjeblikket, nogenlunde er i balance, og at hovedproblemet ligger i at få flyttet nogle fra det almindelige gymnasium over på de tekniske skoler. Rent faktisk er der også et behov på de tekniske skoler i dag.

Jeg vil også gerne pege på et yderligere forhold, som bør tælle med. De tekniske skoler har en helt anden struktur end handelsskolerne, de har langt flere hovederhvervsområder, og det skaber i sig selv et større behov. Vi ved, der i mange områder er en tendens til, at man søger den nærmeste uddannelse, uanset hvilken uddannelse det er. For at komme det lidt i forkøbet, taler det

[Flygaard]

meget for, at man skal have bygget flere tekniske skoler. Det håber jeg også bliver resultatet i løbet af 1980'erne.

Dernæst vil jeg gerne gøre et par enkelte bemærkninger om EFG. Det er fortrinsvis et spørgsmål om de tekniske skoler og ikke om handelsskolerne, hvis man ser bort fra København. Hvis man måler det på antallet af undervisningstimer inden for handelsskolen, er det således, at i København dækker læringskolen vel godt 20 pct. af undervisningstiden.

Selv om man selvfølgelig skal overholde spillets regler både med hensyn til mesterlæren og med hensyn til EFG-uddannelsen, så skal det da siges i den forbindelse, at det, der har været baggrunden for EFG-uddannelsen, klart har været, at man ikke kunne fastholde det gamle princip, der hed, at skomageren skulle blive ved sin læst, fordi der i høj grad var en erhvervmæssig udvikling, som tilsagde, at man kom til at skifte arbejdsplads indtil flere gange i løbet af éns erhvervsaktive periode.

Jeg skal gøre en enkelt bemærkning om kvotienten, specielt på de tekniske skoler. Den har været diskuteret i finansudvalget, og det er min opfattelse, at der i høj grad råder megen uklarhed og også uvidenhed omkring dette spørgsmål. Før venstre og andre arbejder sig videre ind i, at man bare pr. automatik kan sætte kvotienten op fra 12 til 15, så var det måske en idé at spørge arbejdsmarkedets parter, herunder også Dansk Arbejdsgiverforening, om de deler den opfattelse, der er kommet til udtryk fra venstres side. Der er omkostningsmæssige hensyn at tage, og der er i høj grad også sikkerhedsmæssige hensyn at tage. Hvis man tager disse hensyn, så tror jeg med det faglige kendskab, jeg har til området, at det vil vise sig, at de muligheder, der er på det pågældende område, er endog meget stærkt begrænsede.

Jeg kan vist nå en enkelt bemærkning om arbejdsmarkedsuddannelserne set i relation til erhvervsuddannelserne. Jeg mener helt klart, at man må betragte arbejdsmarkedsuddannelserne som sekundære uddannelser set i forhold til erhvervsuddannelserne ud fra den betragtning, at det er en fordel og ønskeligt først og fremmest at sikre, at de unge får en egentlig erhvervsuddannelse. Når man i dag ikke kan give dem det, kommer arbejdsmarkedsuddannelserne ind i billedet. Spørgs-

målet er, om man ikke skulle prøve at forøge erhvervsuddannelserne yderligere, således at man ad den vej kunne få nedbragt arbejdsmarkedsuddannelserne.

Når vi har meget store problemer med hensyn til at skaffe praktikpladser – det erkender jeg faktisk er et meget stort problem – så skal man i hvert fald ikke være i tvivl om, at det har sin baggrund i, at den situation, man står i for øjeblikket, klart er en situation, hvor man skal prøve at give de ufaglærte en uddannelse, som de ikke tidligere har fået. Det siger sig selv, at intet samfund kan løse et sådant lærepladsproblem fra det ene år til det andet. Det er baggrunden for, at vi har problemerne i dag. Jeg håber, vi får dem løst.

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Selv om hr. Bertel Haarder øjensynlig igen i dag har fulgt sin noget pudsige vane med at gå på denne talerstol og komme med et indlæg og derefter forlade salen, vil jeg dog alligevel prøve at svare på hans indlæg. Det kunne dog være, han fandt anledning til at læse Folketingstidende, når det bliver trykt deri.

Hr. Bertel Haarder mente, at jeg havde givet udtryk for, at venstre ville EFG til livs. Nu var hr. Bertel Haarder ganske vist vældigt optaget af en samtale med fru Nathalie Lind, mens jeg talte, så det er muligt, han ikke rigtig har hørt, hvad jeg sagde. Det, jeg gav udtryk for, var, at venstres forslag efter min vurdering ligesom anfægter principperne bag ved EFG. Jeg var meget bekymret ved, at det anfægter de principper, som er grundlaget for EFG, nemlig at arbejdsmarkedets parter skal have en væsentlig indflydelse på uddannelsens udformning.

Med hensyn til muligheden for bedre resourceudnyttelse på de faglige skoler henviste hr. Bertel Haarder til et svar, jeg havde givet i finansudvalget, som gik ud på, at hvis man havde optaget 3 elever mere pr. hold, kunne man have opsuget de godt 5.000 afviste elever i 1980. Hertil må jeg sige, at som man spørger, så får man jo svar, for sagen er den, at finansudvalget spurgte mig, hvor mange flere der skulle gå på de eksisterende hold, for at man ikke havde behøvet at afvise. Det svar var vi nødt til at give, men hvad hr. Bertel Haarder glemte at citere fra svaret,

[Undervisningsministeren]

var, at jeg meget nøje gjorde rede for, at sådan kan man altså ikke regne på dette område, fordi der for en række af uddannelserne er tale om lokaler, inventar og udstyr, der er indrettet på en bestemt holdstørrelse. Hvor de unge mennesker står der dagen igennem, kan man altså ikke stå 2 ved en drejbænk i 8 timer i træk. Jeg gav i øvrigt så også udtryk for, hvad jeg også har gjort her i dag, at vi ser meget nøje på muligheden for en bedre ressourceudnyttelse, herunder også på spørgsmålet om, på hvilke uddannelser man kan optage flere, men det er ikke sådan, at vi bare ved at optage 3 mere på hvert hold kan løse problemerne. Det lader sig ganske enkelt ikke gøre.

Hr. Bertel Haarder kom med en pudsigt oplysning her i anden omgang, idet han sagde, at venstre ikke var modstander af EFG på sundheds- og socialområdet. Jeg må stille venstre det spørgsmål: hvorfor i alverden fremsætter man så et forslag, som går ud på, at det skal pålægges mig, at jeg opgiver planerne på dette felt, at jeg stopper det foreløbige udvalgsarbejde, der er sat i gang? Jeg må sige, jeg har meget svært ved at få de to synspunkter til at rime sammen.

Endvidere erklærede hr. Bertel Haarder, at han og venstre ikke mente, at man skulle stoppe byggeriet af erhvervsfaglige skoler. Der må jeg henvise til side 5 i bemærkningerne til beslutningsforslag nr. B 61 om fremskaffelse af lære- og praktikpladser, hvor venstre skriver:

»I stedet for at bygge nye skoler, som kun skal benyttes en kort årrække, bør der iværksættes midlertidige nødløsninger.«

I den udbygning, der har fundet sted hidtil, og i den udbygning, der er planlagt, er der ikke tale om, at vi bygger skoler, der kun skal benyttes en kort årrække. Det er rigtigt, at antallet af 16-17-årige i 1984 og årene fremefter vil være faldende, men det er unægtelig også rigtigt, at vi har et meget stort efterslæb på dette område. Vi er meget langtfra oppe på den kapacitet, der vil være brug for i den lange sigt. Det vil være folketinget bekendt, at der er lavet en skitse over udbygningsplanerne på det erhvervsfaglige område, som rækker frem til 1990, og af den fremgår det meget klart, at der fortsat er behov for en udbygning af kapacitetsmæssige årsager, og hertil kommer det spørgsmål, som hr. Flygaard jo også var inde på, nemlig hensynet

til den geografiske udbygning, som er meget væsentligt, for at erhvervsvalget, uddannelsesvalget kan blive et reelt valg for de unge.

Den sidste bemærkning, jeg skal komme med, er til hr. Fogh Rasmussen. Han kan godt stå heroppe og sige, at de tal, jeg oplyser, ikke er rigtige. Jeg må gøre opmærksom på, at vi fik venstres forslag, jeg tror kl. 16 mandag eftermiddag i denne uge, og var noget forbløffede over, at det skulle til førstebehandling allerede i dag, så der har altså været snær tid. Derfor sagde jeg også, at de foreløbige beregninger, vi havde lavet på dette forslag, viser, at der på punkt 1 og 2 i beslutningsforslag nr. B 61 vil være tale om ekstraudgifter på 60 mill. kr. for det offentlige på et antal pladser, der svarer til de lære- og praktikpladser, vi havde i 1980, plus 2.000 ekstraordinære pladser. Det vil altså sige 60 mill. kr. i ekstraudgifter på et antal pladser, der meget langtfra dækker behovet for lære- og praktikpladser. Det kan hr. Fogh Rasmussen jo godt kalde billigt, men jeg tror ikke, det er en opfattelse, der deles af ret mange.

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Jeg skal sige til hr. Fogh Rasmussen, som også undervisningsministeren var inde på, at det er en helt fortegnet fremstilling, hr. Fogh Rasmussen prøver at sælge til folketinget, når han siger, at den store forskel på venstre og regeringen skulle være den, at venstre ville give de unge uddannelsesmuligheder og vi andre ville give dem kunstige beskæftigelsesmuligheder. Jeg tror ikke, det er noget helt forkert referat, jeg giver af hr. Fogh Rasmussens ord.

Hvad er realiteterne? Realiteterne er, at der i regeringens plan er 4 til 5 gange så mange uddannelsespladser til unge på erhvervsuddannelsesområdet og lære-/praktikpladsområdet, som der er i venstres plan. Hvad er det, venstre siger? Lidt om at forøge holdkvotienterne uden at ville sætte tal på, og lidt om at bruge tiden lidt bedre. Det er vi enige i, hvis det er forsvarligt, så på det område giver venstres plan overhovedet ikke flere pladser end regeringens. Men derudover er der i regeringens plan indeholdt en lang række nye uddannelsespladser, og hertil kommer planerne om lære-/praktikpladser, hvor vores målsætning er 25.000 pladser.

[Arbejdsministeren]

Så spørger hr. Fogh Rasmussen, hvordan de tilskud, man i givet fald kunne forestille sig fra vores side til virksomheder, der opretter lære- og praktikpladser, skal finansieres, hvordan det harmonerer med, hvad jeg har sagt om, at det skal være neutralt i forhold til de offentlige finanser. Det harmonerer på den måde, at man meget vel kan forestille sig – og hr. Fogh Rasmussen ved fra sin daglige færden i Håndværksrådet, at det er en af de ting, man i Håndværksrådet er meget positiv over for – en udligningsordning gående ud på, at virksomheder, der ikke opretter lære- og praktikpladser, kommer til at bidrage til virksomheder, der opretter lære- og praktikpladser. I forvejen findes der en sådan udligningsordning i arbejdsgivernes elevrefusion. Den kunne udmærket udbygges til gavn for mindre virksomheder, der med Håndværksrådets udtryk fungerer som fabrikker til uddannelse af faglært arbejdskraft, som store virksomheder udnytter bagefter.

Vi har den opfattelse, at staten skal betale de skolepladser, der skal være til rådighed, men udgifterne i forbindelse med lære- og praktikpladserne i den private sektor, herunder elevernes deltagelse i skoleophold osv., altså de omkostninger, det er forbundet med for den enkelte, må bæres som en normal omkostning af erhvervslivet. Det er altså falsk varebetegnelse at sige, at venstres planer adskiller sig fra regeringens på dette punkt.

Så ville hr. Lawaetz – og jeg lytter altid til hr. Lawaetz – gøre mig opmærksom på, at jeg var teoretiker og hr. Lawaetz var praktiker, og at jeg derfor burde lytte til, hvad hr. Lawaetz sagde. Det kunne også være, det bare var, fordi det, hr. Lawaetz siger, indimellem var fornuftigt, men det var nok ikke så meget i dag, for hr. Lawaetz brugte megen taletid til at tale om den garantiløn, som man har afskaffet på arbejdsmarkedet. Garantilønnen eksisterer ikke mere på arbejdsmarkedet. Jeg ved ikke, om hr. Lawaetz med de mange timer og den store erfaring på arbejdsmarkedet har glemt eller overset, at det simpelt hen er afskaffet på arbejdsmarkedet.

Jeg vil i øvrigt over for de partier, der var inde på, at vi herinde skulle have indført garantilønnen til trods for advarsler på arbejdsmarkedet, gøre opmærksom på, at det, folketinget i sin tid gjorde, var at ophøje et af begge parter, altså inklusive Dansk Arbejds-

giverforening, anbefalet mæglingforslag til lov, som imidlertid senere hen blev forkastet på Dansk Arbejdsgiverforenings generalforsamling.

Fru Lilli Gyldenkilde siger, vi er nøjsomme. O.k., jeg er enig i, at det er nøjsomt at sige, at vi kan skaffe 70.000–80.000 pladser, i lyset af at arbejdsløshedsproblemet er 240.000, hvis dette var det eneste, vi ville gøre; men som fru Lilli Gyldenkilde ved, ønsker regeringen at tage initiativer på andre områder.

Jeg synes, det er glædeligt, at de politiske partier, selv om der selvfølgelig på enkelte punkter har været kritiske røster fremme, har taget så vel imod regeringens forslag, som tilfældet har været.

Jeg takker for hr. Bolvigs bemærkninger om det internationale arbejde, som jeg tror er rigtige.

Til hr. Poul H. Møller vil jeg gerne sige, at jeg hørte alt, hvad hr. Poul H. Møller sagde i første omgang, men som hr. Poul H. Møller ved, svarede jeg ikke på samtlige indlæg direkte med navns nævnelser. Hvad angår dette med lønnen for unge voksne, som hr. Poul H. Møller var inde på både i første og i anden omgang, og som hr. Lawaetz og andre også har omtalt, findes der nok masser af teorier, men ingen sikker viden om, om ændringer på dette område – og det er jo kun marginale ændringer, man i givet fald kan foretage – kan føre til det resultat, man ønsker. Der er sikkert et problem, men det er ikke sikkert, at løsningen er differentierede lønsatser. F. eks. viser amerikanske erfaringer, hvor man kører med meget lave lønninger for helt unge voksne mennesker, at deres ungdomsarbejdsløshed procentvis er større end vores. Det er nok svært at sige noget definitivt om det, og derfor vil hr. Poul H. Møller og jeg i åbenhed gerne se en kontant undersøgelse af, ikke bare om problemet eksisterer – for selvfølgelig eksisterer det – men om den løsning, man anbefaler fra forskellig side, er anvendelig.

Til hr. Kurt Hansen kan jeg sige, at der ikke sker nogen ændringer i sanktionssystemet, men at problemet selvfølgelig er anderledes nu, for hvis man fremrykker jobtilbudet, er der jo ingen sammenhæng med udløbet af dagpengereetten som følge af 26 ugers reglen, som der var efter den gældende ordning. Efter den gældende ordning var man

[Arbejdsministeren]

fri for at foretage en vurdering af, om den enkelte stod til rådighed for arbejdsmarkedet, for hvis folk siger nej til et jobtilbud, sker der jo automatisk det, at dagpengereetten udløber, medmindre vedkommende selv skaffer sig noget arbejde. Der er altså ikke tale om, at man indfører nye sanktioner.

Men hvis det, hr. Kurt Hansen lægger op til, er, at man skal afkorte den periode, folk er berettiget til dagpenge i, sådan at de kun har ret til understøttelse i ét år, for at undgå denne konkrete rådighedsvurdering, så er regeringen uenig. Regeringen vil ikke afkorte den periode, som mennesker er berettiget til understøttelse i.

Til hr. Ib Christensen kan jeg sige, at jeg mener, der er en fare – det var ikke for at skyde noget ansvar fra mig – ved den herskende økonomiske teori, man finder i toneangivende lande i OECD-området, som nedprioriterer hensynet til bekæmpelsen af arbejdsløsheden og sætter stigningen i arbejdsløsheden op som en uundgåelig konsekvens af en bekæmpelse af inflationen. Med mit kendskab til hr. Ib Christensen kan jeg næsten ikke tro andet, end at han er enig med mig i at udtale denne frygt. Der er altså ikke tale om at skyde noget fra mig.

Til hr. Kalnæs vil jeg gerne sige, at der er mange vigtige problemer i forbindelse med støtteordninger på energiområdet både med hensyn til isolering og med hensyn til vedvarende energi, og hr. Kalnæs ved, at der i energiudvalget og i offentligheden foregår en debat om, hvordan man undgår de flaskehalser osv., som hr. Kalnæs nævner. Dem er vi meget optaget af at få løst, og jeg håber, vi får en løsning på dem allerede i forbindelse med udarbejdelsen af beskæftigelsesplanen for næste år for at undgå at komme ud i disse problemer. Jeg kan imidlertid ikke se, der er nogen kontrast mellem det at ville gøre mere for isolering og vedvarende energi og så en løsning af de konkrete vanskeligheder.

Hvad angår Bremerplanen, skal jeg sige, at energiministeren har taget initiativ til at få undersøgt Bremerplanen med henblik på en konkret iværksættelse af den. I dette udvalgsarbejde deltager arbejdsministeriet, og jeg håber, at den jobskabelsesordning, vi her er inde på, kan blive arbejdsmarkedets bidrag til at klare problemerne. Men andre må også yde et bidrag.

(Kort bemærkning).

Fogh Rasmussen (V):

Jeg skal ikke forlænge debatten yderligere, men jeg synes egentlig, det er urimeligt, at ministrene drager en hel masse nye forhold ind her, netop som man ved, at jeg har opbrugt min taletid.

Arbejdsministeren henviser til sin plan, der vil give mere end venstres. Hvilken plan? Det forekommer mig, at debatten i dag tydeligt har påvist, at der ikke er nogen plan, men kun nogle løse ideer.

Jeg forstår slet ikke, hvordan undervisningsministeren kan nå et merudgiftstal på 60 mill. kr. ved venstres plan. Det, der er tale om, er, at pengene inden for rammen af de beløb, som amter og kommuner i dag er pligtige at afsætte, nu skal bruges på en anden måde, nemlig mere til fremskaffelse af lære- og praktikpladser og mindre til beskæftigelsesprojekter o. lign. Det giver ingen merudgift, det giver bare et andet forbrug af de midler, som nu én gang er afsat.

Så skal jeg til sidst kun kort på hr. Bertel Haarders vegne besvare den kritik, som undervisningsministeren fremsatte af hr. Bertel Haarders udtalelser. For det første har venstre ikke foreslået et byggestop, vi har derimod sagt, at det ikke kan være rimeligt at bygge nye skoler alene for at klare de kommende års ekstra tilgang af unge. Der må der midlertidige nødløsninger til; ellers står vi med en stor kapacitet, der ikke kan udnyttes om nogle få år.

For det andet ønsker vi selvfølgelig ikke at fratage de faglige organisationer indflydelsen på de faglige uddannelser, men vi ønsker at give folketinget en indflydelse på de økonomiske konsekvenser af de beslutninger, der bliver truffet.

Endelig synes jeg for det tredje, at det, der burde optage ministeren med hensyn til forpraktik inden for sundheds- og socialuddannelserne, akkurat som det optager venstre, er, hvordan vi hurtigst muligt får en udbygning af kapaciteten, og vi mener, at forpraktik giver en hurtigere udbygning af kapaciteten end en udbygning af EFG.

(Kort bemærkning).

Lawaetz (FP):

[Lawaetz]

En superkort bemærkning af hensyn til mit renommé som sagkyndig på arbejdsmarkedsområdet. Det kunne jo være, at arbejdsministeren eller andre, som ikke er så sagkyndige som arbejdsministeren og jeg, troede, at jeg ikke vidste alt om garantilønnen. Jeg kunne lige så godt have tværet det længere ud og sagt »den på området gældende minimalløn« eller »den på normallønsområdet gældende normalløn«.

For at gøre det helt klart vil jeg sige, at loven om garantiløn er udløbet den 1. marts, men da det er indført i næsten alle overenskomster – det er noget dumt, man har gjort – står det stadig væk i nogle overenskomster; dette til orientering for arbejdsministeren. De steder, hvor man har fået det erstattet med minimalløn, har man gjort det, fordi det er kommet nogle ører over garantilønnen.

(Kort bemærkning).

Tyroll (VS):

Jeg synes, det nærmest kom til at lyde, som om arbejdsministeren mente, at VS gjorde sig til talsmand for, at man skulle nedsætte den periode, hvor man kunne modtage arbejdsløshedsunderstøttelse. Det er selvfølgelig stik modsat, for vi mener, det er arbejdsmarkedet, der ikke er til rådighed for de arbejdsløse, og ikke omvendt.

Men det interessante i spørgsmålet, om man vil skærpe bestemmelserne på dette område, er, hvordan regeringen egentlig vil opføre sig over for de mennesker, der har fået nogle kvalifikationer, altså nogle faglærte, som bliver arbejdsløse f. eks. inden for bygge- og anlægsområdet, hvor arbejdsløsheden er forøget med 23.000 i løbet af et år. Hvad vil man gøre over for disse arbejdsløse? Vil man angribe deres kvalifikationer? Vil man anvise dem arbejde uden for deres område og ikke give dem mulighed for at gå de 2½ år, der ellers er tale om, og søge arbejde inden for det område, hvor de har deres kvalifikationer? Det drejer sig om en lang række andre områder: HK-området, det grafiske område osv. Hvordan vil man opføre sig over for dem? Mener man, at folk ud over tryghed i ansættelsen, som socialdemokratiet går og skilter med, også skal have tryghed i forhold til de kvalifikationer, de har erhvervet sig, og at den lovgivning, man går og pønser på, og jobtilbudsordningen ikke skal

bruges til at presse dem ud af de job og de kvalifikationsområder, de er placeret på?

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Selv om formanden ser lidt beklagende ud over, at debatten trækker ud, vil jeg gerne gøre en meget kort bemærkning. Mere for at der ikke skal opstå mytedannelser, må jeg nu sige til hr. Fogh Rasmussen, at der ikke er tale om, at der bygges én eneste erhvervsfaglig skole med henblik på brug på den korte sigt. Det vil hr. Fogh Rasmussen kunne overbevise sig om, hvis han ser på den udbygningsplan for erhvervsuddannelserne indtil 1990, som jeg omtalte for et øjeblik siden.

Hr. Fogh Rasmussen kan godt sige, at disse 60 mill. kr. er en omfordeling af 488-midlerne. Men jeg ved ikke, om hr. Fogh Rasmussen forestiller sig, at der så skal gøres en mindre indsats for den øvrige gruppe af arbejdsløse. Der bliver bundet 60 mill. kr. af offentlige penge på venstres forslag til udbygning af lære- og praktikpladssystemet, og hvis der ikke er tale om ekstraudgifter, må det altså være midler, der tages fra indsatsen for de øvrige arbejdsløse. Så er det altså det, venstre ønsker. Det er vi heller ikke enige i.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om fremskaffelse af lære- og praktikpladser.

[Af Fogh Rasmussen (V) m.fl.]

(Beslutningsforslag nr. B 61. Fremsat 4/2 81).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 5 og 6 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

5) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om forpraktik inden for sundheds- og socialuddannelserne.

[Af Bertel Haarder (V) m.fl.]

(Beslutningsforslag nr. B 70. Fremsat 6/2 81).

6) Første behandling af: